

A MAGYAR KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1928—1929. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLITOTTA:
CSŐSZ LÁSZLÓ
IGAZGATÓ.

A MAGYAR KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1928—1929. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLITOTTA :
CSÓSZ LÁSZLÓ
IGAZGATÓ.

*H. Leber, Lehrer
Königsberg*

Dr. Sebes Ferenc.

A magyar kegyestanítórend élére az elmúlt év nyarán új vezető került. Az új rendfőnök, dr. Sebes Ferenc aránylag még fiatal ember. 1883. ápr. 8-án született Vácott jómódu és közbeesülésben álló polgári családból. Középiskolai tanulmányait szülővárosa ősi piarista kollégiumában kezdte. Ott, a nagymultu intézet ódon falai közt és árnyékos udvarán élte le a kisdíák apró gondokkal és önfelédtt boldogsággal átszőtt napsugaras életét, ott döbbsent rá a nagydiák ébredező problémáira. Lelkét ott ihlette meg a kalazanciusi célkitűzés fönséges szépsége, szívében ott fogant meg és izmosodott egész életre kiható szent elszűnássá a piarista hivatás. Mint egykoron Kal. Szent József, ő is habozás nélkül követte a lelkében felzsongó szózatot: „*Tibi derelictus est pauper, orphanus tu crisis adiutor*“ s a hetedik osztály elvégzése után, 1900 aug. 27-én a piarista rend tagjai közé lépett. Miután az egy évig tartó próbaidőt a váci noviciátusban sikeresen kiállotta, középiskolai tanulmányainak befejezésére a rend kecskeméti gimnáziumába, majd innét főiskolai tanulmányokra a budapesti tudományegyetemre került. Az egyetemen hajlamának és szíve titkos vágyának megfelelően a theologiai kar hallgatói közé iratkozott. Theologiai tanulmányait mintaszerű odaadással és lelkiismeretességgel végezte s később *Marcionizmus* c. felavató értekezésével (Budapest, 1913) a doktorátust is megszerezte belőlük.

A fiatal theologust, aki az egyetemi tanfolyam végeztével az áldozópapi méltóságot is elnyerte (1906. júl. 2.) elűljárói a rend legjobb híri vidéki intézetébe, a szegedi városi gimnáziumba rendelték, melynek sajátos egyéni arculata, tradiciója és tarka diákserege páratlan lélektágító és szemnyitogató hatással volt rája. De nem sokáig élvezhette e hatásokat, mert elűljárói már egy év múlva egy sokkal kényesebb, nagyobb körűltekintést igénylő és nagyobb felelősséggel járó bizalmi állásba szűlították: őt bizták meg a kecskeméti gimnáziumba járó rendi növendékek lelki és tanulmányi ügyeinek irányításával. Négy évet töltött e nehéz és sok bölcsességet kívánó pozicióban. Utána Kolozsvárra (1911/12), majd Szegedre távozott (1912/13 — 1914/15). Mivel mindkét helyen kizárólag az iskolának élhetett, bőséges alkalma nyílt az iskola benső életének és a diáklélek titkainak közelebbi

megismerésére. Ekkor kezdte meg nagyarányú diákpasztorációs tevékenységét, mely innét kezdve állandó kísérője életpályájának.

Négy évi szünetelés után azonban a rend vezetősége újból a rendi nevelés szolgálatába szegődtette az ifjú hittanárnak immár megedzett munkabírását és szélesre tágult látókörét; egy évre (1915/16) a kolozsvári Kalazantinum élére állította őt mint prefektust, majd a budapesti új rendház felépülése után az egyesített Kalazantinum lelki vezetőjévé, spirituálisává nevezte ki. Ezen állásában, melyet kilenc esztendőn át (1916/25.) páratlan lelkesedéssel és ambícióval töltött be, bő alkalma nyílt korábban szerzett lélekvezetői tapasztalatainak értékesítésére és gyarapítására. E mellett azonban az iskolától sem szakadt el teljesen. Amennyiben módja kínálkozott rá, bőven kivette részét pasztorációs munkájából. Sőt, amikor a szomorú emlékű tanácsköztársaság a vallástant kitiltotta az iskolából s tanítását csak magánúton engedte meg, ő a legelső között volt, akik habozás nélkül levonták az új helyzet következményeit s önként magukra vállalták a magánoktatással járó jelentékeny munkatöbbletet. Közreműködését a bolsevizmus bukása után sem vonta meg, sőt, mint kíséző hittanár, újból szervesen bekapcsolódott az iskola életébe s lelkes és odaadó munkájával nem kis mértékben közrehatott abban, hogy a budapesti piarista káptalanban a diákpasztorációnak sok tekintetben újszerű s a réginél intenzívebb formája fejlődött ki és gyökeresedett be. Teljesen csak az 1924/25. tanév végén vált meg az iskolától, mikor mindjobban neki terebélyesedő rendi elfoglaltsága lehetetlenné tette számára a további maradást.

Közben ugyanis bekapcsolódott a rend központi igazgatásába. Dr. Hám Antal rendfőnök megbízásából még 1923-ban átvette a rendi fiatalok nevelési és tanulmányi ügyeinek központi irányítását. Majd két évvel később a rendi káptalan asszisztenssé, rendfőnöki tanácsossá választotta őt. A belülről, a rendtársak részéről jövő bizalmat kiegészítette és nyomatékoztatta a külső világ elismerése. Ennek szembeütő megnyilvánulásaként a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem teológiai kara bekebelezett doktorai közé fogadta őt. (1926.). Ilyen előzmények után ült össze az 1928. évi káptalan, mely a rendi közvélemény ujjmutatását követve a nagy tiszteséget, de egyben nagy felelősséget is jelentő rendfőnöki stallumba ültette a fiatal asszisztentst.

Sebes Ferenc töretlen vonalban fölfelé ívelő pályája a középiskolából indult ki. Egyénisége a középiskolai katedrán bontakozott ki és mélyült el. Mert mint hittanár, egész lelkét belevitte a tanításba s a kalazanciusi programnak megfelelően nemcsak az értelmet akarta gazdagítani, hanem szívre és a lélekre is emelőleg igyekezett hatni. Tanítványainak nem tanára, hanem szerelő atyja és megértő jóbarátja volt. Ezért az iskolán kívül is szeretettel és érdeklődéssel foglalkozott sorsukkal, bogozgatta problémáikat, irányította elhatározásaikat. Különösen a nagydiákok lelkét iparkodott meg-

érteni és igényeit kielégíteni. Bámulatos fogékonysággal tudta magát beleélni a nagydiák sajátos pszichológiájába s a kisdiakokétól és felnőttekétől egyaránt elütő problémaszemléletébe s finom tapintatával mindig megtalálta a feltornyosuló nehézségek eloszlatásának helyes módját. Ez irányban szerzett tapasztalatait irodalmi téren is értékesítette. *Adalékok a nagy diák lélektanához* c. dolgozata, melyet a budapesti Regnum Marianum 1914. évi prézesi értekezletén mutattak be, a legjobb ilyenemű összefoglalás pedagógiai irodalmunkban. (Szent Gellért, XVII. évf. 36. s. kk. 11.)

Ez a sajátos lelki beállítottság, mely mindig és következetesen a lelki és erkölcsi szempontokat helyezte előtérbe, erősen egyéni színezettel vontá be a fiatal hittanár pedagógiai működését s az eredetiség bélyegét nyomta rá érintkezési formáira. Szeme hozzászokott, hogy a külső életnyilvánulások mögött finomabb benső rugókat keressen. Később spirituális működése még jobban ránevelte őt a befelé tekintésre és a rejtettebb motívumok nyomozására. Ez a tudatos lelki ránevelődés erősen meglátszik egyéniségén is. Finom, halk szavú lény. páratlan tapintata és megbocsátásra mindig kész megértése azonnal elárulják benne a természetfölöttiség, a lelkiesség irányába beállított embert s a szeretetreméltóság aureolájával fonják körül alakját.

Igy nőtt ki a középiskolai tanárból a vezetésre termelt vezér, a leendő rendfőnök, aki az emberkezelés művészetének finomabb és lelkibb eszközeivel van hivatva a gondjaira bízott nagy közület életét irányítani. Felmeltetése tehát bizonyos értelemben a középiskolai munka megbecsülését jelenti s ennyiben öröme és büszkesége az egész tanárvilágnak. De kétszeresen öröme és büszkesége a kegyes iskoláknak, melyeknek tanári székéből fölemelkedett s melyek most külső érdekeiknek még melegebb felkarolását s benső életöknek még mélyebbre ágyazását és lelkibbe izgatását remélik tőle.

Gaal Mózes.

Élete: 1863. aug. 2-án született Baróton, Háromszék megyében. Hét éves korától a nagyszabeni Teréz-árvaházban nevelkedett s ott végezte elemi és középiskoláit is. — 1883—88-ig a budapesti tudományegyetem bölcsészeti karának hallgatója. — 1889. szept. 6-án kezdte meg tanári szolgálatát Pozsonyban. — 1892-től rendes tanár. — 1914—18-ig igazgató a budapesti tisztviselőtelepi gimnáziumban, 1918-tól pedig a budapestvidéki tankerület főigazgatója. — 1929. május 29-én nyugalomba vonulása alkalmából meleg ünnepségekben részesítették őt a tankerület középiskolái, pályatársai, barátai és tisztelői.

Negyvenéves tanári munka után az iskolai év végén nyugalomba vonul Gaal Mózes, miután tizenegy éven át irányította a budapestvidéki tankerület ügyeit, mint tanker. kir. főigazgató.

Intézetünkkel közvetlen adminisztratív kapcsolatban nem állott. Ritkán tisztelhetjük körünkben; ha néha átutazóban éppen kiszállott városunkban, vagy tanárgyűlésen jelent meg, vagy baráti meghívásnak tett eleget, vagy valamely ünnepségen beszélt a város középiskolás diákjaihoz.

Hatását azonban érezte az iskolai év elején meg-megjelenő körleveleivel, melyekben az ifjúságot az Isten, a haza, a tudomány és a munka szeretetére buzdította. Az ifjúság nagy szeretete, a serdülő fiú lelki világának mély ismerete, erős gyakorlati érzék, egyszerűség és szívhez szóló melegség jellemzik ezeket a kis intelmeket. Olykor a humor aranyzála is megcsillan a gondolati tartalom szövetében.

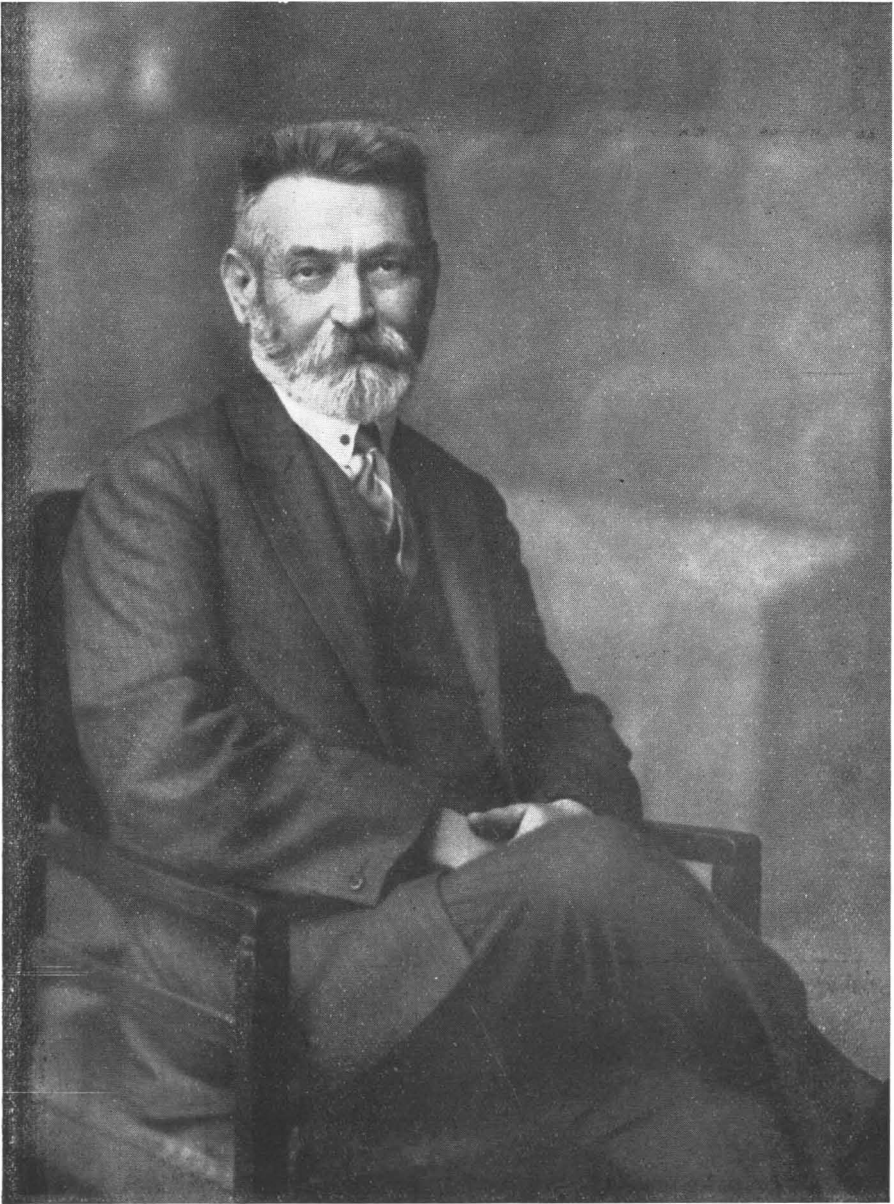
Gaal Mózeset mindnyájan úgy ismerjük, mint jó embert, mint az ifjúság barátját. Mindenki tud róla valami jellemző esetet, kedves anekdotát, amelyekből az ifjúság emberének szeretete tűnik ki a diákember iránt. Mennyi szeretettel tudta figyelni a faluról városba szakadt kis elsőst, amint esetlen csizmáiban, tágranyitott szemekkel és némileg szepegeve bóccorgott a titokzatos, nagy iskolában; milyen jóízűen tudta megmosolyogni a vizsgai drukokban félrebeszélő nebulót. Egy-egy jó diákmondást heteken át hordott a lelkében, körülvitte messze környéken, esiszolgáltta, dédelgette, el-elmondogatta és a végén a baklövésnek készült mondás bon mot-nak is beillett. Tudjuk, hogy előbbi éveiben többször is meghívta maturandusait a maga asztalához, hogy ott a fehér asztalnál, közvetlen hangulatban, a maga sajátosan gunyoros és kedves módorában ellássa az életbe induló ifjút talán egy egész életen keresztülhangzó, komoly intelmekkel.

Mint nevelő nemesak élő szavával, hanem írsaival is az ifjúság szolgálatában állott. Gaal Mózes neve fogalom ifjúsági irodalmunkban.

Egy későbbi kor irodalomtörténet-írójára és bűvárára vár a feladat, hogy hidegen és értőbb szemmel boncolja ezeket az írásokat s hogy kijelölje Gaal Mózes helyét az irodalomban.

Ez a nemzedék még az ő közvetlen hatása alatt áll. A századvég szülöttei a ma serdülő generációig, mindnyájan az ő olvasói és tanítványai

vagyunk. Két nemzedék előtt nem kell őt ismertetni és méltatni. Még szívünkben a meleg, amely az ő szomorkás és kacagtató történeteiből belénk lopódzott, még torkunkban a meghatottság, amely könnyes és aranyos történetei nyomán bensőnkben támadt.

Ifjúsági történetei nagyrészt a vidéki diák típusával ismertetnek meg bennünket. Az életnek sokszor nehéz körülményei közt vergődő, sokszor szánalmas, de mindig becsületes, tisztalelkű, elpusztíthatatlan kedélyű fiúval, aki törelessen akarattal, minden akadályon keresztül, ellenséges vagy legalább is közönyös viszonyok ellenére végre is révbe ér. Virág Palkó, Kujak Andris, a „Kompanisták“ drágaemlékű három virágszála, a kacagtatóan esetlen ifjabb Hurkáss Márton, stb., mind-mind ennek az optimista szemmel rajzolt fiútípusnak képviselői.

A történetekben és a lélekrajzban, úgy tűnik, sok az élményszerűség. Meleg, résztvevő szeretettel, erős részletismerettel, pompás valóságérzéssel festett alakok és események ezek. Látszik, hogy írójuknak szívügye ez a fura-vidám élet és ez a sereg gyerek, a magukra utalt élet-szegényei.

A valóságosság mellett másik jellemző tulajdonsága a meleg részvét. Minden írásán átverődik a szív melege. A esetlő-botló emberkéek világának ez a nagy, megértő szeretete teszi őt humoristává a szónak legnehezebb és legmélyebb értelmében.

Írásait teleszórja témérdek tanáccsal, jó mondással, derűsen bölcs megjegyzésekkel. Mikor egy-egy könyvét letettük, mindnyájan éreztük, hogy valamiben jobbak lettünk, emberebbek, melegebbek; igen sok jó eligazítást kaptunk az erkölcsi élet, a zűrös nagyvilág, a lélek rejtelsei és a végső dolgok igen sok kérdésében.

Gaal Mózes azzal, hogy valóságos, érdeklődést lekötő történeteket mondott, hogy megmutatta meleg szívét, hogy annyi sok eligazítást adott a magyar ifjúságnak, — a legnagyobb ifjúsági írók, a Schmidt Kristófok, de Amicis-ek mellé emelkedett. Híre tán nem oly széleskörű, mint a külföld nagy ifjúsági íróié. de hiszen Gaal Mózes magyar. Írói sorsa is magyar.

Most, amikor a pályaut hajlatán búcsuzunk és levett kalappal nézünk az elszállott évek után, meghatódva és sok hálával köszöntjük gyermekkorunk bölcsen-vidám barátját.

Effelejthetlenül megörökítette az aranyló századforduló édes diákromantikáját; kitartó társakat adott mellénk az ő nevetőszemű, huncut alakjaiban. Ezek elkísérnek bennünket ebbe a soha meg nem szokható új világba is, ahol új ember van születőben, a gép embere, aki a technika századának érthetetlen zürzavarában valahol elvesztette a szívét.

Reviziót!

Csaba Jenő dr.

(Elhangzott a város tiltakozó gyűlésén a Városháza disztermében XI. 18-án)

A békekötés nyomasztó esendjébe belehasított egy ijesztő hang:
Magyarország többé nem Magyarország és a halottak nem kelnek fel
soha többé!

A hangra visszhang támadt:

Míg magyar föld lesz cseh, osztrák, rác, oláh kézben, a Kárpáti-
medencében nem lesz béke!

A hang: Trianon. A visszhang irredenta, a Jövő kérdése, a Mult
könnyes szava az egész ország ajkán, mely feltépi sebeit a hitetlen világnak,
mint az Ur a hitetlen Tamásnak és belekiáltja a világba az Őszövség
jeremiádját:

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor,
sicut dolor meus: ő ti világot-járók, világot-látók, hát van-e még oly égbe-
kiáltó fájdalom, mint az enyém! 325.000 km²-ből meghagytak 92.000-t;
21 millió lakosomból 7 és felet. Elrabolták búzatermésemet 60%-t, ezért
drága a kenyér. Elvitték kukoricánk 70%-t, ezért drága a zsír. Elorozták
a zab 75, a keményfa 87, a puhafa 95%-t, ezért drága a tüzelőfa, szer-
számfa, bútor, talpfa, donga s papiros. Elrabolták ló és sertésállományunk
felét, juh- és szarvasmarhaállományunk kétharmadát; ezért drága a cipő s
a ruha. Elrabolták minden arany, ezüst, mangán, higany, nikkel, rézbányán-
kat; minden petroléumforrásunkat; a kissármási földgáz, mely egy-
magában elegendő volna Budapest fűtésére, világítására s gyáraink üzembentartására. Elrabolták a máramarosi sót, a tőzegtelepek és a szénbányák jobb
részét; Európa egyetlen alumit termő vidékét: a Játvölgyet; a Bojca-Brád
évi 20—30 mm. aranyát; 2515 nyitott kőbányánkat, gyógyforrásainkat,
ásványvizeinket, fürdőinket, vasut-, telefón-, táviró- országúthálózatunknak
62%-t. Összesen 112,5 milliárd aranykoronát. Ez a statisztika a világtör-
ténelem pillanatfelvétele.

Rettenetes dráma! Talán a másfélezeréves hún-magyar tragédia utolsó
felvonása?

Viharfelhő.

Süket éj.

A nemzet tele. De ne feledjék, hogy a legragyogóbb szivárványt a
legsötétebb felhő hátán látni, hogy a sötét éj is tele van pihenő hanggal
hogy a hópalást alatt is szunnyad az őszi búzavetés ereje. Néma
templom lett ez az ország, de — mint a templom Urfelmutatás alatt —
ez is tele van pihenő hanggal, szunnyadó erővel, érzélemmel.

Érzelemmel, mely nem a Hadakútjáról vár segítséget, hanem azt dobogja, hogy szenvedő hazámnak én vagyok az élet.

Érzelemmel, mely nem fanatizmus; ez csak buzgóság türelem nélkül; ez nyári vihar, jégeső, orkán: veszedelem.

Érzelemmel, mely nem indifferentizmus; ez türelem buzgóság nélkül; láva, jégkéreg: nem termőföld.

Nem!

Az én érzelmem inspirata patientia: buzgóság türelemmel, az erősek szívósága.

Az én érzelmem Deák Ferenc passzív rezisztenciája: türelem buzgósággal.

Az én érzelmem a Tabor-hegyének Magna Chartája: kik sirva vetnek, örvendve aratnak.

Az én érzelmem Vörösmarty rapszódiaja: Lesz még egyszer ünnep a világon!

Az én érzelmem a történelem kritikája: minden féregnek megvan a maga napja.

Az én érzelmem istenítélet: a magyarnak vétkei voltak: megbűnhődött de a magyarnak erényei is voltak: jutalmát nem nyerte el; jutalma a Jövő

Ennek a Jövőnek tárogatása a magyar irredenta. Egy sóhaj, egy gondolat, mely lázba sodor, de nem inficiál, hanem lelkesít, új erőt ad, megifjit. Nem jelszó, nem türelmellenség, nem fegyelmetlenség, nem érvényesülni akaró csoportok pártfegyvere, hanem egy egész nemzet egész politikájának központi gondolata. Nem hirtelen katonai akció, hanem belpolitika s diplomácia. Nem anyagi erő, hanem zajtalan gondolat. — Ennek keresek munkásokat.

Amikor az Üdvözítő elment Bethesda tavánál, egy szegény beteg ember panaszkodott neki:

Uram! Nincs emberem, ki a tóba boesájtana, mikor a víz mozgásba jő.

Nincs emberem! Mily rettenetes panasz! Ezt panaszolja az Egyház, melynek templomait odaát bezárták.

Ezt panaszolják az árvák, az özvegyek, a repatriáltak, az agyonszántáltak.

Ezt panaszolja a magyar föld is. Uram! Nincs emberem, ki erősen, bátran, kitartóan, nagylelkűen karolja fel az ügyemet! Nincs emberem, kiben lélek, erő, tűz lakozna!

Igazán nem volna? Kell, hogy legyen! Akarom s van!

Megjelenésük új korszakot jelent. Meghazudtolja a koldus panaszát. Elárulja, hogy meghallották a magyar föld panaszát, az ébredező Hungária halk susogását:

Exurge! Kelj fel népem! Örömem, büszkeségem — ébredj! Anyád virraszt és vár. Kurtitsd meg szent vigiliáját!

Tágranyilt szemeikből sugárzik a történelem intuiciója: az Isten min-

denkor kiszabadította a benne bízó nyomorgót a hatalmas karmaiból. éppen tévedései által. Mert tévedni emberi dolog. A tévedés szüli a szenvedést. A szenvedés kisajtolja a könnyeket. A könny kimos a szemből minden por-szemet. A tisztaszem termi az önismeretet és az önismeret ránevel arra, hogy feledni, tanulni, emlékezni tudjunk.

Aki nem feled, álmokért küzd, melyeknek napja lejárt. Aki nem tanul, helytelenül válaszolja meg a helyes célkitűzés eszközeit. Aki nem emlékezik, az teljesen nélkülözi a történeti bázist, mely nélkül maradandó alkotás nincs. Ebben a szánom bánom időben nekünk feledni, tanulni, emlékezni kell.

Feledni apáink dinom-dánomát, hetyke nagyuraságát, régi kényelmét, ősi nemtörődömségét, a kacajt, mellyel az apró nemzetiségek öröklődését kísérték és meg kell tanulnunk az apró nemzetiségeink öröklődéseit, hogy arcukra fagyaszthassuk a mosolyt.

Feledni kell a régi ünnepnapokat és meg kell tanulni, hogy most minden emberre kettős köteleesség hárul. Meg kell tanulni, hogy most nem elég igaznak lenni, hanem igaznak látszani is kell.

Meg kell tanulni, hogy a kárpáti medence sok apró nemzetisége között a magyar hegemonia tartotta fenn az egyensúlyt. *Benne volt* a törzsszervezet etnikájában, mint természeti erő. *Benne volt* a keresztény királyság várendszereiben, mind szuverén tekintély. *Benne volt* a rendiség arisztokratikus intézményében, mint privilégium. *Benne volt* a népképviselői alkotmányban, mint a többség törvényes joga.

Telekürtölték a világot azzal, hogy Árpád török és nem magyar; hogy az Anjouk francia és nem magyar; hogy Hunyadi oláh és nem magyar; hogy Bocskai, Bethlen, Rákóczi szláv; hogy Zrínyi horvát és nem magyar; hogy Hunfalvy német és nem magyar; hogy Petőfi szerb, hogy Mikszáth tót; hogy Herczeg Ferenc sváb és nem magyar.

Dehát harsogjuk túl őket, hogy hazudsz! Árpád az alpari és bonyhádi csatában Magyarországot alapította meg és nem Törökországot. Az Anjouk a magyar címet vitték diadalra Danzigtól Apúliáig, nem a franciát. Hunyadi Mátyás a magyar trón alá teperte a német császárt, eseh királyt és longyel királyt, nem az oláh alá. Zrínyi magyarul harsogta el: Ne bántsd a magyart. Bocskai, Bethlen, Rákóczi vére a magyar szabadságért folyt és nem a szlávokért. Hunfalvy magyar etnográfiát írt. Petőfi a magyar lírát emelte Homeros, Dante, Shakespeare, Goethe világirodalmi magaslatára. Mikszáth magyarul írta meg a „Tót atyafiakat“ és Herczeg Ferenc a svábok hitvallását, a „Hét svábot“. Az egyén azé a nemzeté, amelynek érzés és gondolatvilágához csatlakozik és amelynek nyelvén hitvallást tesz.

Meg kell tanulnunk, hogy az ezeréves határ 85%-ban volt természetes, míg a mainak csak 23%-a az. És ha ezt megtanultuk, — mint a déli és mint az esti harangszó — állandóan ismételni és hangoztatni kell, míg lelkünk

fellázad és a világ lelkiismerete felébred. Kell! Mert éppen földrajzi kikerekítés címén daraboltak fel bennünket és ez hazugság!

Tanuljuk meg, hogy a néprajzi viszonyok rendezése végett kapesolták le rólunk nemcsak azokat a nemzetiségeket, kik sohasem akartak elmaradni tőlünk, hanem letéptek 3 és félmillió magyart is. De ugyanakkor harsogjuk a világba, hogy Csehországban 5 millió cseh uralma alá szorítottak 9 millió magyart, németet, tótot, lengyelt, rutént, morvát és szlovákokat. Ősi igazság: quod uni iustum, alteri aequum: ami az egyik félnek jogos, az a másiknak is méltányos. Ez azonban féligazság: *gatszág*. -

Nem elég tudni, hogy a tótok számára a magyar imákat és a magyar énekeket fordították le tót nyelvre; nem elég tudni, hogy az első oláh iskola, az első oláh nyomda, az első oláh könyv 300-300 évvel később látott napvilágot, mint az első magyar iskola, az első magyar nyomda és az első magyar könyv: hanem bele kell kiáltani a világba, hogy annak az első oláh iskolának, első oláh könyvnek, első oláh nyomdának is magyar volt a megteremtője; jó részben Lorántffy Zsuzsanna.

Nem elég elolvasni Sztanojevics belgrádi egyetemi tanár könyvéből, — hogy a magyar Ujvidék volt a szerbek Athénje, ahonnan a szerb kultúra kisugárzott: hanem elementáris erővel vágjuk a művelt Nyugat arcába, hogy mi az oláh kultúra, mi a rác kultúra, mi a cseh kultúra! Hogy Kassán 150,000 magyar könyvet égetnek el, hogy a katonaköteleseket kiszállítják a francia idegenlégióba, hogy a művelődéstörténet legszebb alkotásait állami felügyelet mellett törlik darabokra. — Hogy a szkupstinában revolverrel irtják ki a nemzetiségek képviselőit, hogy a dobrovojacok nem ismerik a békét. — Hogy Erdélyben 669,091 magyar könyvet hamvasztanak el, hogy Braziliába kergetik az öslakós magyarokat.

Büszke daccal hirdessük, hogy ily rettenetes balkán-világban a MANSZ-elnökének, Tormay Cecilnek munkái hat világnyelven kerültek a könyvpiacra; hogy Eötvös Lőránt a világ összes Földrajzi-Intézetének lett dísztagja; hogy Dohnányi és Kodály karmesteri pálcája ismételtén extázisba hozta a művelt világot; hogy a magyar izmok a világolimpiászon keménynek mutatkoztak; hogy a magyar kard leterítette az egész világot egyéni s csapatversenyben; hogy a szellemi olimpiászon is az első a magyar lett. Csonka hazánknak ninesenek hőborította ormai; mégis a magyar eserkészek hozták haza a svájci sí-világversenyről az első díjat. Csonkahazánknak ninesen tengere; mégis magyar eserkészek lettek elsők a tengeri vezetésben, a pesti piarista s cisztercita eserkészek.

Erre felneszelt a világ.

És egy ember, ki 70 amerikai újságnak első embere és egy 1.800,000 példányban megjelenő napilapnak korlátlan nagyura, Rothermere lord, rámutatva erre a kis nemzetre, belekialtottta a világba:

-- „Lesz kalász a magból!“

Rászólt a magyar középosztályra is, hogy terjessze a magyar igazságot és azután a világot átkaroló igazságszeretetével elsöpörte az antant diadalmámorát ezzel az egyetlen kis igénytelen szóval:

— Revízió!

El ne feledjük!

Emlékezzünk!

Emlékezzünk arra, hogy a vasból rozsdá lesz, hogy a tűzből hamu lesz, hogy a gránitból por lesz, hogy minden elmúlik, hogy a szerződések is csak addig kötik a nemzeteket, amíg másképp nem lehet.

Emlékezzünk arra, hogy a békeokmány aláírásakor Bulgária nem mondott le nemzeti aspirációiról és Bulgária az oláh és a rác hátában van. Hogy a 65 millió német nem fog mindig a 35 millió francia lábai alatt heverni. Hogy a 132 millió orosz nem fogja mindig magát emészteni és egyszer rettenetes súlyával ismét ráereszkeedik az oláhokra. Hogy Franciaország nem telje: íthet mindig rendőri szolgálatot a cseh birodalom határain.

Emlékezzünk arra, hogy a békét 4 nagyhatalom írta alá: Amerika, Anglia, Franciaország és Olaszország. — Mussolini kijelentette, hogy sajnálja a multat és kéri hangosan, ismételten a revíziót. — Loyd George kijelentette, hogy félrevezették és nem köti magát hozzá. Amerika nem cikkelyezte be.

Ha egy négytagú világító törvényszék három tagja vallomást tesz, hogy igazságtalan ítéletet hozott, akkor *Trianon elítélte ne legyen néma!*

A múlt parancsa, a jelen szükségszerűsége, az igazság szava, a fejlődés útja, a boldogulás lehetősége, barátaink kívánsága, a becsület dolga, az irredenta alaphangja: Kecskemét városa követelje a Népszövetség Alapokmányának 19. §-a értelmében a *revíziót!*

A Hősök temetőjében nov. 1-én.

Az élet halál imponáló, megdöbbentő hatalom. Nem ismer királyt és rabszolgát; nem ismer gazdagot és proletárt, hanem csak vágyódó, epedő, imádkozó lelkeket. Lelkeket, melyeknek fájdalma és tehetetlensége az Úrhoz kiált. — Az Úrhoz kiált, mikor így imádkozik önmagáért: A morte perpetua libera nos, Domine! A haláltól ments meg Uram minket! Az Úrhoz kiált, mikor így imádkozik másokért: Requiem aeternam dona eis Domine! Adj Uram örök nyugalmat a megholtaknak!

. . . A népfelkelőknek, akik a riadó riasztó szavára, mint egy ember ragadták két marokra az ősi foggyvert az ősi földért, mely nekik multat adott és utódaiknak jövőt ígér.

. . . A standarnak, mely hetyke bravúrral, dalos ajakkal bevágtatott a halhatatlanságba és nem tért vissza soha.

. . . A tizenhétéveseknek, ezeknek az ábeli áldozatoknak, kiknek egész élete abból állott, hogy születtek, szenvedtek, szerettek, meghaltak . . .

Requiem aeternam dona eis Domine. Adj Uram örök nyugalmat a világháború hétszázézer magyar hősi halottjának.

A tisztelet, a szeretet, a rokonézés és a hála rójja le itt adóját a hűség Hőseinek.

A megbecsülés emel itt kalapot és alázkodik meg hajadon fővel Azok előtt, mert úgy érzi, hogy önmaga emelkedik, ha meghajlik Azok előtt, kik valóban fölötte állnak.

De azután tekintetünk elszáll Volhinia mocsaraiba, Doberdó szikláira, a maláriás Albániába, a lengyel mezőkre; mindenhova, ahol gránát túrta a földet a magyar élet temetőjévé; mindenhova, ahol magyar szív dobozott a zászlóra tett esküért; mindenhova, ahol a magyarok győztek egyszer, ahol a magyarok győztek kétszer, ahol a magyarok győzelmet győzelemre halmoztak és végül — mikor a magyarok észrevették, hogy a sok győzelembe beleszakadnak — a becsület parancsának vértanúivá magasztosultak.

Requiem aeternam dona eis Domine. Adj Uram örök nyugalmat a világháború halott regimentjének.

Síró szemmel simogatjuk ezeket a gondozott hantokat, de hitünk az Úrhoz emeli lelkünket. Ott gyülekeznek össze most ők is véresen, rémesen; ott zengenek diadaléneket a Hadak Urának, de aztán könnyes szemmel mutatnak le erre a földre. Ide küldik üzenetüket is ezekben a sokszínű, hulldogáló levelekben :

Ne sírj! Nem haltam meg, csak lakóhelyet változtattam. Ha te gondolsz rám, akkor élek. A halál csak azt pusztította el bennem, ami mulandó.

Övé a daliás test, övé a beszédes ajak, övé a mosolygó szem. Ez belőle lett. Ezt ő táplálta. Ezt visszakéri; ezt befogadja; ezt ő pusztítja el; ez az övé. De az eskü, az adott szó szentsége, a hűség, a hősiesség, az áldozat, a lemondás, a kitartás: ez nem kell neki; ez ellensége; ettől irtózik; ebből nem kér; ezt nem fogadja be; ez elől szalad; ezt száműzi.

De hová menjen akkor, mikor meghal a test? A földön nem lehet, a földbe nem térhet.

Elmegy oda, ahova törekedett; fel. Belőle lesz az egyén erkölcsi élete; a család, a társadalmi rétegek kultúrája; a város fajsúlyja; a nemzet imponderabiliája.

És ha ez így van, mert így van, — hisz ezt tanítja az Egyház eschatológiája; ezt igazolja a történelem — akkor miért e halálos csend? Miért e néma gyász? Miért e döbbenetes komolyság?

Nemzeti gyász volna? Ki állana most búsan, keseregve, hogy esetek, rákok, oláhok, osztrákok nevensenek felette? Csak sírjon-ríjjon a hegedünk, de bennünk századoknak büszke turáni daca búgjon az ég felé, mert meg nem törhet, el nem ernyed, fennmarad, fenyeget.

Én nem félek attól, hogy elpusztul ez a nemzet. Rákóczi kurucainak piros eszímája is havat taposott egykor a Gránicon. Bujdosó honvéd is didergett már barna köpönyegében a nádasok között és mégis feltámadtunk.

Feltámadtunk, mert az a nemzet, amelynek nem volt gyilkos fegyvere: diadalt aratott konok hallgatással, kitartással, élnitudással.

. . . . Vagy mert a halál birodalmában vagyunk?

Igaz, hogy a halál szuverén demokrata; nem ismer pardont; nála nincs protekció; igazságos úr; mindenkinek oszt. De ez nem lehet újság! Hiszen aki született, annak meg is kell halnia. Egyszer mindenkinek a mellére nehezedik ez a kérlelhetetlen nagy hatalom. Egyszer mindenkinek a torkára teszi fagyos, csontos ujjait. Ezt tudomásul veszem. Furcsa grimaszaival ezután csak a karzat közönségét ijesztheti meg, de a hitből élő ember szembe fordul és megkérdezi tőle :

Ubi est mors victoria tua? Mi a te dicsőséged? Mikor arattad diadalodat?

Amikor mind elvitted a legények elejét?

Amikor elvitted a népfelkelőket?

De kiirhattad-e őket? Nézd itt vannak!

Amikor elvitted a standarmot? Kiirtottad-e? Nézd itt vannak!

Amikor elvitted a 18 éveseket? Hát azokból ott kik lesznek? Gloria tua stercus, cras non inveniatur.

Te azt hiszed, hogy az emberek akkor halnak meg, amikor a fagyott göröngyök tompán dübörögve hullanak a néma gödörbe?

Tévedés!

Az emberek nem akkor halnak meg, amikor eltemetik őket. Az emberek akkor halnak meg, amikor elfeledik őket.

És hát oly könnyű-e a feledés?

Tekintsen ki-ki önmagába! Mindenki hordoz szíve mélyén egy-egy kis temetőt; azokét, akiket szeretett. Ott alszanak, senkitől sem háborgatva. De eljön az idő, egy nap, amikor a kriptá ajtaja megnyílik. Ilyenkor a halottak kilépnek sírjukból és színevesztett ajakkal felmosolyognak arra, akinek keblében emléküik nyugszik, mint a gyermek szunnyad az anyja méhében. Gloria tua stercus! Tied csak elsírt könnyeink, a szenvedés, a nélkülözés, kedveseink földi maradéka. De itt a lelkünk oltárán meleg otthonunkban a vértanú nemzedék egész heroizmusa él.

Ubi est mors victoria tua? Miben keressem a győzelmedet? Abban, hogy kifosztottál bennünket és koldústarisznyával nyakunkban a népek országújtádra dobtál? Testileg megaláztál, de lelkünket nem alázhattad meg, mert a legnagyobb nyomor idején volt a legerősebb ajkunkon a tria non! Gloria tua stercus!

Ubi est mors victoria tua? Hogy Erdélyben Röntgen-sugárral pusztítottad el a jövődő magyar anyákban a magyar eljövendő? Hogy itt akkora nyomort zúditottál ránk, hogy elapadt az anyatej és idegenek dajkálták fel gyermekeinket? De élnek! Van magyar jövődő! Gloria tua non inveniatur; kijátszott az élet.

Ubi est mors victoria tua? Hogy idegen trónok zsámolya alá szorítottál, ahol nyögünk? Soha sem volt erősebb bennünk a hit fajtánk örök életében.

És ez a hit csodát művel. Kinyitja az én temetőm kapuját és előhossa az én halottamat; barátját, a te halottadat; az ő barátját, az egész halott regimentet; azt a dicsőséges hétszáztezret, amely mintegy fenséges kórus erőteljes szinfóniája zúgja a fagyott szívbe:

Nem haltam meg! Benned élek! Szivedben dobogok! Véredben száguldok! Szemedben dacolok! Benned vagyok! Te én vagyok! Én te vagyok! Hitem a tied! Véres áldozatom a tied! Erőm a tied! Bosszúm a tied! Veled élek! Veled halok meg! Benned élek! Benned halok meg!

Érzik-e, értik-e, mit jelent most magyarnak lenni?

Főnséges gondolat, nehéz hivatás!

Kötelesség!

Nagy dicsőség!

Magyarország a világtörténelem örökké égő csipkebokra. A magyar történet: Kálvária-járás. A magyar nő keresztrefeszített rózsza. A magyar dicsőség: déli harangszó. Kalapot emel előtte az egész világ kereszténysége és imádkozik a kereszt és kard bajnokaiért most és a nagy leszámolás idején.

És amikor egy világ tesz hitet a magyar kard mellett, akkor én ezek mellett a kereszt tövében meghúzódó, nagy kötelességeket sugalló sírok mellett kishitűen összeroppanjak?

Soha!

Lobog bennem a hit Istenben, kinek egyformán gyermekei minden népek, de legkedvesebbek a megostorozottak és a fölfeszítettek.

A hit a magyar vérben, mely ezer év óta csorog erre a földre bűnösen és ártatlanul, de mindig megtermékenyítőn és csodatevővé szentelte azt, mint Krisztus vére a legendák aranykelyhét.

A hit a magyar vérben, mely szilajnak teremődött, de mindig megbocsátónak, ha a hazáról van szó.

A hit a természetben, mely védő hegyek peremével vette körül az Alföld aranytányérját és amit elemek erejével egybekovácsolt, nem engedi azt szétbontani emberi csalfaságnak.

A hit a magyar televényben, mely fehér kenyérrel táplálta a hegyek népét is és a hegyekben, melyek a rónákra küldték termékenyítő iszapjukat.

A hit a folyókban, melyek nem folynak visszafelé hatalmaskodók paranesszavára és amelyek ezer év vérével és verejtékével mosták mélyre ágyaikat. A hit a kövekben, melyekből Pozsony és Kassa, Kolozsvár és Arad épültek és amelyek mindegyikére a magyarság époszának strófái vannak felkarcolva. A hit a szelekben, melyek el fogják hozni a leszakított Kárpátokból az eltépettek sóhajos jajszavát és elfogják vinni a testefosztott szív evangéliumát. A hit az élőkben, kik, ha a tett kürtje szól, el fognak menni a hadak útján és a hit a holtakban, kik el fognak jönni a hadak útján.

A hit az egy magyar hazában, oszthatatlanságában, feltámadásában; mert ahol a sírok kereszt tövében domborulnak:

ott lesz feltámadás!

Csaba Jenő dr.

A gyermek: a jövő.

XII. 23-án.

Adventben, ebben a nagy gyermekvárásban, mikor a kicsi azért örül előre a bellehemi jászolnak, mert neki csak örömet hozhat a ragyogó gyertyákban, fenyőillatban, ezüst szikraszórókban, játéokban;

Adventben, ebben a nagy gyermekvárásban, mikor a felnőttek azért

illetődnek meg a karácsonyfa tövében, mert lelkük visszanéz és kísért a Múlt az ő tiszta örömeivel;

Adventben, ebben a nagy gyermekvárásban, mikor királyok, nemzetek, egész világrészek egy szívvel-lélekkel kívánják a világmegmentő Gyermeket: én is várom a Gyermeket, Uramat, Királyomat és sötét, kicsi templomunk félhomályában elemezem szt. János apostol parancsát: „Dirigite viam Domini: készítsétek elő az Úr útját!”

Mi ideálokat realizálunk

Mi ideális eszénket reális tényezőkkel akarunk megvalósítani.

Mi ezt a földet által-útnak tekintjük.

Nekünk nem programunk: ma kacagva, holnap sírva, aztán némán a néma sírba.

Nekünk van határozott irányunk: per cruce[m] ad lucem: könnyek közt a magasba; lelki szabadságharc.

Nekünk tehát nem lehet segítséget keresnünk a dinom-dánomban.

Nekünk nem lehet támogatást remélnünk a pusztulásra, pusztításra ítélt kornak szerencsétlen embereiben. De hát akkor kibekben? És akkor fülembé cseng egy régi isteni szózat: „Sinite parvulos venire ad me! Adjátok nekem a gyermekeket!” Krisztus szava.

Nekünk piaristáknak kétszeresen drága ez a szózat. Hiszen mi a legfinomabb szerkezettel, az emberi lélek hajszálrugóival bibelődünk egy életen át; nem erőszakkal, — az erőszak ront, nem épít — hanem csendes és szerető erővel. Keserves veritékkel öntözzük meg azt a sivatagot, amelyen a végkimerülésig vándorlunk és ahol a gondolat és tudás oázisát zöldeltetjük fel. Egész lelket viszünk a munkába, amelyet vállainkra vettünk, amely vesződséges, nagy befektetést igényel s mégis kevés haszonnal jár, amelyet egykor éppen azért Isten büntetésének tartották és rabszolgákra bíztak.

Kal. szt. József, rendünk alapítója látta, mennyire rossz a tanárnak és mily nehéz a papnak. Azért a kettőt összeházasította, megáldotta, így lett meg a piarista. Programunk egyik felét adja Krisztus szava minden tanítóhoz: „Sinite parvulos venire ad me!” Programunk másik felét a Magyar Génusz diktálja. És ami ebből a kettőből támad, nem is hiszik, mennyire kedves nekünk! Ez tetteink rügője. Ez minden dalunk tartalma és alaphangja. Ez a mi himnuszunk. Ez lázas életünk rapszódiaja. Halljuk tavasz ifjú tüzeben. Halljuk december bús ködében. Éz mint az árnyék, kísér minket. Megelőz. Dirigál. Diktál:

„Vigyázzatok a magyar föld szép hajtásaira, vadon nőtt virágaira! Vigyázzatok a diákokra! A kiömlött vért beitta a talaj, életet nem ad; de a fiatalság az a kovász, mely a jövő anyagát széppé, szebbé dagaszthatja.

„Nem segíthet rajtunk a Múlt az ő ezeréves jogaival és igényeivel, ha gyermekeink nem viszik magukkal szívben és gondolatban ezeréves

multunk minden szent szenvedésének és heroizmusának öntudatlan emléket.

„Vigyázzatok a virágra! Mert benne lakik a gyümölcs minden zamata és édessége. Vigyázzatok a magyar embervirágra! ha gyümölcsöt vártok a magyar Jövendőtl...“

Mondják nem szép ez? Ez hozott engem ide, de ezt hozta ide az elmúlt 200 esztendőnek piaristáit is. Az ő eleven áldozatuknak építették az Önök ősei azt a régi gimnáziumot. Olyan az, mint az oltár, melynek fénye-lángjában megemésztve látják ezrek veritékét és idealizmusát: a piarista tradíciót.

Ha Önök nagy elődöknek nagy utódai;

ha Önök úgy érzik, hogy ennek a nemes városnak továbbra is szüksége van arra az eleven áldozatra, a piarista munkára; arra a megalkudni nem tudó, nem akaró, megalkuvástól undorodó magyarságra; arra a tűzre, mely szemükből, szívükből, szavaikból árad és embereket nevel, kiknek az ökle millió és szíve minden faggal megbíró;

ha Önök is úgy érzik, hogy könnytől harmatos, áldozattól piros rózsza a piarista élet és megérdemli a Mult miatt is a Jövőt: megadják nekünk az új gimnáziumot.

És ez a program itt Kecskeméten még színesebbé lett, elmélyült. Mikor?

Emlékezzenek.

Október végén történt. Egy embert vártunk. Azt hittük, úgy vonul be, mint 60.000 katolikus lélek koronázatlan királya. Csalódtunk; úgy jött be, mint egy boldog anyának gyermeklelkű erős fia, aki nem szőgyelte mindenki előtt alázatos nagylelkét rálehelni arra a remegő kis szülői kézre.

Láttuk, hogy a meghatódottság térdre szorította az Úr oltára előtt és kisajtolta szemeiből a legemberibb könnyeket. De láttuk azt is, hogy a kötelességtudat nyomban talpraállította és felelősségérzetében zseniális programot adott: „Adjátok nekem gyermekeiteket és én felépítem Krisztus országát.“

A gyermekért könyörög Jézus. A gyermekért tömörít minket Kalazancius. A gyermekre hívja fel a figyelmet a Magyar Génius. És iskolánk büszkesége, városunk mosolygó szemű fiatal főpapja, a gyermekre gondol, amikor nem azt kiáltja felénk, hogy: Előre, hanem: Utánam! És mi programunkat felüldítve, lelkesülve, lelkesítve szélnek eresztjük vitorlánkat.

Legyen szabad, mint szomorú statisztikát leközlőnm: 1. Magyarország menhelyein 73 ezer gyermek él, békében csak 25 ezer volt ott. Ezek közül csak 6 ezer hadiárva, 15 ezer a rendes árva, 11 ezernek nincs se apja, se anyja és 41 ezerrel nem törődik se apja, se anyja. És a másik? 2. Magyarországon évenként 640,000 gyermek születik; ebből egy éven belül meghal 140,000.

Miért?

Mert a nők arca pirosabb most, mint valaha és mert a gyermekek arca sápadtabb most, mint valaha.

Mi az oka?

Fent a civilizáció túltengése. lent annak hiánya. Fent nem igen bánják, lent siratják: ez a kultúra fokmérője.

Fent zabolázzák meg a civilizációt lelki kultúrával, lent tegyék áldássá a kultúrát civilizációval. Az Úr parancsa: „Recupera proximum, mentsd meg őket.“ Oly sok a rongyember körülöttünk, ne engedjék elszállni azt a 140.000 kis porontyot. Higgyék el, jobb lesz azonnal a világ. Hogy is ne lenne jobb, mikor minden gyermekszívben Jézus él, mikor minden gyermekszemből Jézus mosolyog felénk, mikor minden gyermekszemben Jézus itél meg minket.

De itt nem állhatunk meg. Animus plus quam corpus. A test csak a lélek hordozója, az is volt mindig.

Az Exodus az Istentisztelet körvonalozása után nyomban a gyermeknevelésre tér át.

Aristoteles is kívánja, hogy a gyermek már kis korában tanulja meg, mit szeressen, mit gyűlöljön, mit utáljon, mit akarjon.

Aranyszájú sz. Jánosnál olvassuk: Non est parvi apud Deum filios bene educare. Nagy dolog a helyes gyermeknevelés.

Sz. Jeromos pedig arra int miukat: „Ne lásson benned a gyermek olyant, aminek követésében véték volna.“

Mit akarnak ezzel mondani ezek a jó emberek? Azt, hogy a gyermekkor a pozitív magvetés korszaka, Isten képének kialakítása. Azt, hogy a kis gyermek kis majom; kitágul kis pufok arcának ártatlan két esodálkozó szeme és mindent meglát, mindent megligyel; exponálja tiszta lelkét, fényképez. Aki tud olvasni kis fiúk, kis tanítványok szemében: a Szentírás szavait szedi ki onnan: „Legem pone mihi in via tua. Vezess Isten útjain!“

És aztán ha már nemcsak fényképez, ha nem csupán néz, hanem már eszelepszik is? A gyermekkori impresszió egész életére kihat. Aranyszájú sz. János azt mondja: A gyermek kincs. Cura ne fur auferet! El ne veszítsd!

Sz. Jeromos írja: A gyermek a család virága, a család rózsája.

Csakhogya a rózsát öntözni kell; a rózsát oltani kell; a rózsát meg kell tisztítani; a rózsza koronáját télire meg kell alázni; a fagytól meg kell óvni; a rózsát karóhoz kell kötni és tövis közé, hogy a kérődző állat meg ne támadja. Tehát nem elég a szép szó, nem elég a személyes példa, nem elég az ima. Ide kell az evangéliumi erős asszony, a mulier fortis, aki hivatását teljesíti, aki legalább annyira tudja szeretni fia testét, mint fia lelkét, aki megvédi gyermekét az éhségtől, az Isten hidegétől, de megvédi jó pajtásától is.

Manapság az elkényeztetett gyermekek korát éljük. Mióta Dickens

bemutatta nekünk a gyermeki lélek bajait, szüntelen aggodalommal akarjuk a gyermek lelkéből eltávolítani a kellemetlenséget. Nem gondolunk arra, hogy az elkényeztetett gyermek virágházi növény, mely csak addig virít, amíg állandó ápolás és felügyelet alatt áll.

Sub pondere crescit palma. Per ardua ad astra. Non si male nunc et olim sic erit: lesz még Csicsón búcsú. Régi szavak, örök igazságok. A nehézségek gyors kiküszöbölésével megakadályozzák azt, hogy a gyermek lelkileg megerősödjék és önállóságra tehessen szert. Hogy tegyen szert akkor önuralomra, munkaerkölcsre, felelősségtudatra! Már pedig ha kellő alapon nem készítik elő a kisgyermeket, szomorú vége lesz.

Eljut abba a korba, amikor a kerubok láza vesz erőt rajta, a serdülő kor nyugtalansága; amikor valamennyi érzéke megrészegülve kavarodik; amikor minden, amit lát, minden, amit hall, minden, ami elébe kerül: aratásra érleli benne az álmokat; amikor elég, hogy nem szabad: az ellenkezés máris örült makacssággal fészkei be magát: mi lesz akkor? Tud-e majd akkor az apa ideálja lenni leányának? Tud-e akkor az anya varázslója lenni fiának? Nem fogja-e a fiú a gyöngeségből credő hibát szüleire, a körülményekre hárítani? És mert nem nevelték keményen, nem fog-e az Úr ítélőszéke előtt így nyilatkozni: Pater meus et mater mea dereliquerunt me: szüleim nem imádkoztak, nem gyóntak, nyelvüket nem zabolázták, templomba nem mentek.

Ez az Egyház panasza, az Egyháznak sajgó sebe, azé az Egyházé, amelynek magyar kar volt a hűség oltalmazója.

Ez panasza a magyar karnak, melynek mindenkor az evangelium volt az erőforrása.

— Convertimini — mondja az Egyház adventjében az Egyház prófétája, szálljunk magunkba.

— Reformare et reformari — mondja az ország adventjében az ország prófétája, Zrinyi Miklós. Ha másokat akarsz megjavítani, javulj meg!

Hogy mennyire időszerű az Egyháznak és az országnak ez a követelése, lássák. Nem ismeretlen adatokat mondok.

Tanulták a Bibliából, hogy Thutmosis, Ramzesz meg Nechos egyiptomi királyok hogyan akarták kiirtani a zsidóságot. Nem a felnőttekre tették rá a kezüket, hanem az ártatlan gyermekekre. Összeszedték őket és belefojtották a Nilus folyó habjaiba. Miért? Mert félték a nyomorban felnövekvő gyermekektől, mert félték a gyermekeik nyomorát látó anyák nevelésctől.

Hallották, hogy Spártában, Görögországnak ebben az életerős katoná államában mi volt a kripteia. A spártai gyermek előtt lerajzolták a szülők, hogy a 9000 spártai mellett a 30.000 legyőzött perioikoi és a számtalan helota, rabszolga, mekkora veszedelmet rejt magában. És emellett a perioikoiok és heloták oly rohamosan szaporodtak! A szülők nem adtak egyebet a fiaiknak egy törnél s koromsötét éjszakákon kiengedték őket az apai

házból. Azok bejárták a pacifikált ellenséges falvakat s zaj nélkül itt is, ott is a másvilágra szalasztották az ellenségeket. Ha egyik-másik rajta vesztett, még mielőtt szólásra birhatták volna, végzett magával. Volt bátorsága hozzá, a kripteia tagja volt.

Egy másik régi görög városban pedig, amikor a vének nem bírtak zöldágra vergődni államuk nehéz helyzetében, az egyik böles felkapott a kofa kosarából egy félig-meddig rohadt almát, a földhöz vágta és odamutatva így szólt: „Ezek vagytok ti: rohadt gyümölcs, de van benne egészséges rész is, nézzétek: a mag, gyermekeitek; hozzájuk forduljatok!”

Emlékükbe idézem a 1212-es kereszties hadjáratot, amelyben csak kisgyermeketek vezényeltek, Krisztusnak lévesen értelmezett szavaira gondolva: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedekeket.”

Emlékezzenek Nagy Alfréd angol-szász uralkodóra, a moesarak királyára, aki nemzete fiatalságával óriási nyomorban, hosszú előkészület után szorította térdre a betolakodott hódítókat.

Emlékezzenek a törökhódoltság korára. A török előnyomulásnak lendítő creje és kereke a jeni cseri iskolákból kikerült janicsárok, gyermekemberek voltak.

Emlékezzenek a római történelmre! Róma falai alól az ostromló gallokat nem a meglelt rómaiak, hanem Mucius Scaevola és 300 ifjú társa zavarta el, tehát megint a gyermekek.

A hatalmas angol birodalom a XIV. században kiadta a rendeletet, hogy minden ír tartozik bajuszát beretválni, haját levágni, levetni nemzeti ruháját; tartozik angolul beszélni és gyermekeit angolul tanítani. Az apák engedtek a hatalom erőszakának, az anyák nem. Azok az ír gyermekek azért is megtartották anyanyelvüket, elviselték a hatalom büntetését; az anyák lehnyták szemciket, hogy ne lássák a kis testek vonaglását és az ír sohasem lett angol; megmaradt ősi földjén, ősi hitében, ősi nyelvében.

A lengyeleket 1772-, 1793-, 1795-, 1815-, 1846-, 1863-ban szaggatta széjjel az orosz, porosz és osztrák birodalom. Bismarck 785 millió márka hitellel összevásárolta az eladósodott lengyel nemesség birtokait abban a hitben, hogy a nemzetiségi kérdés, nemzeti mozgalom és nemzeti törekvés csak a kiváltságos osztályok luxuscikke. Négy száz új német falvat létesített; a lengyel diákokat mindenütt a német nyelvre kényszerítette. Mi lett az eredmény? Volt vidék, ahol nem tanultak meg a gyermekek németül, kimaradtak az iskolából. Volt vidék, ahol megtanulták a német nyelvet, de nem felelték el az anyanyelvüket sem és így nagy előnyt szereztek a némettség felett. A német hatalom túltengése ellen szervezkedő lengyel területeken német nyelven tárgyaltak a hivatalos állammal; így megszabadították magukat a folytonos zaklatástól és a német előtt ismeretlen nyelven, a németek közvetlen közelében szervezték hazájuk ellenállását. És ha a

német kereskedő meg iparos meg akarta tartani vevőit, kénytelen volt lengyel inast és lengyel segédet tartani. Így közvellenül a német terror hatása alatt erősödött meg a lengyel iparos-, kereskedőosztály.

Schlezwig-Holstein bekebelezésével 160.000 dán került 60 millió némettel szembe. A hódító erőszak 16.000 dán gyermeket fosztott meg politikai jogaitól; nem örökölhettek, bármikor kiutasíthatták őket, mert nem akartak németül tanulni. A schulmeisterek ekkor tették hirhedtté magukat. A könyveket elkobozták és elégették, az anyanyelvet szigorúan büntették. Megkezdődött a lelkek kivándorlása Dánia felé, bár a vasútak Berlinbe vezettek. Ha a gyermekeket iskolába küldték, ott a szülők ellen izgatták a német tanítók őket. Azt meg nem engedték meg, hogy dán magániskolába jár hassanak. Végre is kivándoroltak Dániába. De ott jó dánokká nevelődtek, áptolták a dán multat és a dán hagyományokat és kitartásukkal elérték az ősi határokat.

Hasonló példát mutat Finnország története is. A moszkovita óriás leteperte őket. Kevéssel utána víz alá került az Ézerlő országa. A cár gyűjtést rendelt el egész birodalmában. Maga is kinyitotta saját erszényét. Vonatszámra küldte nekik a burgonyát és a gyorssegélyt, de a finnek visszaküldték a pénzt is, az élelmiszert is azzal a felelettel, hogy a hóhér kezéből a kötelet igen, de a kenyeret nem fogadják el. A cár meglátogatta őket. Nem fogadták sem bombával, sem rózsacsokorral. A nép eltűnt arról a vidékről, amerre a cár jövetelét jelezték. Az orosz újságokat létesített, de nem akadt vevője és olvasója: erre megszüntette a finn újságokat. Az orosz iskolákat nyitott, de nem akadt látogatója; erre megszüntette a finn iskolákat és ekkor az előkelő finn hölgyek lettek a szegény finn gyermekeknek tanítói. Így a testvér nemzet el tudta viselni az igát, de le is tudta rázni az igát s ma független, szabad és boldog.

Hosszú volna beszélni a napoleoni idők burschenschaftjairól (Németország), a Szentszövetség idejének filikokjairól és filomúzairól (Görögország), az exaltádókról (Spanyolország), carbonarikról (Olaszország) és szabadság lovagjairól (Franciaország).

Még élénk emlékezetünkben van a ránk annyira végzetes esch Szokol, a Narodna Obrana; napjainkban tanultuk megbeesülni az olaszokat a fascista- és balilla-mozgalmakon keresztül. Mindenütt a gyerek, a fiatalság- az *új nemzedék*, a Jövő csoportosul a Jövőnek nagy és éppen azért veszedelmes gondolatai körül.

Az ilyen általános tömörülési jelenségek közt rettenetesen hat ránk, hogy a megszállott területeken a csehek, rácok, oláhok és osztrákok elégetik a magyar könyveket, bezárják a magyar iskolákat, megszüntetik a felekezeti iskolákat, kiűzik a magyar tanárokat, eltiltják a magyar könyvet és a lelkeket megmérgezik hamis történelemmel.

Rettenetes valóságok ezek, a lényeg azonban egy: minden korban

minden nép gyermekei kiszámíthatatlan feszítő erőt, olthatatlan tüzet rejtettek magukban.

Valahányszor a hitből, evangéliumból táplálkozó erkölcsi bátorságuk, önuralmuk, felelősségtudatuk, munkaerkölcsük és rendíthetetlen akaratuk párosult az apák elkeseredésével és az anyák fanatizmusával: a fiatalság mindenkor képes volt erőszakosan fordítani a sorsnak kerekén, nemzete jövőjén.

A mi életünk nem paradicsom. A mi életünk nem Eldorádó. A mi életünk nem Bergengócia és ezen változtatni kell.

A nők ölében alakul a jövő; a katolikus nő ölében alakul a katolikus jövő; a magyar nő ölében alakul a magyar jövő.

A nép arra tart, amerre a nő halad; a katolikus nép arra tart, amerre a katolikus nő halad; a magyar nép arra tart, amerre a magyar nőhalad.

Ha a katolikus magyar asszony meghallja Krisztus szavát: „Vezesd hozzám gyermekeidet“; ha a katolikus magyar nő meghallgatja a Magyar Génieszavát: „Vigyázzatok a magyar ember-virágra, ha gyümölcsöt vártok a magyar jövődőtől“; ha a katolikus magyar nő meghallgatja városunk főpapjának óhaját: „Adjátok nekem gyermekeiteket és felépitem Szűz Mária országát“:

akkor Kassán, ahol a vezérlő fejedelem; Nagyváradon, ahol Szent László; Aradon, ahol a tizenhárom; Segesvárott, ahol Petőfi; Székelyföldön, ahol a magyar balladák; Zsibón, ahol Wesselényi; mindenütt, ahol az elszakított magyarok, igazságunk örök mécsai őrzik a magyar álmokat: kinyílik a tabernákulum ajtaja és felesendül az Egyháznak, a magyarság adventjének glóriája:

Jőjjetek Atyám áldottai és birjátok a világ kezdetétől nektek készített országot!

Csaba Jenő dr.

Szemelvények.*

Nagykempléki Alapi Gáspár.

Miközben Zrinyi Miklós arra készült minden erejével ott Szigetvárbán, hogy minél keményebben fogadhassa a törököt, kapta a parancsot egyenesen Miksa királytól, hogy jól nézze meg, kit sorol a várvédő katonaság közé.

Zrinyi azt gondolta, hogy ezt megállapítani csak a haretéren lehet. Azért, mihelyt meghallotta, hogy a török had Pécs felé megy a közel jövőben, vitézi próbára kivitte eléje seregét.

1566. június 16-ika körül 1000 gyalogosból és 400 lovasból álló csapatot küldött ki a fiatal Alapi Gáspár és Papratovics Farkas vezetése alatt. Hozzájuk csatlakozott még Verebélyi Mihály baboecsei másodkapitány saját hadi népségével és Zrinyi jelesebb szolgáló népei közül Kobács Miklós.

Azt a parancsot kapták, hogy égessenek meg és pusztítsanak el Szulejmán útjában mindent, Pécs külvárosait is. A portyázó sereg déli oldalról akarta meglepni Pécs városát és azért a sötét éjben haladva előre, a siklósi hegylánc északi oldalán fekvő Bisc nevű községben állapodtak meg. Ez a község 19 kilométerre van Pécestől, Siklóstól pedig 6 és félre. A hegylánc déli oldalán síkság terül el, melyen a hegység lábától alig 2 kilométernyire, egy magányosan álló dombon épült Siklós vára.

Hogy itt vonta meg magát a szigeti had, abból arra lehet következtetni, hogy Zrinyi meg akarta tudni, mi a célja annak a török hadnak, melyik Ujtónál (a mai Old községnél) kelt át a Dráván. Abban a hitben élt, hogy a foglyoktól majd értesül, merre akar vonulni a szultán.

Alapi Gáspár hada tehát a legnagyobb csendben lopódzott a községbe, késő este, hatalmas záporban. Már csak azért is érdemes volt megtenni ezt a viharos utat, mert a Siklós—Pécs közti rendes közlekedési út nem ezen a községen vezetett keresztül, viszont nem nagyon távol esett tőle.

A parasztoktól érdeklődve értesült Alapi arról, hogy Mehemed bég, a szultán asztalnoka, kit a köznép csak Kilergi pasának nevezett, a siklósi síkságon telepedett le. Szkender siklósi bég hiába intette, hogy menjen fel hozzá a várba, mert Szigetvár nincs messze és Zrinyi már nem egyszer küldötte ki egész a vár aljáig a csapatait. Mehemed nem hallgatott az intő szóra. Meg is adta az árát.

Alapi nem törődve a nagy esővel, még az éj folyamán elindította seregeit, hogy hajnalhasadta előtt rajta üthessen a török táboron. Minthogy nem volt biztos tudomása a török tábor nagyságáról, előre küldött 300 lovas, hogy pontos értesülést nyerhessen. Attól is kellett félnie, hogy a siklósi bég segítségére siet a táborbelieknek; már pedig szígyenben maradni nem akart.

* Csaba Jenő dr. készülő történelmi olvasókönyvéből.

Nem sokáig maradtak meg a kétségei. Visszatértek a lovasai és hírül hozták, hogy a török tábor nem nagy, a benne lévők száma nem haladja meg a 300-at.

Erre Alapi indulást vezényelt. Oly eszeveszett rohammal tört az alvótáborra, hogy azt sikerült teljesen elnyomnia. Zrinyinek a királyhoz intézett levele szerint 120 embert vágtak le, míg a többiek a közeli mocsarakba szaladtak, részben pedig a várfelé siettették lépteiket. Ezek szegények egytől-egyig elveszték, mert Szkender bég látva a magyarok nagy számát, nem merete megnyitni a kaput úgy, hogy az odamenekültek egy szálíg ott vesztek el a vár vízzel teli árkaiban.

Hogy mi történt a pasával, azt különféleképpen beszélik el. Azt is mondják, hogy 7 sebet kapott, sőt a balkezét is elvesztette, mások szerint elmenekült. Azt is fentartották, hogy a fia fogságba esett. De Zrinyi csak annyit jelentett fel Bécsbe, hogy egy súlyosan sebesült török főembert foglyul ejtettek, de kihallgatni már nem lehetett, mert kevéssel azután meghalt.

Azt hiszem, ennél jobban érdekel benneteket az, hogy a szigetiek közül csak 3 ember vészett el s mintegy 50 sebesült meg. A sebesülteknek sem igen fájt az az emlék, mit a vitézül küzködő törökök adtak nekik akkor, midőn a zsákmány összeszedéséhez láttak. Nekik maradt az egész tábor. Igen sok ezüst ékszert, 17.000 aranyat, kevés közforgalmú pénzt, de annál több arannyal átszőtt ruhát, drága fegyvereket, harci lovakat, hadi eszközök mindenféle fajtáját szedték fel. 10 teherhordó öszvér, 60 ló, 8 teve kísérte vissza őket Szigetvárra. Nem volt nehéz ezek után megállapítani Zrinyinek, hogy katonái kibírják-e a török ostromát vagy sem?

Úgy hiszem, Zrinyinek ezek után egy pillanatig sem lehettek kétségei az iránt, hogy a szultán fog még rá is időt pazarolni. Hidajet, ez a török világban is magyarul érző szász, már régebben figyelmeztette erre az eshetőségre. És Zrinyi nem is volt az az ember, aki nem gondolt volna az orránál tovább. Megmutatta ezt élete további folyamán.

Pár szót még Alapiról. Egyike volt ama keveseknek, kik túléltek a szigeti katasztrófát. Vékonydongájú, vézna, apró emberke volt, de korának legjobb lovasa, kitűnő vívója.

A dunántuli felkelők hadnagya lett s oly legendászerűen végezte el a feladatát, hogy neve fogalommá lett. Győr alól Pápán, Kanizsán, Körösön át a Száva vízéig üzte nyole napon át a török—tatár—ráe rablókat. Csak akkor szállott le a nyeregből, mikor más lovat vett maga alá. Meg is lett az eredménye. A boszniai bégek, meg a tatár murzák sereg nélkül, lopva tértek haza, mint a tolvajok.

A török legfőbb hadvezetőség annyira elszégyelte magát, hogy „istrángra hányta őket.”

Nisoczky Szaniszló.

Megint csak Izabella királynéhez kell visszatérnem.

Fráter György kemény politikája megszabadította tőle az országot, de Ferdinánd király ügyetlenkedése miatt a szultán akarata, meg a sokat szenvedett és a németben csalódott erdélyiek kívánsága öt évi száműzetés után újra megnyitották számára az ország határát.

Még élénken az emlékezetében élt az erdélyieknek, mily örült pazarlást vitt végbe az ifjú szép asszony, mint fiatal özvegy, hogy hiú költekezése miatt vészelt el Temesvár, Jenő, meg a Tiszaháta egész az erdélyi hegyekig. Bizony annyira kiürült a kincstár, hogy a királyné szeme most nem is oda, hanem az országnagyok kincseire kacsingatott. Megfogamzott az agyában az az elhatározás, hogy egyszerűbb módon fog vagyont teremteni. Nisoczky Szaniszló lengyel kegyence segítette ezekben a tervezgetésekben.

A kedvező alkalmat Bebek Ferenc és a két Kendy, András és Ferenc, adták meg, kik egy hármasszövetséget akartak létesíteni és a hatalmat magukhoz ragadni. Bebek, kinek súlya volt a külföldön is, elutazott Sztambulba, hogy ott üsse a vasat. Sikerült neki bejutnia a szultánhoz, hol előadta, milyen veszedelem fenyegeti az országot a gyenge és a női uralom alatt.

A szultánnak ezt nem kellett magyarázgatni. Arra is gondolt, hogy ennek a pártnak az elégedetlenségét a saját céljaira használhatja. Azért a kormányzói címet adományozta Bebeknek és mint ilyent rendelte az ifjú fejedelem mellé. Természetes, hogy ez egyet jelentett a királyné kizárásával az uralkodói terhekből.

Azonban a királynőnek ez a teher édes teher volt, miről éppen nem volt szándéka lemondani. Nyíltan sem mert fellépni, mert a szultán egy csasznt is adott Bebek mellé azzal az útasítással, hogy védencének a zavartalan működését hathatósan mozdítsa elő. Az is kitudódott, hogy a moldvai, meg a havasalföldi vajdák felszólítást kaptak, hogy Bebek parancsára azonnal fogjanak fegyvert.

Bebek nagyon meglepődött ezen a váratlan sikeren, nem is mert vele azonnal élni, nem jött vissza tüstént az országba. Ott maradt oláh földön és ott várta, mint fogadta a királyné a szultán parancsát. Jól sejtette, hogy az nem egykönnyen fog beletörödni a félretolásába.

De a királyné kifogott rajta. Női ravaszságáboz nem kis alávalóságot vegyítve, elküldötte követét ajándékokkal Bebek elé. Elhalmozta hálája minden jelével, hogy a nehéz, nem női munkakörtől megszabadította őt.

Bebek azzal árulta el, hogy nem született nagy dolgok véghezvitelére, hogy himni tudott ebben a gyors és annyira hangoztatott beletörődésben. Ha csak egy arasznyira tovább néz az orránál, elmondhatta volna a királynénak azt, amit a gazda mondott a macskájának:

— Mit simulsz, mit törleszkedel hozzám? Gondolod, nem tudom,

hogy ezt e darabka peccenyét érzed nálam s hiszed talán, hogy szeretetnek, meg ragaszkodásnak veszem a ravaszúgod?

Ennyire nem terjedt ki Bebek politikai tudománya. Álomba engedte ringatni magát akkor, mikor a királyné és az udvara minden izmát megfeszítette, hogy az elmulasztott perceket behozza. Kinyomozta, kik lehetnek Bebek lársai, hogy hátba ne támadhassák, mikor a cselékvéshez fog.

Felmerült az a gyanú is, hogy Balassy Menyhért, kiről már szólottam, velük tartana. Bár nem volt benne biztos a királyné, megtette azt, amit ilyenkor nagyon sokan megtettek volna. Végláthatatlan ígéretekkel, Vécs uradalmának elajándékozásával megnyerte magának. Siker volt már az, hogy Bebek mellett nem volt, vagy hogy ezek után oda nem fog állani, minthogy annyit neki sem adni, sem ígérni nem tudhatott.

Balassy bizalmának birtokában már merészkedni sem félt. Híveivel kerestetett egy paragrafust, melynek segítségével törvényes alapot adhatna titkolt bosszújának. Kínálkozott egy, melyet még Fráter György hozatott a hűtlenség büntetésére. Tehát már megvolt a kard, megvolt a paragrafus, még hozzá elég rugalmas és elég türelmes, csak nem volt még meg a kellő elszántság. Ezt nyújtotta Nisoczky.

Végzetes befolyása volt a királynéira. Ő intézte ezután már az ügyek menetét. Kitervelték, hogy a veszedelmes embereket valami ürüggyel becsalogatják az udvarba és ha ott lesznek, gondoskodni fognak arról, hogy tovább ne mehessenek.

Egyszer aztán szűkszávú értesítés futott a hármasszövetséghez, mely sürgős ügyben Gyulafehérvárra kérte őket. Oly biztosak voltak a dolgukban, hogy minden óvatossági rendszabály félretevésével belementek a kelepcebe. A többit elvégezte a megfizetett Balassy Menyhért. Kiválogatta legmegbízhatóbb embereit, kikben nem élt a becsület és elaludt a lelkiismeret és azokkal körülvette a vigyázatlanok szállását. Kiosztotta a szerepeket, hogy kinek kit kell meggyilkolnia és aztán hazament.

Virradatkor mozsárlövés ébresztette fel a város lakóit. Azok nem is álmodtak arról, hogy mi veszi kezdetét azzal, de az a három rögtön magához tért a veszély pillanatában. Nem sokat értek el a viaskodásukkal. Akiket megsebesítettek, nem nőttek az értelmi szerzők szívéhez, de az ő haláluk nagy eredmény nekik.

Annyira óvatos volt Nisoczky, hogy a gyilkolás idejére fegyverbe szólította a palotaőrseget, mert attól tartott, hogy a titkos hívek bosszút állanak vezéreikért. Azonban 1558. év szeptember 1-én az emberek nem hoztak áldozatot a barátságért.

A királyné tervéhez közeledett. Három nagyvagyonú ellenség szállt a sírba; a közvélemény megnyerése azonban nem engedett egyelőre pihenőt. De hogy ne sokáig tartson ez a luza-vona, országgyűlést hívatott össze, mert a bizonyítékait ott akarta a zugalódók tudomására hozni.

Kevés embernek jutott az az eszébe, hogy nehéz ott bírót keresni, ahol mindenki bűnös és még hozzá az a kevés is csak hallgatni mert. És az udvar bátran, szinte tüntetve vádolta azokat, kik már nem védhették magukat. Senkinek sem ötlött fel az, hogy az a cégéres Balassy vállalkozott a végrehajtó és a hóhér szerepére, már pedig akkor valami nem lehet rendben.

Az ország csak ámult-bámult, midőn felolvasták, hogy a nagyságos úr, Bebek, János Zsigmond fejedelemnek és az anyjának a meggyilkolására mérget hozott Sztambulból. Az emberek mutatták, mintha hinnék; az udvar mutatta, mintha biztosan tudná, miközben a királyné arra gondolt, amiről nem szólt az írás és az emberek arra gondoltak, amiről nem mertek beszélni.

Igy az ország tudomásul vette a három ember tragédiáját, míg az udvar elkobozta a három ember nagy vagyonát. A királyné élvezhette az édes mérget, azt sem sokáig, mivel egy év múlva magához szólította az Úr, hogy számot adjon sáfarkodásáról. Hogy rossz szellemének mi lett a sorsa, azt nem találom.

Ne gondoljátok, hogy ezzel vége van a Bebek-históriának.

Maradt a szerencsétlen Bebeknek egy árvája, György, ki nem bírta feledni atyja rettenetes halálát, javainak elkobzását, nevének gyalázatát. Néhány nappal később elpártolt Ferdinánd királyhoz. Ott érte utól Isten büntetése.

Volt ugyanis neki egy Török Ferenc nevű ellensége. Ez valami miatt magára vont a Bebek haragját és hogy ne kelljen élete miatt aggódnia, elment Hamza füleki béghez és törökké lett. Itt eszelte ki, hogyan juttassa komisz kenyérre az ifjú Bebeket.

Levelet írt, melyben azt ígérte neki, hogy a füleki béget a kezére játssza. Megízente, hogy hol, mikor lesz a találkozó. Természetesen Hamza bég jelölte ki az időpontot. De látva a töröknek a nagy készülődését, felsikollott benne a magyar lélek és újabb levélben intette az ifjú Bebeket, tegyen le a szándékáról. Azonban az intése eltévesztette a célját. Vagy talán éppen ezt akarta? Isten a megmondhatója.

Bebek nem akart gyávanak mutatkozni és elindult. Meglakolt érette kegyetlenül. A szultán foglya lett. Szigorú fogságban tartották két évig. Hiába várta a szabadulását Ferdinánd, majd Miksa királytól; azoknak nem volt pénze egy magyar élet kiszabadítására. Joggal gondolhatott arra, hogy semmibe sem veszik, vagy pedig hogy elleledték a német részen. Ezért megérlelődött benne az a gondolat, hogy visszatér az erdélyi magyarsághoz.

Nem is bánta meg haláláig. János Zsigmond fejedelem könyörgése és anyagi áldozata megszerezte számára újra a napsugarat.

Isten ujjá, hogy az apák bűneiért sújtja a fiúkat és a gyermekekben engeszteli ki az apák megbántott emlékét.

Ferenczfy kappanja.

II. Ferdinánd magyar királynak volt a secretáriusa. „Hatalmas főexpeditor és csudás memoriáju ember“ volt, amely erénye mellett napirendre tértek a hibái felett. Azok között nem legutolsó volt az, hogy „néha csaknem virradatig is elpirilt.“

Bámulták ezt az embert azért is, mert bármilyen állapotban is ke-resték hivatalos teendők miatt, mindig hasznavehetőnek találták. Azt mondják, hogy az elődje, Ormánczi sem volt másfajta.

Nem egyszer akarták jutalmazni hasznos szolgálataiért, de nem engedte a sorsán változtatni.

— Már én nem akarok a kályha sorsára jutni. Igaz, hogy akik később állottak munkába, már elém kerekedtek. Isten éltesse őket. A kályha is vándorolni akart a szobában, mint a többi bútordarab. És mert jó melegot adott, meghallgatták, tovább mozdították. De ritkán történhetik ez meg anélkül, hogy cserepei esorbát ne szenvedjenek és úgy-e, az újonnan rakott kemence vagy füstöl vagy gőzöl. Hát, Isten látja a lelkemet, én gyökeret eresztettem, én maradok. Kitüntetés, ha maradhatok.

Nem is háborgatták, pedig három királyt szolgált ki egymás után.

Ferenczfy legény ember maradt egészen a haláláig. Maga járt ki a piacra és ott vásárolta össze azt, amit a szeme-szája aznapra megkívánt. Nem vitt ő bizony azért magával kosarat sohasem. Minek? Ott volt a hóna alatt az aktatáska, beleszúrta a levelek mellé a sajtot, kenyeret, hagymát, zsemlyét, szalonnát, gyümölcsöt, azt, ami éppen kapható volt. Nem sokat törődött azzal, hogy milyenek lesznek az iratok attól. Ha valakit elítélnék benne, az úgy sem fog azon elmerengeni, hogy mi történhetett a kancellárián; ha pedig jó hírt futtat valahova, ott az öröm nem engedi kiesi-nyeskedni az embereket.

Ezzel az életbölcselettel ment el egyik nap a piacra. Látott egy jóképű kappant. Addig-addig nézte, míg végre kifizette az árát és ekkor mint a villám a derült égből, lepte meg az egyik udvaronc, hogy azonnal siessen a királyhoz, mert már várja.

Ferenczfy nem vesztette el a fejét. Megsimogatta a kappanját, bele-tette a táskájába az írásai mellé és felment a hivatalába. A király azonnal kérte a napi postát.

Ferenczfy a legnagyobb nyugalommal nyitotta ki a táskája torkát, mikor megörlött a csoda. A kappan finnyásorrú teremtes volt. Nem bírta elviselni azt a sokféle illatot, melyet elraktározott a titkár úr a gyakori bevásárlásai alkalmával és felhasználva a szabadságnak hajnalhasadását, a táská nyílásán úgy kiröppent, hogy majdnem átszakította a szoba tetőzetét.

Felugrott a király, elhalványodott a titkár, megijedt a királyné. És itt a bibi. Mert a királyné magával hozta az apró kutyuskáit. Azok, mikor a

kappan úrfi nem birt fennmaradni a magasban és hangos lármával méltatlankodva ereszkedett le a szőnyegekre, nekirohantak és elkezdődött a hajcihő. Ugalás, kotkodácsolás, láрма, nevetés, mérgelődés.

Ferenczfy nem akarta tűrni, hogy az a kappan ne tisztelje meg a megillető csenddel a felségeket, azért a kutyákat megelőzve követte nyomon a rakoncátlan alattvalóját. Ha a kappan úrfi felugrott, ő ágaskodott utána; ha elbujt, lehajolt utána akár az ágy alá is. Verejték gyötörte már az öreg urat, de a kappan még küzdött a becsületéért. A király és a királyné mosolygott, kacagott, hahotázott. He he! Hi hi! Ha ha!

Ott kint az előszobában nem bírták ki az urak ezt a szokatlan zajt. Benyitottak. Ott állhatott volna maga Poncius Pilátus az összes római császárokkal, akkor sem fojtották volna el jókedvüket. Nem minden évben esik meg olyan.

Ferenczfy azt hitte, hogy most az egyszer baj lesz a kappanvadászalból. Azonban tévedett. Jó munkájáért elnézték neki. Hisz már a harmadik királyt szolgálta a saját bogaraival.

Hogy megette-e a kappant és hogy mit gondolt, mikor a villájára vette, arról nem szól a krónika.

Balassy Menyhért.

Szerencsevadász. Közönséges rabló. Részese a lengyel Nisóczky ármánykodásának, oka a Bebek és a Kendyek tragédiájának. Izabella királyné bűntársa. Veszett cimbora, kitől félni tanácsos. A királyné retteg tőle. Hogy el ne hagyja, hogy ellene ne fordulhasson, neki adja a Kendyek Vécs nevű várát, jószágait, az erdélyi katonai főparancsnokságot, majd megteszi a Részek főkapitányának azzal a megbizással, hogy védelmezze meg Ferdinándtól. Sőt, hogy szilárd bázisa legyen neki, az erős és fontos Szatmárt jelöli ki számára, mely helyet a Szamos mocsara tett félelmetessé.

Furcsa volt kissé Izabellának ez a rendelete, mert hiszen Szatmár vára, Szatmár városa Báthory Kristóf és Báthory István birtoka volt, így tehát azok felett a királyné nem rendelkezhetett. Hogy nem lett ebből országos kavarodás, az azoknak az uraknak az érdeme, mert ők alá tudták rendelni magánérdekeiket az országos szempontoknak. Engedelmeskedtek a királyné óhajának, kijelentve azonban azt, hogy ebből az egy esetből nem lehet tökélet kovácsolni a jövőben. A városba ezek után befogadták a Részek főkapitányát, de a várba nem.

A királyné, nem tudom miért, de még ezután is egyremásra juttatta neki a veszedelmes pontokat. Hozzájutott Nagybánya, mely az arany-, ezüst- és sóbányák védelmére épült és ezért óriási értéket képviselt.

Balassy, mikor azt látta, hogy már megállapodott a királyné, azon kezdette tűrni a fejét, hogy hol készíthetne magának szarkavárat. Betyárszimátja ösztökélte erre. Tudta azt, hogy amilyen nélkülözhetetlen, most,

olyan nélkülözhetővé lehet holnap, ha akad valahonnan egy kalandor, olyanfajta, mint ő, aki nagyon könnyen kiütheti a nyeregből. Már pedig ő itt jól érezte magát és nem érzett magában hajlandóságot arra, hogy másnak építsen tollas-pihés fészket.

Megnézte jól Szatmár várát. *Úgy találta, hogy ennél külön helyet az unyalok sem kívánhatnának maguknak. Azért azon kezdte törni a fejét, hogyan tudna bejutni oda. Mert a várnagy ravasz fickó volt; azon amúgy sem tudott volna erőt venni. Ereje meg nem volt akkora, hogy kísérletet tehetett volna. Ezért jó képet vágott és azokat a rokoni szájakat, melyek a Báthory családhoz fűzték, fonogatni kezdte.

Ilyen ürügy alatt azután alkalom és mód kínálkozott elegendő arra, hogy a várba feljárjon. Nagyon víg cimborája lett a vár tisztjeinek. Összebarátkozott velük. Sikerült is teljesen leszedni őket a lábukról. Felretettek minden gyanút és óvatosságot.

Erre várt ő.

Egy napon hirtelen tette határozta el magát. Amikor észrevette, hogy az örég nagy része szabadságot lesz, kivonul: hirtelen megszállotta a kapukat, bevonult a várba, kizavarta a benttartózkodó őrseget.

A Báthoryakat ez felháborította. Rögtön panasszal mentek a királynéhez. Az maga is megijedt ettől a fordulattól. Nem merte fel nem szólítani a vár azonnali átadására. Balassynak azonban ez a parancs nem okozott nagy fejtörést. Halogatta a parancs teljesítését egyik napról a másikra.

Azonban a Báthoryaknak nem volt megvetendő a pártja Erdélyben és Balassy jónak látta Ferdinánd királyhoz megépíteni az aranyhidat. Felvette a tárgyalások fonalát.

Érdekes, vakmerő ember volt. Ferdinánddal tárgyalt, de ez a körülmény egy cseppet sem akadályozta meg abban, hogy a Ferdinánd birtokában levő Kisvárdát, mely a Tisza moesaraiban feküdt, ostrom alá ne vegye. Nem a maga „érdekében“, hangoztatta mindenfelé, hanem a királyné parancsára. Pedig akkor már a szegény királynénak annyi baja volt, hogy örült, ha szabadon lélekzeni hagyják. Egyszerűen felhasználta a királyné nevét köpönyegül.

Telekessy Imre, a ferdinándi részeknek vezére, azonban itt és ez alkalommal a körmére koppintott. Hirtelen összevont csapatokkal indult ellene, Kisvárdát felmentésére. Balassynak eredménytelenül kellett eltávozni a falak alól.

Eléggé sujtotta Balassyt az Isten azzal, hogy nem engedett neki pihenést ördögös vére. Kudarca után fejébe vette, hogy elfoglalja a Báthoryak Szinér várát. Báthory Zsigmond kiskoru fia volt annak az ura. Megint rókaeszéhez folyamodott, mert belátta, hogy azzal több szerencséje van, mint a fegyveres erővel.

Megkereste nagyon panaszos leveleivel, melyekben tudomására hozta,

hogy mily kicsi országunkban a közbiztonság és hogy mennyi aggodalommal teszi le minden este a fejét, mert sohasem tudja, nem koldusszegényen kell-e felkelnie másnap.

Mikor észrevette, hogy levele nem vált ki semmi gyanút, írt egy másikat, melyben rokoni szeretetre hivatkozva kérte a fiatal Báthoryt, engedje meg neki, hogy a kincseit és ingó vagyonát a várába szállíthassa.

Azok ott benn lépre mentek. Talán arra gondoltak, hogy Szatmár várát így fogják kárpótolni a Báthory-családot, kinyitották a hosszú kocsisor előtt a kapukat. Súlyos ládákat szedtek le a kocsikról és vitték őket egymás után a raktárakba.

Napok múlva előre küldötte egy emberét azzal a hírrel, hogy szeretne a várba menni, mert érdeke utánanézni, emberei hogyan gondoskodtak a vagyonáról. Nagyon kevés emberrel mutatkozott. Mikor azután látta, hogy azok ott túlságosan becsületesek, előhívatta elrejtőzött embereit, kiverte a várbelieket, sőt kiharcolta onnan tüstént a szerencsétlen, hiszékeny gyermeket is.

Természetes, hogy ez ismét nem maradt titokban. Felzúdult a kis ország. Balassy ismerte a hangulatot. De sajnós tudta azt is, hogy mire képes a királyné. Azért nyugodtan maradt. Nem akadt egyetlen tiltakozó szó sem, mikor ráírt a királynéra, hogy katonái zsoldjának fejében 10.000 tallért azonnal fizessenek ki neki. A főkancellár, Csáky, megnyitotta a kincstárt, kifizette a tekintélyes összeget, mire az a rongyember a pénzt zsebre rakta és azután Ferdinándhoz pártolt.

Más körülmények között talán örvideni lehetett volna azon, hogy ez a cégéres gazember, ki nem ismert sem Istent, sem embert, megszabadította azt a kis országot a saját személyétől, de most még azzal sem vigasztalhatta magát Erdély. Mert Balassy magas állásban volt ott a határszélen. Egész sereget tett ki a keze alatt tartott határvédelmi katonaság. Az ő kezébe lettek letéve a határvárak, az ő védelme alatt voltak az Erdélybe vezető utak mind. Balassy nem lett volna hü önmagához, ha ezeket a várakat most visszaadta volna és a személyes ügyéből nem csinált volna országos civódást és fegyveresörgést. Átvitte az egész határt Ferdinándhoz, helyesebben szólva megtartotta magának. Ferdinánd két kézzel kapott utána, az erdélyiek pedig görcsösen kapaszkodtak belé.

A török a közelben hegyezni kezdte a fülét. Balassyt ez hidegen hagyta. A jó Istent azonban nem. Megsokallotta ennek az országos laci-betyárnak alávalóságait. Körülnézett, hol lelne arra való embert, ki alaposan végig tudna rajta vágni amúgy istenigazából, hát végre megakadt a szeme Báthory Istvánon.

Báthorynak még mindig fáj a szatmári tolvajlás. Kemény falat volt az neki, nem bírta megemészteni. Bár szívesebben időzött a könyvei között, most azonban félrecepta valamennyit. A fegyverre tette a kezét. Nem

akart ő magyar vért ontani. Még arra sem gondolt, hogy a németét veszi el. Ő is görbe horgot keresett a görbe lyukba addig-addig, míg megtalálta.

Olvasott valamikor Kurasról, a perzsáknak erről a véreskezű, erélyes királyáról, kinek szekeres- és lovashadát a babiloni hadvezér, Nabunid hosszú láncra fűzött gyalogságával egyetlen ütközetben elpusztította. Óriási volt a veszteség, rettenetes volt a bosszú is. A király a saját kezével fojtotta meg a vezért, Gubarut, a maradék sereg előtt, azután karóba húzatta az egész vezérkart. Majd átvette a fővezérletet és mire felvirradt, a győztes babiloni sereg hátában és két oldalában felmagaslott a sánc. Nem talált kiutat a babiloni vezér előre sem, mert az arcéle előtt 6 kilométer szélességben ott hevert a levert szekeres és lovas had, mint a zárógát. Nabunid kénytelen volt arcvonalat venni hátra is, meg két oldalra is.

Egy cseppet sem látszott, hogy ez a perzsa uralkodót zavarja. Csak emelték a sáncot, meghordták kenetlen szekereken szakadatlanul a fát a perzsa hullák felé. A negyedik napon azután megszámlálhatatlan ridegmarhát, vagyis olyant, melyik még nem látott istállót, tereltek a babiloni sereg frontja és a hullahegyek közé. Mikor már tizezrével voltak együtt, hogy el ne széledhessenek, hatalmas gátakat emeltek boszorkányos gyorsasággal. Így a vadmarhákat berekesztették a hullahegy s a babiloni front közé.

Nabunid kezdett ráncokat rajzolni a homlokára. Ő frontális támadást várt. Egy ismét összeomló támadást összeláncolt nemzetiségeinek rémes tömegei ellen, mely támadás egyszersmindenkorra megoldaná a babiloni birodalomban a perzsa kérdést. De sáncok, vadmarhák, hullák? Ki hallott ilyenekről? Ki harcolt ilyenek ellen? Erre nem számított. A serege is megérezte a közeledő, ismeretlen veszedelmet. Fojtogatta azt is a készülődés és a bizonytalanság. Nem sokáig, csak alkonyatig.

Alkonyatkor azután szalmával, szurokkal, gyantával, megrakott talyigák özöne áradt a hullavonalhoz és miután leszórta a tartalmát, eltávozott. Kevéssel utána kürtök riadó jelzése remegtette meg a babilóniakat. A másik pillanatban már meggyulladt és magasra felesapva, sisteregve, patogva égett az egész hullavonal.

Irtózatos hőség és bűz támadt. Az oszladozó hulla bőre, husa, zsirja égett. A beszorított barmok rettenetesen ordítottak, pörzsölődtek. Meghárították a tűz és füst elől egészen a babiloni frontig. De a hátul szenvedők nem vették tudomásul, hogy ott már az emberek számára van lefoglalva a hely és dühösen öklelve, gázolva az előttük állókat törtek előre. A vége az lett, hogy betörték, belezuhantak az összeláncolt rabszolgák tömegébe. A perzsákat az tette tönkre, hogy a lovasaik, meg a szekereik nekivágtattak a láncos vonalaknak, feldöntötték azokat, de annyira belegabalyodtak maguk is a földön fetregő sorokba, hogy nem volt a számukra mene-

külés, mert a késsel, rövid karddal felszerelt babilonok könnyen lemészárolták őket.

Csakhogy ami akkor előnyére vált a babilonoknak, az okozta most a vesztüket. Mert a megvadult jószágok nyers erejével szemben az ő emberi erejük végesnek bizonyult. Egyik barom a másik után tiport rájuk és gázolt keresztül rajtuk az életöszlönétől hajtva. Az gázolt egymás hegyin hátán át mindig beljebb, mindig több és több láncra vert sort teperve a földre.

Hajnalra eltűnt mind. Hajnalra elpusztult minden. Nabunid. mikor látta, hogy mi történt, lovassága élén kitört hátul és bár óriási veszteség árán, megmenekült. Szabadokból toborzott gyalogsága hasonlókép.

Upi városánál történt ez.

Olvastott egyébbről is Báthory. Olvasta azt, hogy Fabiusz Kunktator, meg Minuciusz hogyan szorították meg Formianum és Linternum sziklái között Hannibált, de azt is, hogyan menekült ki az a kutyaszorítóból. Kazilinumon át nem szabadulhatott; így csak a Kallikula gerinceire kellett felhatolnia, hogy a rómaiak a völgyekbe szorult seregét meg ne támadhassák.

Az ellenség rászédésére szemkápráztató látványt eszelt ki. A vidékről mindenünnen szurokfenyőt, vesszőnyalábot és száraz galyat szedetett össze és azt állítólag 2000 ökör szarvára kötölte. Megparancsolta Hasdrubálnak, hogy a rózsét meggyújtva az ökrök szarván, a csordát úgy terelje fel a hegyekre, hogy azok a szorosokat, meg az erdőket lepjék el tömegesen. Ezeket a helyeket szállotta meg a római hadsereg.

A sötétség beálltával megindult a tábor. Mihelyt a hegylábához ért, megvillantak a fákyák. A fojtó füst, a hőség, a fájdalom, a visszasugárzó láng, a hajtók lármája dühre ingerelte az állatokat. Szerte szaladtak. Éppen e miatt úgy látszott lávólról, mintha a hegyeket felgyújtották volna. Az ide-oda rohanó állatok, melyek fájdalomukban szakadatlanul esóváltak a fejüket, olyannak tunktek fel rómaiak előtt, mintha az ellenség törne rájuk. Hát még akkor mekkora lehetett a rémületük, mikor a fejük feletti magaslatokon vették észre a lángokat. Az átjárók őrské olt hagyta az őrhelyét.

Mire feleszméltek, már Hannibálnak sikerült átvezetnie seregét a szorosokon.

Báthory vállalkozott azzal a ravasz rókával szemben a hannibáli szerepre. Állandóan figyeltette Szalmárt. Mikor fülébe jutott, hogy Balassy eltávozott onnan, hogy a Hegyalját tönkretegye, éppen szüretre készülődtek akkoriban: röglön nyeregbe szökött és híveivel együtt ott termelt a vára alatt. Megvárta a napleszálltát, mikor a gulyák, meg a nyájak fáradtan, szétszórtan kolompolnak be a városba és az égig verik fáradt lábaikkal a port. Belopta magát és felültetett hadait a kapóra jött porfelhőbe.

Ott azután leszállva a nyeregből, a lovakat kantárszárnál fogva, lopóztak a város tövéig.

De mikor odaértek, mint egy ember szöktek a nyeregbe és uccu neki, be a városba. Kiki arra vette az utját, amerre jónak látta. Egy volt a parancsban, hogy minél előbb bent legyenek a várban.

A feladatot fényesen megoldották. Micsoda öröm érte őket akkor, mikor a történeteket összegezték. Csak akkor vették észre, hogy Balassy felesége a kezükre került. Nemesak a felesége, hanem gyermekei is, a rengeteg összeharácsolt kincs, készpénz és drágakő.

Balassyt elhagyta a manója. Szatmár után Nagybánya adta meg magát.

Kell ennél különbség is annak, hogy ki mint vet, úgy arat?

Csaba Jenő dr.

Az iskola multja.

Az iskola alapítója, a nemesszívü gróf Koháry István 1712-ben határozta el, hogy Kecskeméten letelepíti a piaristákat. Az első piarista tanárok 1715-ben meg is kezdték a népiskolai tanítást az akkori elemi iskolában, 1716-ban pedig már két latin osztályban tanítottak.

Az új rendház és iskolaépület alapkövét 1720-ban rakták le. 1722-ben a mindenfelől ideseregülő vidékiek számára rövid életű arithmetikai tanfolyamot is nyitottak. Maga az iskola a rendház földszinti szobáiban helyezkedett el, míg a piarista rendtagok az emeleten laktak. 1729-ben a templom fundamentumát is lehelyezték. Hat év mulva a templom szentélye elkészült s ettől fogva már itt misézhettek is.

Az új iskola fennállásának tizedik esztendejében négyosztályosra s csakhamar 1754-ben hatosztályosra növekedett. Ekkorra az épület is kibővült a ma „piarista konviktus“-nak nevezett résszel.

Az iskolában igen tevékeny és buzgó élet folyt. Nemesak gimnáziumi, hanem elemi iskolai tanulók is látogatták, úgy hogy az összes növendékek száma gyakran 400-on felül volt. 1735—1743-ig a rend növendékeit is itt képezték a hittudományokban, sőt egészen 1843-ig a rend noviciátusa is itt volt.

1758-tól kezdve a tanításban Cörver János rendfőnök „Methodus“-át alkalmazták s a magyar nyelvet kötelezőleg tanították, az arithmetikát pedig újra bevezették.

A Ratio educationis szellemében folyt a tanítás az 1777—78. tanévtől kezdődőleg. 1806-ban az iskola nagygimnáziummá lett s a magyar nyelv a tantárgyak között rendesként szerepelt.

Az első piaristákat 1715 elején fényes diadalmenetben, hosszú kocsisorban vitték a városba. A kecskeméti polgároknak ez a lelkesedése a piaristák iránt sohasem lankadt le. Az iskola szépen fejlődhetett, úgy hogy 1825-ben a mai iskolaépületnek helyezték le az alapját s az új iskolát 1832 május 24-én meg is nyithatták. 1842-től fogva minden tantárgyat magyar nyelven tanítottak. 1849-ben az iskolát ideiglenesen kórházzá alakították át s ekkor szünt meg Kecskeméten a noviciátus is.

Az osztrák megtorlás az 1850—51. tanévre a négy osztályra lefokozott gimnáziumba bevezette az „Entwurf“-ot; 1859-ben a négy felső osztályt is megszervezte a város katolikus egyházközsége s ezzel az intézet főgimnáziummá alakult át. Ettől az időtől kezdődőleg a rend kisebb papnevelő intézete itt működik. 1860-ban új tantermeket építenek. 1888-ban a tornaterem, 1894-ben a Horváth Cyrill-utcai szárnyrész készül el. 1862/63-ban volt az első érettségi vizsgálat s megalakult az önképzőkör. A világháború alatt, valamint az utána következő forradalmak alkalmával és a megszállás idején az intézet épülete kórház volt. 1924-ig az iskola főgimnázium volt, 1924-től pedig az új tanügyi rendszer szerint gimnázium.

Az intézet eddigi igazgatói.

Praefecti Scholarum:

1715. Kovátsovits Pál
 1715—24. Zabojník Péter
 1724—26. Kovátsovits Pál
 1726—28. Tagányi Béla
 1728—30. Demka Sándor
 1730. Halápy Konstantin
 1730—33. Demka Sándor
 1733—34. Zhoretizky Tóbiás
 1734—35. Oszlányi Ferdinánd
 1735—36. Demka Sándor
 1736—39. Tagányi Béla
 1739—41. Demka Sándor
 1741—42. Nozdrovitzky Szever
 1742—43. Deményi László
 1743—44. Gyurovits Glicér
 1744—45. Demka Sándor
 1745—47. Rátay Egyed
 1747—48. Demka Sándor
 1748—49. Dorinetz Chr. János
 1749—50. Prileczky Mihály
 1750—52. Tarr András
 1752—54. Pnyaček Julián
 1754—56. Szokolóczy Vencel
 1756—57. Horváth Benedek
 1757—58. Rákóczy Miklós
 1758—59. Hulinyi Jónás
 1759—60. Tarr András
 1760—63. Léday Lénárd
 1763—64. Kiss Adorján
 1764—68. Lality Elek
 1768—69. Diviaczky János
 1769—72. Kázmér Demeter
 1772—73. Holló Imre
 1773—74. Némethi Lajos
 1774—76. Butsi Sándor

Directores Gymnasii:

- 1776—89. Koretz Orbán
 1789—90. Kruzy Márton
 1790—93. Szomy Lajos.
 1793—99. Pek Ágoston
 1799—802. Visky Ágoston
 1802—03. Subányi György
 1803—07. Lippay József

Directores Gymnasii Maioris:

- 1807—08. Kiss Márton
 1808—10. Hulják Péter
 1810—11. Hegyi József
 1811—32. Dani Zsigmond
 1832—37. Cserbay Lipót
 1837—41. Katona Dénes dr.
 1841—44. Schembera Cal. József
 1844—46. Valentini János
 1846—47. Szigly Gábor
 1847—55. Demeter Alajos
 1855—59. Cseh Ferenc dr.

Főgimnáziumi igazgatók:

- 1859—63. Suhajda Sándor dr.
 1863—83. Polák Ede dr.
 1883—88. Tóth Antal
 1888—97. Perger József
 1897—914. Tóth György dr.
 1914—19. Brach József
 1919—23. Simonides István

Gimnáziumi igazgatók:

- 1923—28. Niklos János
 1928— Csösz László

I. Az intézet története 1928–29. iskolai évben.

1. Változás a tanári testületben. A magyar kegyes tanítórend főnöke Csósz László h. igazgatót az intézet igazgatójává nevezte ki. Menczer József r. tanárt Vácra, Pfléger Mihály r. tanárt Nagykanizsára, Polcsik Lénárd. r. tanárt Budapestre helyezte át, s helyükbe küldte dr. Csaba Jenő r. tanárt Szegedről, Erczbrucker Aladár r. tanárt Vácról, dr. Kiss Márton r. tanárt Nagykanizsáról; a hiányzó matematikus tanár helyébe pedig Kajmó József r. tanárt Tatáról. Kajmó József r. tanárt október 8-án Magyaróvárra helyezte át és november 8-án Suller János r. tanárt Veszprémbe, ahonnan Vincze László r. tanárt küldte helyébe.

2. Az iskolai év lefolyása. A tanártestület alakuló-gyűlést augusztus 28-án tartotta meg. A magánvizsgálatok és tantervkülönbözeti vizsgálatok írásbeli része augusztus 30-án, a szóbeli része, valamint a javítóvizsgálatok augusztus 31-én folytak le. A tanulók beíratása szept. 1, 3. és 4-én ment végbe, s a tanév megnyitása ünnepélyes Veni Sancte-vel és az iskola fegyelmi szabályainak magyarázásával szept. 5-én történt. Szept. 6-án megkezdődtek a rendes előadások, amelyek a törvényes szüneteket leszámítva, megszakítás nélkül június közepéig tartottak. A nyolcadik oszt. összefoglaló ismétlései május 7–14., — a többi osztályé jún. 15–22. napjain voltak. A hittani összefoglalásokon Kovács Sándor plébános, püspöki biztos elnökölt. Magánvizsgálatok nem voltak. Az iskolai évet ünnepélyes Te Deum-mal június hó 29-én zártuk be.

3. Valláserkölcsei és fegyelmi állapot. Elsőrendű kötelességünknek tartottuk, hogy növendékeink valláserkölcsei életét a hivatásunktól ránk rótt felelősségérzettel ápoljuk. Minden alkalmat felhasználtunk arra, hogy meggyőző erővel állítsuk diákjaink elé az igazságot: vallásos alap nélkül nincs biztató továbbépítés, harmonikus élet, tartós boldogság és öröm. Az elméleti oktatás mellett a gyakorlati vallásos életre neveltük ifjainkat. A téli hónapok kivételével naponként hallgattak szentmisét, vasárnaponként pedig szentmise előtt három csoportban exhortáción vettek részt. Testületileg jelent meg az ifjúság az úrnapi körmeneten és részt vett június 8-án templomunk szentségimadásán. Az intézet egész ifjúsága az iskolai év folyamán ötször járult a szentségekhez. Utoljára Szt. Alajos ünnepén, melyet megelőzőleg elvégeztük a rendkívüli jubileumi évvel egybekötött búcsú elnyeréséhez előírt templomlátogatásokat és ájtatosságokat. A husvéti szentgyónást és szentáldozást pedig három napos lelkigyakorlat előzte meg, melyet a felsőosztályos növendékeknél Halamka Gyula dr. piarista, theologiai tanár végzett. Utolsó intézeti szentáldozásukkal kapcsolatban az elmúlt évek szokásához hiven ünnepélyes szentmisében szentbeszéddel

bücsültattuk VIII. osztályos növendékeinket. Általában intézetünk ifjúsága nem érte be a kötelezően előírt gyakorlatok buzgó elvégzésével, hanem ezeken kívül is szívesen járult a szentségekhez, az Oratorium és cserkész-csapat tagjai havonként és löbben hetenkint. A felsős diákok valamennyien tagjai a Hitlerjesztés Egyesületének, az alsó osztályosok közül pedig sokan Jézus szt. Gyermekségének. A missziós folyóiratokat 100 példányban vásárolták. A misszióügy támogatására fordított egész összeg: 213 — P.

Az intézet hivatása, hogy a hasznos ismeretek mellett fegyelmezett, öntudatos erkölcsi életre nevelje az ifjúságot. Ezt az ideális célt csak a szülői ház és a tanári kar vállvetett munkája valósíthatja meg. Rajta voltunk, hogy az iskola nevelő munkájába a szülői ház is belekapcsolódjék. Ezért voltak a szülői értekezletek. Ezért tettük, hogy időről-időre az ifjúsági szentbeszédet a diákmise keretébe illesztettük, hogy az ifjúsági szentmisét nagy számmal látogató szülőket és más hozzátartozókat így is közelebb vonalkozásba hozzuk a mi lélekvezető munkánkkal.

4. Látogatás. Dr. Acsay István tanker. kir. főigazgató hivatalos látogatását. november 6—9-én tartotta meg. Tapasztalatait a november 9-én tartott értekezleten közölte a tanári testülettel. Dr. Bohn Ferenc testnevelési szakfelügyelő jan. 23-án látogatta meg intézetünket.

Dr. Tomek Vince kegyesr. asszisztens, a kegyesrendi növendékpapok tanulmányi ügyeinek vezetője, március 22—23-ig vett részt az V—VIII. osztályok előadási óráin.

Dr. Sebes Ferenc, a magyar kegyestanítórend főnöke, április 8—13-ig látogatta meg intézetünket.

5. Igazgatói értekezlet. A budapesti tankerület igazgatói május 21—22-én Miskolcon igazgatói értekezletre jöttek össze, melyen az intézet igazgatója is részt vett.

6. Megbízás. Az intézet igazgatóját a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr megbizta az angolkisasszonyok kecskeméti róm. kat. leánygimnáziumában a folyó iskolai év végén tartott szóbeli érettségi vizsgálatokon az elnöki teendők ellátásával.

7. Egészségi állapot. A téli hónapokban a tanári testület több tagja betegedett meg influenzában és ezeket rövidebb-hosszabb ideig kellett helyettesíteni. Ezt leszámítva alig vált szükségessé a betegség miatt való helyettesítés. Tanuló ifjúságunk egészségi állapota az influenza járványt leszámítva mindvégig kielégítő volt.

8. Az iskola épülete és felszerelése. Az 1825-ben épült iskolát már két ízben toldották ki, de még így sem felel meg a modern kor igényeinek. Nemesak tantermei, hanem szertár-helyiségei is szűkek. Az előbbiek nem elég nagyok, a jelentkező tanulók befogadására, az utóbbiakban pedig alig lehet elhelyezni a szemléltető eszközöket. Az új iskolaépítése nagy lépéssel haladt elő ebben az esztendőben. Nevezetesen Kecskemét th. város a

decemberi közgyűlésén elhatározta, hogy az építéshez szükséges telkeket ingyen bocsátja rendelkezésre és ezen kívül 350.000 P-t ad építési segély címén. Ugyancsak ebben az évben történt, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 500.000 P-t vett fel a költségvetésbe a gimnázium új épületének a felépítésére. A hiányzó összeg pótlására és az intézet felszerelésére az egyházközség tanácsa meghozta a határozatát.

9. Ünnepek. A vallásos és hazafias nevelést és a nagyok kultuszát szolgálták ünnepeink. Arra törekedtünk, hogy a felnőtt társadalmat is belevonjuk ünnepeinkbe. A tanulóifjúságnak pedig ünnepeink keretében alkalmat nyújtottunk a nyilvánosság előtt való szereplésre.

Október 6-án az aradi vértanúk emlékére rendezett ünnepeink a műsora a következő volt: 1. Imádkozzunk a hazáért. Ének. 2. Grét: A hősök sírja. Szavalta Major György V. o. t. 3. Ünnepi beszédet mondott Csaba Jenő dr. tanár. 4. Vályi-Nagy: Szent László. Szavalta Visy József VI. o. t., kr. pn.

Október 31-én, a takarékosági napon, az egész tanulóifjúság előtt Eröss József VIII. o. t., kr. pn. méltatta a takarékoság jelentőségét.

November 1-én a Hősök sírjánál hódoltunk s az ünnepségen Csaba Jenő dr. megemlékező beszéddel magasztalta a hősöket, az énekkar pedig énekkel szerepelt. Ugyanakkor kegyeletos ünnepély keretében megkoszorúztuk a legnagyobb magyar tragikusnak, Keeskemét fiának, iskolánk egykori tanítványának a sírját. Katona sírjánál Molnár Máté VIII. o. t., az Önképzőkör elnöke mondott emlékbeszédet, Fodor János V. o. t., kr. pn. pedig alkalmi költeményt szavalt.

December 11-én a limanovai esata 14. évfordulóján Pozsgay Rezső dr. tanár kegyeletos szavakkal festette a magyar huszárok páratlan bravúrját.

December 23-án a katolikus egyházközség dísztermében rendeztünk adventi estélyt a következő műsorról: 1. Herédi-Szabó: a) Priére. b) Walse lente. Zene. 2. Tábornok: Kis cserkész imája. Szavalta Novák Pál III. o. t. 3. a) Kreutzer: Ima. (Az éji szállás Granadában c. operából.) b) Händel: A bűnbánó. (Rinaldó c. operából.) Ének. 4. Csaba Jenő dr. ünnepi beszéde a gyermekről, mint a magyar jövődőről. 5. Zsaskovszky: Induló. Ének. 6. Farkas: A vén Ambrus fia. Szavalta Loszkoz Ödön VI. o. t., kr. pn. 7. Herédi-Szabó: a) Air. b) Régi tánc. (Palotás.) Zene.

Február 10-én a tanulmányi kirándulások céljaira a katolikus egyházközség dísztermében farsangi víg előadást rendeztünk ezzel a műsorról: 1. Radványi K.: Prolog. Elmondta Steiger Ö. I. o. t. 2. Tánctal. Svéd ének. 3. Herczeg: Péter és Pál. Előadták Bakkay László és Ritter Károly VII. o. tanulók, Ántóni J. VI. és H. Nagy István V. o. tanulók. 4. Molnár: A borbélynál. Előadták Boskó József VIII., Varga Béla VII. és Gerber Ferenc V. o. tanulók. 5. Inceselkedő. Sváb népdal. 6. Maddison J.: Cox és Box. Előadták Feszler Gy. V., Varga B. VI. és Bense I. III. o. tanulók.

Március 15-ét, a nemzeti eszmék ünnepét, az ifjúság ünnepeként ültük. A következő műsor volt: 1. Herédi-Szabó: Ünnepi megnyitó. Zene. 2. Zsíros J.: Magyar vagyok. Szavalta Rozgonyi Károly III. o. t. 3. Révffy: Hősök emléke. Ének. 4. Ünnepi beszédet mondott Klimes Péter VIII. o. t., kr. pn. 5. Sik S.: Kiáltás Zrinyihez. Szavalta Dombai Károly VIII. o. t. 6. Zsaskovszky: Járjatok be minden földet. Ének.

Április 13-án és 14-én a cserkészcsapat a városi színházban két színdarabot adott elő táborozása céljaira.

Május 28-án a kath. egyházközség nagytermében az intézet ének- és zenekara első vizsgaelőadását rendezte.

Május 30-án délután az iskola udvarán rendeztük utolsó ünnepélyünket, az évváró ünnepélyt.

Ünnepélycinken a szülők és az érdeklődők mindenkor nagy számmal vettek részt.

10. Tanulmányi kirándulás. A tananyaggal kapcsolatosan az ipari üzemek közül a IV. és VI. osztály tanulói megtekintették a vas-, gyújtó-, rézgálicgyárat, a Gazdasági Gözmalmot, a Szeszlfőző és Szeszfinomítót. A tüzoltószertár anyagának megismerése után végig nézték a tüzoltók gyakorlatozását.

Június 1-én az egész intézet kirándult a Matkói erdőbe és megünnepelte a Madarak és fák napját.

Az egyes osztályok több ízben felkeresték a Katona József sétateret, a Műkertet, a Széktőt, ahol növény- és állat élettani megfigyeléseket végeztek és a növénymeghatározást gyakorolták.

Egy napos kirándulás keretében tanulmányozták Budapest nevezetességeit.

Pusztaszoren a honfoglaló hősök emlékének áldoztak ünnepi beszéddel, énekekkel és szavallattal.

Cegléd, Szolnok és Tiszaug megtekintése bő alkalom volt az Alföld megismerésére.

Az összefoglalások után 3 napos kiránduláson megnézték Bécsset a tanulók.

A dunántúli kirándulás máj. 15–21-ig tartott. Vezette Csaba Jenő dr. ig. helyettes, kísérte Röth József r. tanár. Résztvett 18 tanuló. Részvételi összeg 3650 P. A cél természet és honismeret volt. Megállóhelyek: Budapest, Tata, Komárom, Győr, Veszprém, Balatonalmádi, Tihany, Tapolca, Keszthely, Hévíz. A budapesti Állatkert gazdag világa, a tata-bieskei átjáró, Győr helyzeti energiája, a Cuha-völgye, a magyar Svájc, a veszprémi plató, a karszt jelenségek Tatán, Tapolcán (barlang, tóbrök, kúrtó), a kialudt vulkánok, a vulkánikus utóhatások (Hévíz): természettudományi ismereteket támasztottak alá. A milleniumi, hősiemlék, irredenta szobrok és örökmécsek, a tatai, komáromi, győri, veszprémi, balatonmenti várak, a bánhidai turul, Sz. László hermája, Napoleon táblája, a „Frigyszekrény“ Győrben, a Gizella-

kápolna Veszprémben, az egregyi templom, a tihanyi Endre és Károly emlék a történelmi tudást mélyítették el. A bánhidai centráló, a győri vagógyár az ipartechnika méreteit jelezte. A Balaton-melléke, a veszprémi gimnázium Bacsányi- emléke, a keszthelyi Helikon alkalmat adott az irodalomtörténeti tanulmányok ismételésére. A győri városháza, a veszprémi múzeum egy-egy ember országos jelentőségű áldozatáról, heroikus életéről mutatott példát diákjainknak. A résztvevők szorgalmas előkészülete megkönnyítette a tanárok munkáját és előadásaik a kirándulás fontosabb mozzanatait kedves emlékké avatták.

Junius 24-én indult útnak Csaba Jenő dr. vezetése s Kovács Andor tanár kíséréte mellett 40 tanuló 5 hétig tartó németországi tanulmányútra. Augusztus 7-én fognak visszatérni. Útirány: Bécs, Salzburg, München, Lipese, Rajna-völgye, Berlin.

11. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület június 9-én tartotta alapítása óta negyedik évi közgyűlését, melyen a tagok igen szép számban jelentek meg. A gyűlésen beszámoltak az egyesület egész évi munkásságáról; Kovács Sándor plébános dr. Tóth György volt főgimnáziumi igazgatóról mondott emlékbeszédet. A Piarista Diákegyesület az iskolai év folyamán május 5-én hangversenyt rendezett, június 2-án pedig kerti ünnepélyt, amelyeknek jóvedelmét részben az intézeti, részben a főiskolai hallgatók támogatására fordították.

Dr. Tóth György emlékezete.

**Kovács Sándor plébánosnak a Kecskeméti Piarista Diákegyesület
1929. június 9-iki közgyűlésén mondott emlékbeszéde.**

Ha az életútját járó tanítvány visszatér a régi Alma mater falai közé, elfogódottsággal tekint fel egykori mesterére, aki tanításával és nevelésével az életre előkészítette. Ez az elfogódottság nem gyengeség, hanem a régi nagy tiszteletnek, ragaszkodásnak és hálának bensőséges megnyilatkozása.

Nekem is elfogódik a lelkem, amikor annak a különtető megbízatásnak akarok eleget tenni, hogy a Kecskeméti Piarista Diákegyesület ez évi rendes közgyűlésén a nagy igazgató, dr. Tóth György kegyesrendi asszisztens emlékének áldozzak.

Az ember jelleme nem egy vonásból tevődik össze. Az egyéniség több összetevőből alakul ki, amelyek ismerete legtöbbször az egész ember élettörténetét adja.

Tóth György egyéniségében az első vonás a tudós tanáré. A kis veszprémi diák a 6 osztályú piarista iskolának legjobb növendéke, aki 7-re a székesfehérvári cisztercita gimnáziumba kénytelen menni, de lelke visszavágyik a piaristák közé, 1872. szeptemberben már a váci noviciátusban találjuk, 1874-ben pedig, mint klerikus, a kecskeméti kegyes

iskolában tesz érettségét és még azon év őszén a selmecbányai gimnázium katedráján találjuk a próbaéves tanárt. És itt kezdődött meg Tóth György erős küzdelme tudományos képzettségének megszerzéseért.

A kor, amelyben Tóth György katedrára került, még nem rendezte végleg a tanári képesítést, viszont a kegyesrendi iskolák nagy tanárhiánya miatt — a rendi vezetőség végtelen fájdmára — kénytelen volt fiatal rendi növendékeinél a magasabb tanulmányoktól eltekinteni.

Tóth György azok közé a megpróbáltatottak közé tartozott, akik lelkük minden rajongásával akartak elmerülni szaktárgyuk tanulmányozásába, de a mostoha viszonyok nem engedték. Róla írja a rendi krónika, hogy theologiai tanulmányait is magánúton volt kénytelen végezni, mert a nagy tanárhiány miatt az 1875. szept.-ben Nyitrán megkezdett theologiai tanulmányait kénytelen volt 1876. jan.-ban félbeszakítani és Magyaróvárt újra katedrára lépni. De az erős akaratú fiatal piaristát nem kedvetlenítette el ez a nehéz megpróbáltatás, mert ami szabad ideje maradt, azt mind tanulmányainak szentelte.

Szellemi életének fejlődésében új korszakot jelentett számára az a diszpozíció, amely új munkaterület 1877-ben a budapesti főgimnáziumot jelölte ki. Hivatását szerető, tudást szomjazó ifjú piarista boldogan foglalta el új helyét, mert itt nagyobb lehetőség nyílt számára, hogy tudását komoly alapokra fektesse és kiszélesítse. Ismételve mondom, hogy bár a közoktatási törvény nem kényszerítette, mégis 1880-ban már tanári vizsgát tesz, később pedig megszerzi az egyházjogi doktorátust is.

Ezzel azonban nem fejezte be szellemi életét. Lelkes buzgósággal veszi kezébe a nagy rendtárs, Szepessy Imre latin nyelvtanát, hogy a kor szükségleteinek megfelelően átdolgozza és olyan kiváló tankönyvet ad a tankönyvirodalomnak, amelyet még ma is segítségül vehet mindenki, aki a latin nyelv szellemébe be akar hatolni. Ezen munkája mellett tud időt szakítani arra is, hogy egy egy értekezéssel, hol szakkérdést világítson meg, hol pedig közérdekű dolgokat fejtegetessen. Ezen munkái közül a legnagyobb elismerést „A lévai kegyestanítórendi gimnázium története“ szerezte meg számára, amelyben a legnagyobb kegyelettel emlékezik meg elődeinek munkájáról, ellenben szerényen hallgat saját alkotásairól.

Bármennyire is szerette szaktárgyait és képezte magát állandóan, Tóth György a katedrán nem tartozott azok közé, akik saját szaktárgyuk iránti elfoglaltságtól hajlva tanítványaitól egyoldalú tudástöbbletet kívántak. Mi kecskeméti diákok leginkább a bölseleti előtant tanultuk nála. Éreztük rajta, hogy tudása a hegyeket járja, de azért soha sem emelkedett gögösen tanítványainak szellemi színvonala fölé, hanem a szó legtökéletesebb értelmében tanítani akart és tanított is. A jó Istentől nyert kiváló átadó képessége bámulatos közvetlenséggel juttatta át a filozófiai gondolkozáshoz nem szokott diákalméknak az elvont fogalmakat. Ki ne emlékeznék vissza

közülünk a filozófia propedeutika szép meghatározására vagy a képzet, érzet, fogalom, szillogizmus meghatározására, előadására? Nem egy diáktársunk van közöttünk, aki Tóth Györgynek tanítása nyomán szerezte meg magának a racionális szellemi munkának alapjait és használta fel azokat további szellemi előhaladásában.

Tóth György egyéniségének másik összetevője a nevelő volt. A pedagógiának mérhetetlen fejlődése teljesen új irányokat mutat ma a nevelésben. Talán egyszerű rövidséggel azt mondhatnám, hogy a mai pedagógiának kísérletező irányai háttérbe szorítják a feltétlen tekintélytisztelenten alapuló határozottságot és inkább jósággal igyekezik a gyermek lelkéhez nyúlni. Anélkül, hogy a mai tiszteletreméltó törekvésekről hivatva érezném magam kritikát mondani, egyszerűen rámutatok Tóth György pedagógiájára. Az ő nevelési elvének első sarkalatos tétele volt a feltétlen tekintélytisztelenten alapuló határozott, egészséges szigorúság. De így magában nem teljes a nevelő Tóth György, mert minden szigorúsága mögött ott csillogott szent Atyjától, a rajongva szeretett Kalazanciustól tanult szívjósága. Sőt nemcsak a szigorúság mögött húzódott meg, hanem a kettő szerves egységbe olvadt össze nála. És ha a mai idők elkényeztetett gyermeke nem értené meg Tóth György szigorúságát, hát felemelt hangon jelentem ki, hogy Tóth György tanítványaiából kemény gerincű férfiakat akart nevelni és nem effeminált figurákat és mi, akik ezt a nevelést kaptuk, áldjuk érte az ő emlékét!

Csak egy epizódot szeretnék felhozni Tóth György pedagógiájának jellemzéséül. A darabont kormány idejében történt, hogy a hazafias lelkesedés megfogta a diákság szívét is. Kis harmadikos voltam. Ma sem tudjuk hogy történt, de az egyik tízperc alatt szájról-szájra ment a jelszó: a tanítás utáni imádságból kihagyjuk az apostoli király nevét! A lelkes diák nem gondolkozott tovább rajta, hanem egész idő alatt erre készült. Tóth Györgynek a nyolcadikban volt szokás szerint utolsó órája. Híres nyolcadik, Sik Sándor, Balanyi György, Hajagos József osztálya volt. Az utolsó imádságot végzik, lelkessedéstől izgatottan kihagyják a király nevét. Tóth György nyugodtan végighallgatja az imádságot és a legnagyobb nyugalommal, de feltétlen tekintéllyel csak annyit mondott: Ettől az osztálytól több komolyságot várok. És nem rontott rá sem az osztályra, sem az egész intézetre, hanem bámulatra méltó tapintattal megvárta, amíg a kedélyek hullámlása egy kissé lecsendesedett és csak akkor adott ki körösvényt, amelyben ellentmondást nem tűrő határozottsággal, de egyben páratlan atyai jósággal figyelmeztette fiait helytelen eljárásukra.

Ez nekünk elég volt, megértettük és megtartottuk.

A kép azonban nem teljes. Hiányzik belőle még valami, ami egyéniségének központját alkotta: a hűséges, hivatásáért élő szerzetes pap. Nehéz lesz ezt megfesterem! Engedjék azért meg nekem, hogy ennek a megrajzo-

lására egy nagyon kedves régi emléket elevenítsek fel e beszédem keretében.

Decemberi hideg, ködös reggelen hatot ütött az öreg templomban a toronyóra. A piaristák barokk templomában egyszerre megszólal a csengő és a főoltár előtt megjelenik Tóth György alakja. A templomra ránehezedik a téli reggel homálya, csak a gyertyák fénye csillog a főoltár körül. A templomban nincs senki. De egyszerre nyílik az ajtó, egy férfi lép be rajta, idős fejére selyemsapkát tesz és a padok között egy csöpp világos-ág csillan meg. Mire a miséző Tóth György elkezd a lépcsőimát, már lelkével belekapcsolódik az egyetlen hívó is és a régi hűséges piarista diák, a ragaszkodó jóbarát, id. Dömötör Sándor kir. közjegyző együtt imádkozza a rektorral: „Introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam.“ A két jóbarát, a két hűséges piarista növendék nehéz kötelességük teljesítéséhez az Úr oltárától visznek ifjú erőt, kitartást, áldozatos lelkületet. És én, a féltéken tekingető kis ministráns esodálkozó szemeimmel úgy láttam, mintha a nagy Kalazancius az édes atya jóságos mosolyával nézett volna le a két hűséges tanítványra és elvászthatatlan jóbarátra.... És ez így volt akkor a hideg decemberi reggelen, így volt a rügyfakasztó májusban.... mindig, mindennap egyazon pontossággal és hűséges kitartással.

A tudós tanárt és az életre nevelő pedagógust csak úgy tudom megérteni Tóth Györgyben, ha látom a szerzetesi lelkületét, amely erőt adott, irányt mutatott munkás életének. Tóth György mély vallásos élete ment volt minden érzelgősségtől és szélsőségtől. Inkább az intellektuális elem volt domináns vallásos életében. De amit maga átélt mély hittel, rendíthetetlen meggyőződéssel, arra nevelte tanítványait. Helyes tapintattal csak azt kívánta meg tőlük, amit minden becsületes katolikus embernek tennie kell, de ha valakinél példás, hivalkodásmentes buzgóságot látott, mindig talált rá módot, hogy elismerő szavával kitartásra buzdítsa.

1921. júliusban tíz éves találkozóra jött össze egy osztály. A hálaadó szt. mise után a tanári szobában jöttek össze a fiatal „öregdiákok“. Tóth György akkor már teljesen visszavonultan élt a rendházban, betegsége sokszor erőt vett rajta, mégis erre a találkozóra eljött. Elhangzottak a hivatalos beszédek, előterjesztések, de mintha mégis valami hiányzott volna. Úgy éreztük — mert az én osztályom találkozója volt — hogy az egész ünnepélyünkben hiányzik valami kedves melegség. Tóth György ott ült s ő is ezt érezhette, mert felemelkedett, beszélni kezdett. Beszéde elején még „Uraim“-nak szólított bennünket, de egyszerre mindig jobban felmelegedett és azt mondta: engedjék meg, hogy a mester jogán a régi szeretettel szólíthassam Önöket: „Édes Fiaim“! Sirtunk, kacagtunk örömünkben s lelkesen megtapsoltuk a mi jóságos direktorunkat, akinek szavára megelevenedett a mult, de főleg eleven lett az ő áldott egyénisége.

„Édes Fiaim“! De sokszor hallottuk ezt tőle! Ebben benne volt Tóth György egész egyénisége. Ezt magyarázni nem is kell, hisz mindnyájunk

lelkén megrezdül e szóra egy húr, bennünk, akik boldogok lehettünk lábainál ülni, de magyarázni nem is lehet, mert más, aki nem volt Tóth György tanítványa, nem is érli meg. „Édes Fiaim“! Tóth Györgynek ezen atyai szava szent kötelezettséget ró ránk. Nem elég róla megemlékezni és utána napirendre térni felette, hanem erős, becsületes kötelezettséget kell vállalni, hogy Tóth Györgynek szellemét, amely az Istenből táplálkozó komoly munka, becsületes kötelességteljesítés és feltétlen tekintélytiszteleten alapuló határozottság, áldott örökségként büszkén ápoljuk, azt életünk egész vonalán megvalósítjuk, hogy amikor majd az örök nagy konferencián újra szembe állunk vele, a mester boldogságával mondhassa: Édes Fiaim! Az örök konferencia eredményével meg vagyok elégedve.

II. Hatóságok.

a) A magyar kegyes-tanítórend főnöke: dr. Sebes Ferenc.

b) Iskolánk a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter vezetése alatt áll. Vallás- és közoktatásügyi miniszter: gróf Klebelsberg Kunó dr. Vallás- és közoktatásügyi államtitkár: Kornis Gyula dr., egyetemi nyilvános rendes tanár, kegyesrendi áldozópap. A miniszterium középiskolai ügyosztályának főnöke: Vajdinger Gyula dr. miniszteri tanácsos.

c) Tankerületi kir. főigazgatók: Gaál Mózes és Acsay István dr.

d) A gimnáziumi bizottság egyházi elnöke: Kovács Sándor plébános, világi elnöke: dr. Iványosi Szabó László, a róm. kath. egyházközség főgondnoka, m. kir. kormányfőtanácsos. Tagjai: Aigner Gusztáv földművesisk. ig., dr. Bagi Béla ügyvéd, dr. Bencsik Géza járásbir. elnök, Biró Ádám népisk. nyug. felügyelő-ig., Csorba János gyógyszerész, Csósz József gazd. főtanácsos, Csósz László gimn. ig., dr. Dömötör Lajos h. polgármester, Dömötör Pál gazd. tanácsos, algondnok, Fehér József kir. jbiró, Harkay Béla vár. főjegyző, Halász Jeromos szfr. házfőnök, dr. Hegedűs Ferenc ügyvéd, dr. Jámbor József egyházközségi ügyész, Kerekes József kormánytan., dr. Magyar József ügyvéd, Móczár Gábor földbirt., dr. Homoki Nagy László ügyvéd, Nagy Zoltán egyházközségi titkár, dr. Nyul Tóth Pál vár. tan., vitéz Orbán Nándor polg. isk. ig., Ottó Sándor műsz. főtan., dr. Pozsgay Rezső kr. házfőnök, Reitter József kenyérgyáros, dr. Roosz Lajos törvysz. másodelnök, Szabó László törvysz. tanácselnök, dr. Szarvas András kórházi főorvos, Zimay Károly polgármester.

III. Az intézet személyzete.

A) A kötelező tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár-évet- nek száma
1	Csösz László piarista, rendes tanár, igazgató	Mennyiségt. Term.-tan	VI., VIII. VIII.	10	14
2	Bátky Miklós piarista, rendes tanár, a hittudományok felavatandó doktora, hitszónok, az „Oratorium” vezetője.	Vallástan Filozófia	V.—VIII. VIII.	11	5
3	Belyis Antal piarista, rendes tanár, az V. o. főnöke, a tanári könyvtár s a filológiai múzeum őre.	Vallástan Latin ny. Görög ny.	II. V. V., VII.	19	14
4	Csaba Jenő piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor, igazg. helyettes, a IV. o. főnöke, hitelemző.	Latin ny. Történelem Földrajz	IV. IV.—VII. IV.	18	12
5	Erczbrucker Aladár piarista, rendes tanár, az I. o. főnöke, a kisebb ifj. könyvtár őre.	Vallástan Magyar ny. Latin ny.	I. I., V., VII. I.	19	11
6	Jakab János piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor, a VIII. o. főnöke, az énekkar vezetője, az éneksztár őre.	Latin ny. Görög ny.	VI., VIII. VI., VIII.	18	12
7	Jochs József piarista, rendes tanár, a fizikai sztár őre.	Mennyiségt. Term.-tan	III.—V., VII. III., VII.	20	4
8	Kiss Márton piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor, hitelemző, a földr., term. és vegytani sztár őre.	Term.-rajz Földrajz Mennyiségt.	IV.—VI. II., III. II.	18	13

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár évei- nek száma
9	Kováts Andor világi, rendes testnev. tanár, a játékdélutánok és az ifj. sportkör vezetője, a tornaszertár őre.	Torna Játék	I—VIII. I—VIII.	24 8	4
10	Mihálkó Béla piarista, rendes tanár, a III. o. főnöke, hitelemző, az Önképzőkör vezetője, a cserkészcsapat parancsnoka.	Vallásstan Magyar ny. Latin ny. Földrajz	III. III., VIII. III. I.	18	9
11	Pozsgay Rezső piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor.	Történelem	III., VIII.	6	21
12	Róth József piarista, rendes tanár, a VI. o. főnöke, a tanári értekezletek jegyzője, a Segítő-Egyesület vezetője.	Magyar ny. Német ny. Term.-rajz	VI. II, III, VI, VIII. II.	17	5
13	Schüssler Albert piarista, rendes tanár, a VII. o. főnöke.	Latin ny. Német ny. Ének	VII. IV., V., VII. I, II.	17	35
14	Szabó István világi, rendes rajztanár, a rajzszerter őre.	Rajz Mennyiségt.	I.—VIII. I.	20	6
15	Vincze László piarista, rendes tanár, a II. o. főnöke, a nagyobb ifj. könyvtár őre.	Vallásstan Magyar ny. Latin ny. Term.-rajz	IV. II., IV. II. I.	17	27

IV. Tantárgyfelosztás.

A tanár neve	A tanár szaktárgyai	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Csösz László	mat.—fiz.						számt. 4		számt. 2 fizika 4
Bátky Miklós	hittudomány					hittan 2	hittan 2	hittan 2	hittan 2 filoz. 3
Belyis Antal	lat.—gör.		hittan 2			latin 6 görög 6		görög 5	
Csaba Jenő dr.	lat.—tört.				latin 6 tört. 2 földr. 1	tört. 3	tört. 3	tört. 3	
Erczbrucker Aladár	magyar—lat.	hittan 2 magy. 5 latin 6				magy. 3		magy. 3	
Jakab János dr.	lat.—gör.—tört.						latin 5 görög 5		latin 4 görög 4
Jochs József	mat.—fiz.			számt. 4 fizika 2	számt. 4	számt. 3		számt. 3 fizika 4	
Kiss Márton dr.	termr.—földr.		földr. 3 számt. 4	földr. 2	termr. 4	termr. 2	termr. 3		
Kováts Andor	testnevelés	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3	torna 3
Miháلكó Béla	magyar—lat.	földr. 3		hittan 2 magy. 4 latin 6					magy. 3
Pozsgay Rezső dr.	lat.—tört.			tört. 3					tört. 3
Róth József	magyar—német		német 3 termr. 2	német 3			magy. 3 német 3		német 3
Schüssler Albert	latin—német	ének 1	ének 1		német 4	német 3		latin 5 német 3	
Szabó István	műv. és mért. rajz	számt. 6 rajz 2	rajz 2	rajz 2	rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2	d. u. rajz 2
Vincze László	magyar—latin	termr. 2	magy. 4 latin 6		hittan 2 magy. 3				

B) A rendes órarend keretén kívül tanító hittanár:

Závory Elek, ref. hitoktató.

C) A rendkívüli tantárgyak tanárai:

1. **Heródy-Szabó Imre**, zenetanár, tanította a zenét heti 4 órában.
2. **Jakab János dr.**, rendes tanár, tanította az éneket heti 3 órában.
3. **Mihálkó Béla**, rendes tanár, tanította a gyorsírást heti 4 órában.
4. **Róth József**, rendes tanár, tanította a német társalgást heti 4 órában.
5. **Szarvas András**, orvosdoktor, világi, kórházi főorvos, iskolaorvos, tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 2 órában.

D) Szolgák.

1. **Csonka Ede**. Szolgálati éveinek száma 6.
2. **Palotás István**. Szolgálati éveinek száma 1.

V. A tanárok iskolán kívüli hitéleti, társadalmi s irodalmi működése.

1. **Csász László** a róm. kath. Egyházközség tanácsának, a gimnáziumi-gazdaság- és pénzügyi-, valamint a tápintézeti bizottságának, a MIVE alapító és vál., az Eötvös L. math.-fiz. társ. rendes, a Katona József Kör, a Kecskeméti Piarista Diákegyesület és az Alsóker. 48-as Kör vál., a közs. iskola-széknök, az Orsz. Faragó Béla árvaház felügyelőbizottságának rendes tagja.

2. **Bátky Miklós** a kegyesrendi növendékek prefektusa, a VIII. cserkészkerület ellenőre és intézőbizottságának tagja.

3. **Csaba Jenő dr.** a Kecskeméti Katona József-Társaságnak, a szegedi Dugonics-Társaságnak, a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának, az Alföldkutató Bizottság Történelmi s Filológiai Szakosztályának, a VIII. Cserkészkerület Intéző Bizottságának tagja, a Magyar Cserkész munkatársa, a Kath. Egylet főkönyvtárosa. Beszédet mondott a város revíziós és XI. 1-i ünnepségein, a cserkészkerület zászlószentelésén, szolnoki vándorgyűlésén s hét társadalmi egyesületben; felolvasott a budapesti Rádióban, Cserkészházban. 60 cikke jelent meg a Katolikusok Lapja, Kecskeméti Közlöny, Szegedi Új Nemzedék, Cserkésznaplár, 550. cserkész es. Emlékkönyve, V. Cserkészkerület Évkönyve, Magyar Cserkész és Zászlónkban; új elbeszélő kötete A mult meséi címen. Készülő munkájából és beszédeiből néhányat leközl az Értesítő.

4. **Jakab János dr.** a Kecskeméti Zeneiskola Felügyelő Bizottságának tagja; az intézeti énekkarral számos társadalmi egyesület ünnepélyén szerepelt.

5. **Jochs József** a VIII. cserkészkerület gazdasági főtitkára, a Cserkész-boltszövetkezet választmányi jegyzője, a Kecskeméti Katona József áll.

reáliskola 152. sz. Szittyá-cserkészcsapatának parancsnoka, a kerületi cserkészünnepek gazdasági megszervezője.

6. **Kiss Márton dr.** az Alföldkutató Társaság Ásvány- és Földtani Szakosztályának tagja, a Magyar Földrajzi Társaság Didaktikai Szakosztályának kecskeméti vándorgyűlésén előadást tartott Kecskemét gazdasági s települési földrajzáról.

7. **Kováts Andor** a Kecskeméti Atletikai Club választmányi és intézőbizottsági tagja, okleveles vívómester, Kecskemét th. város felsőkereskedelmi fiúiskolájában óraadó tanár. Kisgyermek- és női tornatanfolyamok vezetője, a tornaszertár őre, a Zrinyi sportkör tanárelnöke, az iskolai játékdélutánok és céllövészet vezetője.

8. **Mihálikó Béla** a VIII. cserkészkerület főtitkára, a Foederatio Emericana Jazygia corporatiojának lelkesze; Dante pokláról vetítettképes előadást tartott a Kath. Leányklubban, lelkigyakorlatokat az Emericánában és egyebütt; a kerületi cserkésznapok megszervezője.

9. **Pozsgay Rezső dr.** kegyesrendi házfőnök, a kath. egyházközség tanácsának, a gimn. gazdasági- és pénzügyi, valamint tápintézeti bizottságának, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának rendes, Kecskemét város iskolaszékének, az áll. polg. és elemi leányiskolák gondnokságának, a kereskedőtanonciskola, a városi múzeum és könyvtár felügyelőbizottságának választott, a Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarának, a Kath. Egyletnek, a kecskeméti Piarista Diákegyesületnek, a Kecskeméti Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányi és fegyelmi bizottságának választmányi tagja. több alkalommal beszédet és előadást tartott a különféle egyesületekben.

10. **Vincze László** a Váci Múzeum-Egyesület választmányi, a Kecskeméti Piarista Diákegyesület alapító s választmányi tagja.

VI. A végzett tanítási anyag.

Az 1899. évi Ginnáziumi Tantervben előirt tanítási anyagot — kibővítve az újabban behozott tantárgyakkal — minden osztályban elvégeztük. Az I—V. osztályban a m. kir. VKM. 1924. évi júl. hó 24. é. n. kelt 80.000 sz. rendeletével kiadott Tanterv szerint tanítottunk. Ugyanezen rendelet értelmében a felső oszt.-ban görögpótlót nem tanítottunk. Az olvasmányokra, könyv nélküliekre és írásbeliekre nézve az előirt rendhez igazodtunk.

A magyar írásbeli dolgozatok tételei a felső osztályokban :

V. osztály:

1. Egy vakációs élmény leírása.
2. Egy külvárosi ház pontos leírása.

3. A Magyar Hét jelentősége.
4. Bosnyák Zsófia. Jellemkép. (Iskolai.)
5. Miért tetszett nekem Az új földesúr?
6. Avató-beszéd az új honvédszászló fölszentelésén.
7. Tollagi Jónás és Súlyosdi Simon. Párhuzam.
8. Apponyi trianoni beszédének gondolatmenete. (Iskolai.)

VI. osztály.

1. Az Alföld. (Iskolai.)
2. Hogyan támogathatja a magyar tanuló a hazai ipart?
3. Szigfrid.
4. Az eposz és regény.
5. Kedves olvasmányaim. (Iskolai.)
6. A szülők szeretete Petőfi lírájában.
7. Nőalakok a Bánk bánban.
8. A színház hivatása.

VII. osztály.

1. Mondaköltészetünk problémái.
2. Tinódi jelentősége.
3. A Magyar Hét gazdasági jelentősége.
4. A kuruckor lírája. (Iskolai.)
5. Dugonics Etelkájának hatása.
6. Csokonai mint dalköltő.
7. Berzsenyi méltatása Kölesey bírálata és emlékbeszéde alapján.
8. Egy olvasott könyv ismertetése és bírálata. (Iskolai.)

VIII. osztály.

1. Mit tettek a felújulás korának írói a magyar nemzetért? (Iskolai.)
2. Vörösmarty hazafias költészete.
3. A magyar ipar pártolásának jelentősége.
4. A leírás Jósikánál és Keménynél.
5. Az akarat hatalma. (Iskolai.)
6. A jövő Az ember tragédiájában.
7. a) Mikszáth írásművészete kiválasztott regényei alapján.
b) Gárdonyi írói fejlődésének áttekintése.

VII. A könyv- és szertárak gyarapodása.

A tanári könyvtár gyarapodása ajándék útján 2 kötet, 48 P, vétel útján 32 kötet, 186 P, összesen 234 P értékben. Járattunk 27 folyóiratot 291 P előfizetéssel.

Az ifjúsági könyvtár gyarapodott vétel útján 97 kötettel 457 P értékben. Ajándék útján 3 kötettel 8 P értékben.

Könyvtári forgalom 295 fiú 2524 kötet könyvet olvasott.

A *természettudományi szertárba* beszereztünk egy drb. Leitz-féle mikrovetítő készüléket 495.50 P értékben. Fogyasztási szerekre 43 pengőt költöttünk.

A *fizikai szertár* gyarapodása 41 drb 220 P értékben. Eszközjavításra fordítottunk 130 P-t.

A *zeneszertár* 13 drb új hangszerrel 455 P és 12 drb kottatartóval 168 P értékben gyarapodott. Meglevő zeneszközök javítására és a zenekar apróbb kiadásaira 341 P-t fordítottunk.

VIII. Ifjúsági egyesületek.

1. **Önképzőkör.** A folyó iskolai évben vezető tanára Mihálikó Béla volt, tisztviselői pedig a következők: elnök: Molnár Máté VIII. o. t., titkár: Hofer Máté VIII. o. t. kr. pn., jegyző: Wittmann Ádám VII. o. t. kr. pn., aljegyző: Berente Imre VII. o. t., pénztáros: Berente József VIII. o. t., ellenőr: Magyar István VIII. o. t. kr. pn., könyvtárosok: Puchy László VII. o. t. és Feszler Lajos VI. o. t.

A kör 1 alakuló, 11 rendes és 2 ünnepi gyűlést tartott. A gyűléseken 1 beszéd, 2 szabadelőadás, 15 értekezés, 1 novella, 8 hivatalos bírálat (bírálatra beadott vers 9 volt), 25 szavalat és 8 zeneszám hangzott el.

Május 12-én az Önképzőkör házi szavaloversenyt rendezett.

A május 30-i záróünnepély műsora a következő volt: 1. Ketélbey: Intermezzo. Zene. 2. Sik S.: A rokkant éneke. Szavalta Tihanyi Tibor VII. o. t. kr. pn. 3. Fráter: Száz szál gyertyát . . . Ének. 4. Molnár Máté VIII. o. t., önképzőköri elnök beszámolója. 5. Abt.: Induló. Ének. 6. Karászy Ö.: A furfangos cigány. Szavalta Boskó József VIII. o. t. 7. A pályázati eredmények kihirdetése. 8. Herédi-Szabó: Régi tánc. Zene.

2. **Ének, zene.** Az intézeti vegyeskar dr. Jakab János kogyesrendi tanár vezetése alatt az idei évben is többször szerepelt az iskolai ünnepélyeken vallásos, hazafias mű- és népdalok előadásával. Egyesületek felkérésére az intézeten kívül is adtak elő alkalmi darabokat. Ugyancsak ez az énekkar énekelt egész évben az istentiszteletek alkalmával. Intézeti orgonista Gal. Fekete Gyula VIII. oszt. tanuló.

A két év alatt sokat fejlődött zenekar az idén fuvósokkal egészült ki a róm kath. Egyházközség anyagi támogatásával. Az iskolai ünnepélyeken többször lépett fel művészi számokkal. Május 28-án pedig első nyilvános bemutatkozó előadást rendezett a Kath. Egyház nagytermében, ahol az énekkel kapcsolatban az alábbi műsor számait adták elő.

Műsor: 1. Herédi-Szabó: Ünnepi megnyitó. Előadja: a zenekar. 2.

Sárkány—Gyula Diák: Magyar miatyánk. Melodráma. Szavalja Nagy László VI. o. t., zongorán kíséri Feszler Lajos VI. o. t. 3. König Péter: Madách kórus. Előadja az énekkar. 4. Mendelssohn: Frühlingslied. Fuvolán előadja Boskó József VIII. o. t., zongorán kíséri Fekete Gyula VIII. o. t. 5. Beethoven: Jenai symphonia I tétel. Előadja a zenekar. 6. a) Haendel: Largó. b) Beethoven: Isten dicsősége. Előadja az énekkar, harmoniumon kíséri Fekete Gyula VIII. o. t. 7. a) Mozart: Air a Figaró házassága c. operából. b) Dancla: Menuette. Előadják Iv. Szabó L. VIII. o. t., Kovács J., Hoffmann F. VII., Joszt F. VI. o. t., Szilágyi M. Hoffmann G. V. o. t. 8. Ketélbey: Intermezzó. Előadja a zenekar. 9. a) Erkel: Hunyadi induló. b) Brahms: Magyar tánc. Előadják zongorán Zimay K. VII. o. t. és Feszler VI o. t. 10. Demény: De szeretnék rámás eszímát viselni. Előadja az énekkar. 11. a) Herédi Szabó: Régi tánc. b) Ábrahám: Induló. Előadja a zenekar.

Úgyancsak az énekkar kíséretével pünkösöd két ünnepén és Szentháromság vasárnapján a kerületi cserkésznap ünnepi miséjén König Péter: Kalazantius miséjét játszotta a zenekar az intézet templomában. A zenekar vezetője Herédi Szabó-Imre intézeti Zenetanár. Szertáros Iv. Szabó László VIII. oszt. tan.

3. Cserkészcsapat. A csapatmunka az idei évben is a cserkészideál megvalósítását szolgálta s fő eszköze a jellemképzés és a cserkész kiképzés volt. A cserkész kiképzés részint a csapatotthonban, részint a szabadban folyt. A csapatotthon a fejlődő létszámhoz képest már kicsinynek bizonyul. A csapatgyűléseken már nem is tudnak jól elhelyezkedni a fiúk. Nincs műhely, ahol a fiúk dolgozhatnának.

A csapat 4 örsre volt osztva s ezek hetenkint egy-egy örsi gyűlést tartottak. Az örsvezetők Schifler Ferenc, Stadler Ferenc, Pásztor Lajos és Harkay Pál voltak. Minden örsvezető maga végezte a kiképzést, míg az örsvezetők, segédörsvezetők és örsvezetőjelöltek külön kiképzést nyertek az örsvezetői tanfolyamon. Ennek vezetői a parancsnok, Bálky Miklós és Luy Géza csapatbiztosok voltak.

Az örsök a II. osztályú próbára, a jelöltek Jochs József parancsnok-helyettes vezetésével az újoncpróbára készültek. Egyesek az I. osztályú próbát is megállták. Kéthetenként csapatgyűlés volt változatos programmal. Kirándulást azonban csak keveset lehetett rendezni, annyi időbeli és egyéb akadálya volt.

A múlt évben júl. 1—16-ig Sirokon (Hevesmegyében) álló táborban, júl. 16—27-ig Sirok—Eger—Bükkhegység—Lillafüred—Aggteleken mozgótáborban volt a csapat. A Mátrában volt a Gallyatetőn, a Kékesen és Parádon, megnézte a parádhutai üvegyárat és fenn volt a síroki várban. Végignézte Eger nevezetességeit, a székesegyházat, a liceumi képtárat és könyvtárat, Dobó várát, Gárdonyi sírját stb., volt az egeri híres meleg fürdőben, a tárkányi tónál egy egész napot töltött. A mozgótábor állomásai: Vöröskő, Tarkó,

Bálvány, Garadna völgye, Lillafüred. Hámor—Lillafüreden 3 napot időzött a csapat. A szépen fejlődő község festői panorámija igazi csodálattal töltötte el. Mognézta a filigrán-képződésekről nevezetes új cseppkőbarlangot. Diósgyőrben a nagyméretű vasgyár megtekintése bepillantást engedett az acélgyártás titkaiba. Érdekes volt még a Mária királynő korabeli vár és a csodás mogyorófa. Színből Aggtelekig és Putnokig gyalog tették meg a fiúk az utat. Egy délelőttöt a cseppkőbarlangban töltött a csapat. BÉlapátfalván az ősrégi cisztercita templomot, a cementgyárat és a kőedénygyárat tekintette meg. A csapatot nyári nagytáborában meglátogatta gr. Teleki Pál tb. főcserkész, Vidovszky Kálmán, a Magyar Cserkész szerkesztője, mint ellen-őrző megbízott és Keeskemétről Szőke Gyula, a javadalmi hivatal igazgatója. A táborozás igen sok lelki és testi hasznot nyújtott a fiúknak.

Április 13-án és 14-én a városi színházban előadást tartott a csapat. Előadta a „Lurkóforradalom“ c. vígjátékot és „A gelencei fényjelek“ című három felvonásos irredenta darabot. Az előadáson a csapat minden tagja szerepelt. Szereplésük meghozta az erkölcsi és anyagi sikert. A színházi előadáson felülfizetett Horváth Béla nyug. tanácselnök, Fáy István főispán, Zimay Károly polgármester, dr. Iv. Szabó László, Dömötör Pál, dr. Horváth Mihály, dr. Szabó Iván, Dezső Lajos, Szabó László tanácselnök, dr. Sándor József, Szőke Gyula, dr. Nyul-Tóth Pál, Szabó Jenő, Bagi Gyula, Királymezey Tibor, Fittler Róza főnöknő, Mattyók Sándor, H. Nagy László, Maresch Géza, dr. Szarvas András, Oláh Béla, vitéz Szabó László és mások.

A színházi cserkészelőadással kapcsolatban a cserkészescsapat plakát-pályázatot hirdetett, amelyre 20 pályamunka érkezett be. A pályázók közül könyvjutalomban részesültek: Iv. Szabó László VIII., Simon Gyula V., Gerber Ferenc V. o. tanulók. Dícséretben részesültek: B. Varga Béla VI., Vámos Kálmán VIII., Kurucz Zoltán V., Máté János VII., Hoffmann Ferenc VII., Boskó József VIII., Andruk György VI., Schifter Ferenc VII. o. tanulók.

A csapat nagylelkű támogatói közül föl kell említeni Keeskemét város tanácsát, Molnár Béla igazgatót, aki az Első Magyar Keeskeméti Konzervgyár részéről évről-évre bőkezűen támogatja a csapatot, a Kath. Nővédelmi Missziót és a Piarista Diákegyesületet.

Május 26-án a csapat résztvett a VIII. cserkészkerületnek Keeskeméten rendezett cserkésznapján. Ez alkalommal a csapat 12 újonca gr. Khuen-Hédervári Károly főcserkésznek tett fogadalmat.

A délutáni bemutatókon gyors táborépítéssel és játékokkal szerepelt a csapat.

A csapatnak 58 tagja van. A csapat kötelékébe tartozó tisztek: Bátky Miklós, dr. Csaba Jenő, Erczbrucker Aladár, Jochs József, dr. Kiss Márton tanárok, Luy Géza főhadnagy és Mátis Kálmán festőművész növendék.

Idén a csapat Zalamegyében Pula és Nagyvázsony között rendezti a tábort.

Az angliai Jamboreen, ahol a világ minden részéből összegyűlt 30,000 cserkész fog táborozni, a csapatnak két tisztje: Csaba Jenő dr. és Jochs József, a cserkészek közül pedig Novák Pál vesznek részt.

Beszámoló az ifjúsági sportkör 1928—29. fanevi működéséről.

A sportkör neve: Zrínyi.

A sportkör kerület: Budapestvidéki.

A sportkör csoport: Kecskeméti.

A sportkör igazolási száma: 40.

A sportkör megalakulás ideje: 1924. november 14.

A sportkör tiszteletbeli elnöke: Csősz László igazgató.

A sportkör vezetőtanára neve és lakcíme: Kováts Andor, Kecskemét, Széchenyi-tér 1., II. 6.

A sportkör vezetőtanára testnevelő tanár e? Testnevelő tanár.

Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 319.

A magántanulók, illetve a magánvizsgázók száma: 1.

A testgyakorlás alól felmentettek száma összesen: félévre 4, egész-
évre 15, összesen 19.

A testnevelési alap fizetése alól felmentettek száma: 32.

A testnevelési alapra fizető tanulók száma összesen: 287.

A sportkörben működő tagok száma korosztályonként: I. korosztály (10—12 évesek) 60. II. korosztály (12—14 évesek) 64. III. korosztály (14—16 évesek) 40. IV. korosztály (16 éven felül) 72.

A korosztályok sportköri foglalkozásának heti óraszámja összesen: 4.

A működő szakosztályok: atlétika, céllövészet, játék, korecsolya, torna, tenisz, úszás, vívás.

Van-e az intézetnek tornaterme? Van.

Hány négyzetméter? 1615 m².

Padozata? Fa.

Van-e az intézetnek játékra alkalmas udvara? Kisebb játékra.

Hány négyzetméter? 1593 m².

Külön játszótere? Nincs.

Melyik sporttelepen gyakorolnak a tagok? A Kecskeméti Atlétikai Club pályáján.

Hányszor hetenként? Háromszor.

Van-e uszoda? Van.

Hányan tanultak meg úszni az iskolai év alatt? 20.

Hányan tudnak összesen? 72.

Télisport üzésére van-e mód? Korecsolyázásra.

A sportkör vagyonának múlt évi maradványa: 34314 P.

A jelen tanévben testnevelési járulékból 40% részesedés: 27456 P.

A jelen tanévben befolyt egyéb bevételek összege: 10532 P.

A sportkör jelen tanévi összes kiadása: 870·59 P.

Maradvány: 264·27 P.

A sportkör működésére vonatkozó egyéb feljegyzések: Okt. 14-én a tornateremben levetítettük a Sport története I. részét. Az igen erős és hosszantartó tél lehetővé tette az intézet udvarán korcsolyapálya létesítését. Megtanult 120 tanuló korcsolyázni. Bevezettük a négy felső osztályban a céllövészetet. A téli hónapokban elméleti, az őszi-, tavaszi hónapokban pedig gyakorlati kiképzésben részesültek felső osztályos tanulóink. Megalakítottuk a sportkör könyvtárát. Ez évi állománya 3 folyóirat és 14 kötet könyv. Az okt. 6. kegyeleti stafétafutásban 1., a márc. 15. kegyeleti stafétafutásban 4. lett 10-es csapatunk.

A sportkör által esetleg rendezett csoport, kerületi, vagy országos verseny részletes eredménye: —

Kecskemét, 1929. június hó 17-én.

Kováts Andor

testnevelő tanár, a sportkör tanszékének vezetője.

Csösz László

igazgató.

A házi vivőversenyen díjakat nyertek: kardvívásban: Bardocz Jenő VI. o., Bardocz Árpád VIII. o., Feszler Lajos VI. o., Pásztor Lajos VI. o.;

törben: Szakál János VII. o., Zimay Károly VII. o., Pásztor Lajos VI. o. és Nyúl Tóth Pál IV. o. tanulók. A „KAC” középiskolai karddöntőben Bardocz Jenő VI. o. 2. lett.

A házi céllövőversenyen kitűntek: Posch Ernő V. o. t., Gerber Ferenc V. o., Berente Pál VI. o. t., Hoffmann Ferenc VII. o. t., H. Nagy István V. o. t., Gerber László VII. o. t.

Az 5-ös csapatversenyben első lett az V. o. csapata 180 egységgel.

A házi atlétikai verseny 5-ös csapatversenyében első lett: a magasugrásban a VII. oszt. csapata 145 cm. átlaggal, távolugrásban a VIII. o. csapata 501 cm. átlaggal, súlylökésben a VII. o. csapata 977 cm. átlaggal, diszkoszvetésben a VIII. o. csapata 21·84 m. átlaggal, a 4×100 m. stafétafutásban a VIII. o. A) csapata 51·3 másodperccel, a 10×50 m. osztályközi stafétafutásban a IV. o. csapata.

Az egyéni versenyeken kitűntek és jutalomban részesültek: Fodor József, Gömöri István, Hornyák Gyula I. o., Bartha Zoltán, Maros Antal, Molnár László, Nyúl István II. o., Kiss Mihály, Lehóczky Pongrác, Nyúl Tóth Pál, Márovics József, Groschner Lajos IV. o., Gerber Ferenc, Hajagos László, Radványi Nagy István, Simon Gyula, Szilágyi Mihály V. o., André János, Antóni József, Bardocz Jenő, Gébel Béla VI. o., Berente Imre, Ritter Károly, Zimay Károly VII. o., Boskó József, Somogyi Ferenc, Vámos Kálmán, Zsámboky László VIII. o. tanulók. Továbbá Kovács Gergely II. o., Vogl László IV. o., Bodó Ferenc V. o., Bakay László és Pásztor János VII. o. tanulók.

Tornaünnepélyt június 20-án tartottunk az intézet udvarán a szülők és tanulók hozzátartozóinak és az érdeklődőknek szép számú jelenlétében. Az ünnepélyt összekötöttük zászlóünnepellyel, melyen Csaba Jenő dr. piarista tanár mondott beszédet, Gébel Béla VI. oszt. tanuló szavalt s az ifjúság díszmenetben elvonult a zászló előtt.

IX. Jegyzőkönyv

a kecskeméti kegyesrendi róm. kath. gimnáziumban kitűzött pályázatok elbírálása végett folyó évi május hó 14-én megtartott gyűlésről.

A tételket megállapító bizottság az 1928. évi november hó 20-án tartott gyűlésén 13 tételre tüzött ki pályadíjat.

A határidőre 22 pályamunka érkezett be. Bírálói: Kovács Sándor plébános, Bardocz Árpád kir. ügy. elnök, Csorba János gyógyszerész, Dömötör Lajos h. polgármester, Dömötör László dr. ügyvéd, Füredi Lajos dr. városi tanácsnok, ifj. Gasparics Lajos reáliskolai igazgató, Gömöri Sándor takarékpénztári titkár, Harkay Béla városi főjegyző, Harkay József törvényszéki tanácselnök, Hegedüs Ferenc dr. ügyvéd, Malttyók Sándor ny. őrnagy, földbirtokos, H. Nagy László dr. ügyvéd, Nyul-Tóth Pál dr. városi tanácsnok, Ottó Sándor műszaki főtanácsos, Szabó Iván dr. országgyűlési képviselő, bankigazgató, Iványosi Szabó László dr. kormányfőtanácsos, főgondnok, Szabó László törvényszéki tanácselnök, Tassy József dr. tisztii főorvos, Winkler István takarékpénztári főkönyvelő, Zimay Károly polgármester és a gimnázium tanári testületének tagjai.

1. Kecskemét város közönségétől alapított „Széchenyi-díj“-ra, melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, a bizottság a következő történelmi tételt tüzte ki: Széchenyi vallásossága. Pályamunka nem érkezett be.

2. A „Casino-díj“-ra kitűzött irodalmi tétel: Elbeszélés a kecskeméti népelet köréből. Erre három pályamű érkezett be, a 15., 16. és a 18. számú. A 15. számú jellegje: „Azoknak, akik várni tudnak, idővel minden megjön.“ Címe nincs. Novella. 7 lapra terjed. Hangulatos elbeszélés. Néhanéha Gárdonyira emlékeztet. A kép különben: a földjén harangszót halló és elmélázó, imádkozó magyar paraszt, — Gárdonyié. Az elbeszélés maga nem kívánt hosszú időbe kerülő munkát. Ebben az elbeszélésben azonban a szerző tehetséget, készséget mutat fel. Jutalma: 10 pengő. Szerzője: Rozsnyay Simon VII. o. t.

A 16. számú pályamunka jellegje: „A bölcsesség legnagyobb mestere az élet.“ Címe nincs. 6 lap terjedelmű novella. A pályázó a külső kiállításra nem fordított gondot. A novella a kecskeméti barackvásárból mutat

be egy epizódot. Van benne némi jellemző erő. Nyelve az új Gárdonyi-stílus. Rövid mondatok, alárendelés nincs. A pályázónak nehéz munkája nem volt. Ügyesebb tollforgató stíliszta egy óra alatt balkézzel is meg tudta volna írni. Dicséretet érdemel. Szerzője: Rozsnyay Simon VII. osztály tanulók.

A 18. számú pályamunka jellegje: „Per crucem ad lucem.“ Címe: Bikaviadal a magyar rónán. Novella. Mindössze fél ív gépírással. Nem egyéb, mint egy sikerült iskolai dolgozat. A pályázónak különös fáradsága nem volt vele. Ilyen dolgozat megírásában még az alsóbb osztályosok körében is több versenytársa akadna. Jutalmat nem érdemel.

3. A Zsiga-dijra kitűzött vallástani tétel: Az apostoli hithirdetés az Apostolok Cselekedetei nyomán. Két pályamunka érkezett be. A 2., és 11. számú.

A 2. számú jellegje: „Nihil sum, sed studeo.“ 147 oldalon az első sortól az utolsóig élvezetes, figyelmetlekötő olvasmányt nyújt. Leírásában az Apostolok Cselekedeteinek történetei megelevenednek előttünk, világos, szép stílusban, melyben nincs semmi föllengző, semmi fölösleges cicoma. Különös érdeme a dolgozat önállósága, hisz az Apostolok Cselekedetein és a hozzá fűzött szentírási jegyzeteken kívül más forrásmunka nem állott rendelkezésére. Jutalma 30 pengő. Szerzője: Tihanyi Tibor VII. o. t. kr. np.

A 11. számú dolgozat jellegje: „Stat crux, dum volvitur orbis.“ Kevésbé sikerült. Inkább reflexio-sorozatnak indul. Stílusa az első részben tulságosan virágos, a témához nem egészen illő. Különösen furesán hat az első és második rész között a stílusban is észrevehető ellentét. A dolgozat felének több hangulatos részlete van. Jutalma 15 pengő. Szerzője: Hofer Máté VIII. o. t. kr. np.

4. A Horváth Döme-dijra a bizottság két tételt tűzött ki. Az erdők világa Bársony Istvánnál, és Katolikus magyar irodalmi értékek. Az elsőre két pályamunka érkezett be. A 6. és 7. számú.

A 6. számú jellegje: „Lombsátor alatt.“ A külső kiállítás gondos. Stílusa, nyelve élvezetes. Az áttekintést nehezíti, hogy önálló részekre nem tagolja a pályázatát, alcímei nincsenek. Bársony könyveit jól ismeri, előadásának a képeit is fölhasználja hozzátevé a maga alakító stílusát. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Magyar István VIII. o. t. kr. np.

A 7. számú pályamunka jellegje: „Der Wald, das ist mein Gotteshaus.“ Terjedelme 120 lap. Észrevétlenül ragadja magával az olvasót. Sohasem fásaszt. Lelkesen ír az erdőről. A szerző maga mondja, hogy: „örömmel olvastam Bársony műveit, mert éreztem, hogy belőle egy nagy szerető szív sugárzik. Éreztem, hogy műveinek az a célja, hogy másokat fölemeljen arra a tiszta, verőfényes magaslatra, amelyre az ő lelke eljutott. Szívemben kitörülhetetlenül fog élni az erdő ihletett költőjének, Bársonynak az emléke.“ Jutalma: 30 pengő. Szerzője: Gajtkó István VI. o. t. kr. np.

Katolikus magyar irodalmi értékek c. tételre szintén két pályamunkát adtak be. Az 1. és 5. számút.

Az 1. számú jeligéje: „Sors bona, nihil aliud.“ Terjedelme 176 lap. A pályamunka igen csinosan van kiállítva. Történeli sorrendben végig vezet egész irodalmunkon és úgyszólván minden nagy katolikus író és költőt megemlít s külön kiemeli a klérus tagjait, akik irodalmilag is működtek. Forrásait nagyon felhasználja, de mindenhol gondosan idézi. Szorgalmasan dolgozott, sokat gyűjtött s amit csak talált a tárgyra vonatkozólag, mind felhasználta. Munkája nem teljes megoldás, de olyan alap, amelyre tovább lehet építeni. Jutalma: 30 pengő. Szerzője: Paulovits Ferenc VII. o. t., kr. np.

Az 5. számú pályamunka jeligéje: „Vörösmarty.“ Terjedelme 105 lap. Csinos kiállítású. Egyszerű, rövid mondatokban megalkotott a stílusa. Végig világos. Az újabb időből az ismeretei, áttekintése hézagosságok. Ez természetes, mert sok mindenhez nem férhetett hozzá, ami a legújabb korra jellemző. Feldolgozása így egyenetlen. Egyes részeiben bővebben szól, másutt soványabban. Érdeme, hogy végig megy az irodalomtörténeten, de nem isméli az irodalomtörténetet, hanem a szempontjai szerint válogat. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Knapp Vilmos VII. o. t., kr. np.

5. A Pózna-díjra kitűzött történelmi tétel címe: „A magyar diák irredentája“. Négy pályamű érkezett be. A 3., 4., 8. és 13. számú.

A 3. számú jeligéje: „Ora et labora“. Csupa jóindulat és jószándék a dolgozat, de nincs benne realitás. Nem a gyermek szíve s nem a diák feje szólal meg benne, hanem a jól felhasznált forrásmunkából a felnőtt. Jutalma: 10 pengő. Szerzője: Oláh Imre VIII. o. t., kr. np.

A 4. számú pályamű jeligéje: „Lesz még szőlő lágy kenyérrel“. Eredeti elgondolás. Rengeteg adattal, átéléssel alapozott dolgozat. Önmagát adja. Sokat gondolt a témára s sokat foglalkozott vele. Jó munkát végzett. Jutalma: 30 pengő. Szerzője: Loszkoz Ödön VII. o. t., kr. np.

A 8. számú pályamunka jeligéje: „A magyar nemzet csak ifjúságában támadhat fel.“ Nem mélyedt el a tételébe. Önmagát nem meri adni. Általános anyagi-erköletesi kárunkat hosszadalmasan fejtegeti. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Virágh Jenő VII. o. t., kr. np.

A 13. számú pályamű jeligéje: „Pro irredenta Hungaria.“ Látszik, hogy lélekkel dolgozik; van tudományszomja s benső meggyőződés vezeti tollát. Olvas, elraktároz, percipiál, de az appercipiáláshoz még fiatal. Egy munkás, tehetséges életnek koraszülött, tiszteletreméltó megnyilatkozása. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Bardocz Jenő VI. o. t.

6. A róm. kath. Egyházközség díjára kitűzött szociális tétel címe: A takarékoság erköletes, társadalmi és nemzeti jelentősége. Egy pályamű érkezett be a 12. számú. Jelígeje: „Ora et labora.“ A takarékoság jelentőségét a tételben kitűzött szempontok szerint meglehetősen részletességgel tárgyalja. Sok gondolatot, anyagot hoz össze. Előadásmódjában nincs ele-

venség, kifejező erő. Ha azt, amit mond, iparkodott volna lendületesebb, kifejezőbb stílussal közvetíteni, nehéz volna kifogásolni valót találni benne. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Wiltmann Adám VII. o. t., kr. np.

7. Az esztétikai tétel címe: A műélvezés. Egy pályamű érkezett be, a 9. számú. Jelígeje: „Munkácsy.“ Szép kiállítású 77 lapnyi pályázat. Nagyon sok benne az elvont elméleti fejtegetés. Nem helyes, hogy a művészetek közé bevonja a „legremekebb művészetet“, a természetet is. Nem emberi művészet, nem műalkotás. Nehéz témával kellett birkóznia. Látszik, hogy első merész lépése e témakörben, amely iskolázottságot s a kialakult vélemények szintézisét követeli a szerzőtől. Komoly ambícióval dolgozott. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Tauber Zsigmond VIII. o. t., kr. np.

8. A költői tétel címe: Gyermekvilágnak szóló mese, monda vagy legenda költői feldolgozásban. Három pályamű érkezett be, a 17., 19. és 20. számú.

A 17. jelígeje: „Keleti csillag.“ Címe: Hanné. 28 négysoros versszakból álló legenda, összesen 112 verssor. Ötödféles iambusi és ötös trocheusi sorok összetétele. Dömel Anzelm hasonló tárgyú költeményének más versformába való átdolgozása. A verselésben elég ügyes, néhol az új versformákba, új szavakba, új képekbe való átöltöztetés egészen sikerült. Az egész költemény hangulata emelkedett. Stílusa választékos. Jutalma: 10 pengő. Szerzője: Zsámboki László VIII. o. t.

A 19. számú pályamunka jelígeje: „Kisgyerekek.“ Címe: Pirinkó törpe. Mese. 48 négysoros versszakból áll. Maga a történet a lehető legnaivabb. Az ötlet egészen a szerzőé lehet. Nincs benne semmi mesebonyolult. A verselése kétütemű nyolcas és hatos változata. Inkább nevezhető jó ringyártónak, ámbar olyan rímeket is megenged, amiktől Arany János visszaborzadna. A verses mese még az Én Ujságom és a Kis Pajtás nívójának is alig felelne meg. Jutalmat nem érdemel.

A 20. számú pályamű jelígeje: „Törekvő.“ Címe: Aranszajú szent János legendája. 126 négysoros versszakból áll, összesen 504 sor. Nyolcas és hatos összetétele. A versek közé néha becsúszik süket prózai sor is. A legendás történetet teljesen Révay Józsefnek Szentek legendái közlése szerint dolgozza fel. Eseményt tehát a szerzőnek költenie nem kellett. Ami a szerző munkája a versbeszédésen kívül, a költőiség a szavakban és képek használatára. A verses előadásban nem egészen ügyetlen. Kezdő törekvő. Dicséretet érdemel. Szerzője: Hoffmann Ferenc VII. o. t.

9. A műfordítás anyaga: Hésiódos: Herakles pajzsa. Hexameterben. Egy pályamunka érkezett be, a 14. számú. Jelígeje: „Kalliópé.“ A bevezetésben irodalmi és művészettörténeti magyarázatot ad, a végén pedig rajzzal szemlélteti a pajzsot. Fordítása pár helyet leszámítva helyes. Itt-ott a vers kedvéért változtat a szövegen. Hexameteri jól folyók, könnyedség látszik rajtuk. Nehány verssornál kevesebb vagy több a szótag. Feladatát elég

ügyesen oldotta meg. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Magyar István VIII. o. t. kr. np.

10. A természetrajzi tétel címe: A rovarok szerepe a természet háztartásában. Beérkezett a 10. számú pályamű. Jelígeje: „Pabulum ingeniorum contemplatio naturae.” A dolgozat szerzője sok forrásmunka alapos tanulmányozása után egyes csoportosításban adja elő a tárgyra vonatkozó tudnivalókat. Több rajz alkalmazásával teszi érthetővé az egyes leíró részeket. A növényvilágban végzett kártevést példákkal teszi világossá. Egy-két érdekes jelenséget is felsorol, amivel a rovarok nagy elterjedettségét magyarázza. Jutalma: 20 pengő. Szerzője: Pohola József VII. o. t. kr. np.

11. Fizikai tételül „A hullámmozgás és gyakorlati alkalmazásai“-t tűzte ki a bizottság. Erre egy pályamű érkezett: a 21. számú Gebrüder Weber jelígevel. Gondos munka eredménye. Kimerítően foglalkozik a kérdés elméleti és gyakorlati részeivel, melyeket 33 jól szemléltető ábrával illusztrál. Jutalma: 30 pengő. Szerzője: Kövesi József VIII. o. t. kr. np.

12. A matematikai tétel címe: A logaritmus elmélete és gyakorlati alkalmazásai. Egy dolgozat érkezett be, a 22. E pályamunka szerzője több forrásmunka áttanulmányozása alapján kellő jártassággal oldja meg feladata elméleti részét, kár, hogy eszközével, a logaritmus léccel keveset foglalkozik. Jutalma. 30 pengő. Szerzője. Eröss József VIII. o. t. kr. np.

13. Rajztétel: Részlet a gimnázium belsejéből. Beérkezett 9 pályamunka. 1 olaj, 6 aquarell és 2 szénrajz.

a) A legnehezebb témát választotta. Rajzban, távlatilag jó, van benne mélység; aquarell. Technikája friss, könnyed, mondhatni bravúros, majdnem minden részlet primán van odatéve. Hibája: nagyon belemélyedt a részletek kidolgozásába, emiatt nem egységes, kissé nyugtalan. Jutalma: 15 pengő. Szerzője: Vámos Kálmán VIII. o. tanuló.

b) Szénrajz. Kisebb rajzhibáktól eltekintve, komoly, alapos munka. Egységes, nyugodt. Színes hatású dacára, hogy szénrajz. Kiemelendő részletek: az előtér, az ajtó balszárnyának kidolgozása. Jutalma: 15 pengő. Szerzője: Iványosi Szabó László VIII. o. tanuló.

c) Olaj. A kompozíció szempontjából kifogásolható, hogy a jobboldali rész a baloldallal nincs egyensúlyban. Az ajtó föltja kissé kemény. Előnye a lépcsőházon keresztüláradó fény visszaadása, a kövezet anyagszerűsége. Jutalma: 15 pengő. Szerzője: Gerber Ferenc V. o. tanuló.

d) Aquarell. Kivágása jó, képszerű, hangulatos. Technikai készületlenség látszik rajta. Jó megfigyelő, sokat ígér. Jutalma: 15 pengő. Szerzője: Simon Gyula V. o. tanuló.

e) Aquarell. Nehéz téma, gondosan meg van rajzolva. Főérdeme a többi fölött az, hogy az árnyékos falrészletek is a fehér fal impresszióját keltik. Dícséretet érdemel. Szerzője: Máté János VII. o. tanuló.

f) Aquarell. Főelőnye a képszerűség. Kompozíciója kiegyensúlyozott.

Van benne valami artistikus hatás. Technikája nehézkes, túlzottan agyon-
dolgozott. Dicséretet érdemel. Szerzője: Schiffter Ferenc VII. o. tanuló.

g) Aquarell. A téma kiválasztás nem szerencsés, egyhangú. Technikai
készsége van. Látszik, hogy többre is képes. Dicséretet érdemel. Szerzője:
Hoffmann Ferenc VII. o. tanuló.

h) Aquarell. Rajzi megoldása jó, kivágása is. De széteső, erőtlén.
A falak nem elég anyagszerűek, mondhatni átlátszók, üvegszerűek. A dicsé-
retet föltétlen megérdemli. Szerzője: Boskó József VIII. o. tanuló.

i) Szénrajz. Nehéz téma. Kár, hogy a kép első részét egyáltalán nem
oldotta meg. Jó megfigyelőnek mutatkozik. Jutalma: dicséret. Szerzője
Lázár Dezső VI. o. tanuló.

14. Május 12-én az Önképzőkör házi szavalóversenyt rendezett, ame-
lyen az I. díjat, 15 pengő jutalmat Tihanyi Tibor kegyesrendi növendékpap,
VII. o. tanuló, a II. díjat, 15 pengő jutalmat Boskó József VIII. o. tanuló,
a III. díjat, 10 pengő jutalmat Zsámboki László VIII. o. tanuló, a IV. díjat,
5 pengő jutalmat Loszkot Ödön kegyesrendi növendékpap, VII. o. tanuló
nyerte meg. B. Varga Béla VI. o. tanuló könyvjutalomban részesült.

15. A magyar tisztviselők takarékpénztára részéről kitűzött takarékos-
sági pályázaton Wittmann Ádám VII. o. tanuló kegyesrendi növendékpap
szépirodalmi dolgozatával a 2. díjat, 50 P-ről szóló takarékbetétkönyvet
nyerte.

16. A Kaszinó „Jókai“ pályázatán Fekete Antal kegyesrendi növen-
dékpap, VIII. o. tanuló 60 pengő, Klimes Péter kegyesrendi növendékpap,
VIII. o. tanuló pedig 20 pengő jutalmat nyert dolgozatával.

17. A MANSz irredenta pályázatán Loszkot Ödön és Virágh Jenő
kegyesrendi növendékpapok, VII. o. tanulók dolgozatai dicséretben részesültek.

18. Az ifjúsági irodalmi pályázaton Ruzs Tibor I. oszt. tanuló oklevelet
és egy értékes könyvet nyert.

X. Jótékonyság.

1. *Adományok*: Piarista Diák Egyesület 400 P, Mattyók Sándor 300 P,
Petráss András 130 P, Gömör Sándor 125 P. Alapítványi kamatok 101-29 P,
Kath. Egylet, Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület 100—100 P, Gömör
László, Hammerschmid József, Kecskeméti Leszámitoló és Pénzv. Bank,
Kecskeméti Ker. Iparhitelint. és Népbank, dr. Tóth Kálmán 50—50 P,
Winkler István 43 P, dr. Dömötör László, dr. Homoki Nagy László, Kec-
keméti Casino, Kovács Sándor, Róm. Kath. Egyház, dr. Iv. Szabó László,
Szöke Gyula 40—40 P, dr. Dömötör Lajos, Fekete család, Horváth Béla,
Országos Társadalombiztosító Intézet kecskeméti kirendeltsége, dr. Sándor
József, dr. Szteiskál Ottó 30—30 P, dr. Fritz Imre 25 P, Szabó László

24 P, dr. Blau Jenő, Dékány László, Dömötör Pál, Fehér József, Gerber Ferenc, özv. dr. Gyalókay Sándorné, dr. Halász László, Mintsek Géza, dr. Szabó Iván, Székely Sándor, dr. Wagner Béla, Zimay Károly 20—20 P, Kárpáthy Károly, dr. Magyar József, dr. Nóta István 15—15 P, dr. Aszódi Géza, dr. Bábiczy Kálmán, Bardocz Árpád, Bozzai Lajos, Csomák Gábor, dr. Dömötör Gergely, dr. Dömötör István, dr. Dudás Dániel, dr. Fülöp László, Füredy Lajos, Harkay Béla, Harkay József, dr. Hitter Miklós, Ifjúság jó barátja, dr. Jámbor József, Kecskeméti Szikvizgyár, Király Istvánné, dr. Kiss Kálmán, Kovács István, dr. Máté József, Magyar Nemzeti Bank kecskeméti fiókjintézete, dr. Markó Imre, dr. Nagy Mihály, Oláh Béla, dr. Pásztor János, Pósch Lipót, Sikari Kovács Gábor, dr. Szabó Mihály, dr. Szelei Imre, dr. Tassy József, dr. Traub József, Virágh László, dr. Virágh László 10—10 P, dr. Augner Rezső, Bakkay József, dr. Bende Sándor, Bódogh Ferenc, dr. Fejér Albert, dr. Fischer István, dr. Gráber József, dr. Holosnyai Ambrus, dr. Hunyady Ferenc, Király Károly, Klausz Jakab, Kusztrich János, dr. Molnár Árpád, Nagy Zoltán, Papp Mihály, Polyák János, dr. Radó Lajos, özv. Réthy Menottiné, Stoy Antal, Szabó Jenő, dr. Szabó József, vitéz Szabó Mihály, dr. Szelner Ferenc, Nyúl Tóth Pál, Zsámboky Ferenc 5—5 P, dr. Fehér Pál, Gáspár József, Joszt Ferenc, dr. Kerekes Emil, Schira Mihály 2—2 P, Szabó József 10 kor. arany: Menczer József, Szívós József, Nm. V. K. M. könyvadomány. Összesen 2808:29 P.

2. *Ifj. Segélyző Egyesület.* Az egyesület 160 tanulót látott el 1435 darab tankönyvvel. Kiadás volt: 916 P 19 fillér Az egyesület vagyona: 1335 P 76 fillér.

3. *Tandíjmentesség.* Az iskolafenntartó róm. kath. Egyházközség tandíj fejében elengedett az I. félévben 66 tanulónak 860 P-t, a II. félévben 72 tanulónak 960 P-t, összesen : 1820 P-t. Minden díj fizetése alól mentes volt 32 tanuló.

4. *Segélyezés és jutalmazás.* Részint segélyben, részint jutalomban részesült 32 tanuló. Az erre fordított összeg: 595 P és 1 drb 10 K-ás arany. Pályamunkák jutalmazására 490 P-t fordítottunk. Kirándulásoknál 18 tanuló részesült 576 P utazási segélyben. Könyvjutalmat 28 tanuló kapott.

5. *Tápingézet.* A róm. kath. egyházközség által fenntartott tápingézetben az iskola 3 tanulója teljesen díjtanul, 3 tanuló havi 8—8 P-ért, 9 tanuló havi 16—16 P-ért, 2 tanuló havi 24—24 P-ért, 1 tanuló pedig havi 32 P-ért kapott ebédet és vacsorát.

XI. A tanulók érdemsorozata.

Rövidítések: g. kath. = görög katolikus; ref. = református; unit. = unitárius; kr. np. = kegyesrendi papnövendék; ism. = ismétlő; ö. d. = ösztön-tíjas; fm. = felmentve; p. = példás; j. = jó; sz. = szabályszerű.

Első osztály.

Osztályfőnök: **Erczbrucker Aladár.**

A tanuló neve	Előmenetel									
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Tesztgyakorlás	Ének
Balanyi Mihály . . .	j.	1	3	3	3	1	3	2	3	3
Benkő István . . .	j.	1	3	4	2	2	2	2	2	3
Berg Lajos ism. . .	.	2	2	2	1	1	2	2	3	3
Bódogh Géza . . .	.	2	2	3	3	1	3	3	fm	3
5 Chiovini Béla . . .	p	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Cserévis Oszkár . . .	p	1	2	3	3	2	2	2	1	1
Czeglédi Mihály . . .	.	2	2	3	3	2	3	3	3	3
Dömötör László . . .	p	1	2	3	3	1	3	3	3	3
Dubecz Gyula . . .	j.	1	3	4	3	1	3	3	3	4
10 Farkas Tibor ref. . .	.	2	4	4	4	2	4	3	3	3
Fodor József . . .	.	2	3	3	3	2	2	2	1	1
Gáspár József . . .	.	2	2	2	3	2	3	3	3	3
Gilli Andor . . .	.	1	3	3	2	1	3	3	3	3
Golubovics Mihály . . .	j.	3	4	4	3	2	4	3	2	4
15 Gömöri István . . .	p	1	2	2	3	2	2	2	1	1
Götz László . . .	j	2	3	3	3	2	3	fm	3	3
Halasi József . . .	p	1	3	3	3	3	3	3	3	3
Halasi Pál . . .	sz	2	3	3	3	3	3	fm	2	2
Hegedüs Antal . . .	j	2	3	3	3	2	3	3	3	3
20 F. Hegedüs Mihály . . .	p	1	3	3	3	2	2	3	3	2
Heinrich Pál . . .	p	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Holló István . . .	j	2	4	4	3	2	3	3	3	4
Hornyák Gyula . . .	j	2	4	4	4	3	4	4	2	4
Kelticska László . . .	i	2	3	4	3	1	3	3	3	3
25 Kis József . . .	i	1	1	1	1	1	1	1	fm	1
Komma László ism. . .	i	2	3	4	3	2	3	2	fm	4
Komma Mátyás . . .	j	2	3	4	3	2	3	3	3	4

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel								
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Korb Béla	j	2	2	3	3	2	2	3	2	2
Ö. Kovács Alajos	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3
30 Lauter János	p	1	2	2	3	1	3	1	1	2
Ludescher Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Majoros Zollán	j	2	3	3	3	2	3	3	2	3
Matényi István	p	2	3	3	3	2	3	3	1	3
Molnár Gusztáv	j	1	2	2	3	2	3	2	2	3
35 Nagy László	p	1	3	3	3	2	3	3	3	3
Oláh János ism.	p	1	2	2	2	2	3	2	3	1
Piczura József g. kath.	j	1	3	4	3	3	3	3	3	4
Rusz Tibor g. kath.	j	2	3	3	3	1	2	3	1	2
Salamon József	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3
40 Schütz Ádám	p	2	3	3	3	1	2	2	fm	1
Siklóssy László	j	3	4	4	4	2	4	3	fm	4
Steiger Ödön	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabó Ferenc	p	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Szabó József	p	1	2	2	2	1	3	2	2	2
45 Sziget Sándor	p	2	2	2	3	2	2	2	3	2
Tasi Jenő	j	2	3	4	4	3	3	3	2	2
Teszáry Béla	p	1	2	2	2	1	2	3	3	2
Üveges Zoltán	p	2	2	3	2	2	3	3	3	3
Vajda József	j	1	4	4	3	3	3	3	3	3

Betegség miatt elbírálatlan maradt: Illés Iván.

Kimaradtak: Gretschel Gyula, Nagy József, Oláh István.

Összesen: 53.

Második osztály.

Osztályfőnök: Vincze László.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Antal Domokos	j	1	2	3	2	2	2	2	3	3	2
Aschenbrenner János	p	1	3	3	2	2	2	3	2	3	2
Ádám Gyula ism.	j	2	4	4	4	4	3	4	2	fm	4
Bartha Zoltán	p	1	2	3	2	3	1	2	1	2	2
5 Berente István	p	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2
Bierer Andor	j	3	4	4	4	3	2	3	2	3	3
Dassievitz Barnabás	j	1	3	3	3	3	3	3	1	1	3
Fajszi Árpád	j	3	3	3	3	2	2	3	2	3	1
Faragó Jenő	j	3	4	4	4	3	3	3	2	1	3
10 Fodor György	p	1	1	2	3	1	1	1	2	2	1
Forinyák Károly	p	1	2	3	3	1	2	1	2	3	1
Füri Péter	j	3	3	4	4	4	2	4	4	3	4
Gábor János	j	3	3	3	3	3	2	4	3	3	2
Hümpfner János	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15 Jánosy Sándor	j	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3
Kasza Márton	j	2	4	4	4	3	3	4	3	3	4
Koholt Endre	j	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Kovács Gergely ism.	j	2	3	3	3	3	3	3	2	1	3
Kovács István	j	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3
20 Kovács László	j	2	4	3	4	3	2	3	3	3	2
Kósa Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Krisztián Lajos	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Maros Antal	j	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3
Mácsai Brunó ism.	j	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
25 Márovics Ferenc	p	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2
Molnár László	j	1	2	2	1	1	1	1	2	2	1
Nagy László	j	1	2	2	2	3	2	3	2	2	2
Németh Elek	p	2	1	2	2	2	1	1	2	1	2
Nyúl István	j	3	4	4	4	4	3	4	2	1	4
30 Oláh László ism.	j	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3
Papp Pál gör. kat.	j	2	3	4	4	4	3	4	4	3	4
Páldcák László ism.	p	3	2	3	3	2	2	3	2	3	1
Sánta István	p	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2
Szabó János	j	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3
35 Szabó László	j	1	3	3	3	3	2	3	3	1	2
Szemere Sándor ism.	j	2	3	3	3	3	2	3	2	fm	3
Szennai István	p	1	3	3	3	2	2	2	2	2	3
Szennai Sándor	p	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2

A tanuló neve	E l ö m e n e t e l										
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyviség	Rajz	Testgyakorlás	Ének
40 Tasi Gergely	p	1	3	3	3	2	1	3	2	2	2
Tóth Béla	p	2	3	3	3	3	3	2	1	3	3
Trepák Károly	p	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Túri János	p	3	4	4	4	4	3	4	3	2	3
Varga György	p	1	3	3	3	3	2	2	2	1	3
Valentin István ism.	p	1	2	1	2	2	1	2	2	2	1

Kimaradtak: Antal András, Deák István, Farkas István, Joszt József, Magyar Ferenc, Német Lajos, Szekeres István.

Összesen: 51.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: Miháلكó Béla.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorítás
Absolon Lóránt	j	2	3	3	3	3	2	1	3	3	3
André Balázs	j	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Bencsik Gáspár	j	2	3	3	4	4	3	3	2	2	3
Bense Imre	j	2	2	3	3	3	2	2	3	1	1
5 Csaplár Vilmos	j	2	2	3	3	2	1	2	3	3	3
Dubecz József	j	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3
Dubecz Sándor	j	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3
Erdélyi Ferenc	j	3	3	4	3	4	3	4	4	2	3
Fajth József	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
10 Farkas István	j	1	2	2	3	3	2	3	3	2	1
Farkas János	p	1	1	1	1	1	3	2	2	2	1
Fodor Vince	p	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Gigor Tibor	j	1	3	3	3	2	1	2	3	3	3
Götz István	j	2	3	3	2	3	1	2	2	2	2
15 György Géza ism.	j	1	3	3	3	3	3	1	2	2	3
Györy László	j	3	3	4	3	3	3	3	3	1	3
Holczer Dezső	j	1	3	3	3	3	1	3	3	2	3
Jakab István	j	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Király Endre	j	1	2	3	3	2	3	2	3	2	1
20 Király György	j	2	3	3	3	2	2	2	3	2	3
Cs. Kovács István ism.	j	1	3	3	3	2	3	2	3	3	2
Kökény Ernő	j	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2
Losonczy Sándor	j	3	3	4	3	3	3	2	3	3	2
Lukács István	p	1	1	3	3	2	1	2	3	2	2
25 Mácsay Zoltán	p	1	1	2	2	3	1	2	2	1	2
Mócza István	p	1	2	3	2	3	2	2	3	3	3
Nagy Menyhért	j	2	4	4	4	4	3	3	4	3	3
Niedermayer Zsigmond	j	1	3	3	3	3	1	2	2	2	fm
Novák Pál	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30 Palotai Imre	j	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Pálffy László univ.	p	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
Párján Lajos	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pelhő László	j	2	3	3	3	3	1	1	2	3	3
Rozgonyi Károly	j	1	2	3	2	3	2	3	3	2	1
35 Rusz Jenő gör. kath.	j	2	2	3	3	3	1	2	3	2	1
Sápi Sándor	j	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2
Silek Béla	j	3	4	4	4	4	4	3	4	3	3
Soboltynski Ervin	j	1	3	3	3	2	2	3	3	1	2

A tanuló neve	Előmenetel										
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyviség	Rajz	Testgyakorlás
40 Szántó István	j	3	4	4	4	3	3	3	4	2	3
Szegi Ferenc	j	3	3	4	3	3	3	3	3	2	3
Szöke György	p	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2
Tóth Péter ism.	j	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Vajda László	p	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Villi Béla	j	1	3	3	3	3	2	3	2	3	2

Kimaradtak: Frencl Róbert, Tasi Ferenc.

Összesen: 44.

Negyedik osztály.

Osztályfőnök : Csaba J. dr.

A tanuló neve	Magviselés	E l ö m e n e t e l									
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiség tan	Rajz	Testgyakorlás
Bodó Lajos . . .	p	1	3	3	3	2	2	3	3	1	1
Bódi Béla . . .	j	2	3	2	3	2	3	4	3	2	3
Parkas Ferenc . .	j	2	3	4	4	3	3	4	4	3	3
Felber György . .	j	1	2	2	1	2	2	3	2	2	2
5 Gajdácsi Balázs	j	3	4	3	3	3	3	3	3	1	1
Gáspár Árpád . . .	j	2	2	3	3	2	2	3	2	2	3
Groschner Lajos .	j	1	3	4	3	3	2	2	3	1	1
Hanusz Zoltán . .	p	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Hauk Antal	j	1	2	3	2	2	2	3	3	1	2
10 Kerner Zoltán ism. .	j	3	3	3	3	3	3	1	3	2	2
Kis Mihály	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Lázár András	j	2	4	4	3	4	3	1	3	2	2
Lehóczky Ákos . . .	j	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Maczonkai Endre . .	j	2	3	2	3	3	3	3	3	2	2
15 Matuz György . .	p	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2
Mányoki József . . .	j	2	3	3	3	4	3	3	3	2	2
Márovics József . .	p	1	2	2	3	1	1	1	2	1	1
Nyul Tóth Pál	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2
Palkó Pál	j	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2
20 Szüszner Géza . . .	p	2	3	3	3	3	2	3	2	1	1
Tót József	p	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Tóth Károly	j	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3
Trepák József	j	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Vajda Pál ism.	p	1	3	3	3	1	1	1	3	3	3
25 Vogl László	j	1	3	4	4	4	3	3	3	1	1
Zimay László	p	1	2	2	3	1	1	1	2	1	2

Belegység miatt elbírálatlan maradt: Bartha Henrik.

Kimaradtak: Faragó Antal, Jakab Géza, Lehóczki Pongrác.
Szabó József.

Összesen : 31.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Belyis Antal.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Testgyakorlás	Rendk. rajz
Ádám József	p	1	1	3	2	2	1	1	2	2	1
Bodó Ferenc	j	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Dégi József	j	2	3	3	3	3	2	3	4	3	2
Ditrich János	p	2	3	3	3	2	1	2	3	3	2
5 Dobrovits Jenő	j	1	2	3	2	2	2	1	2	2	2
Erményi József	j	1	2	3	3	3	1	2	3	2	2
Farkas Béla	j	1	2	4	3	3	1	2	3	3	2
Fehér Miklós	p	1	2	3	3	2	1	1	2	fm	2
Feszler György	j	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
10 Fodor János kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	2
Fodor Jenő	p	1	2	3	2	2	1	2	1	3	1
Gerber Ferenc	j	3	3	3	3	2	3	2	3	1	1
Hajagos László	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Hávor Endre	j	2	3	4	3	3	2	3	3	2	2
15 Hoffmann Géza ism.	j	2	3	4	3	3	3	3	2	1	2
Jedinák Tivadar	p	1	2	3	3	3	1	1	2	2	2
Kauker Endre kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	2
Külmán Sándor	p	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3
Klabacsek Benjamin	p	1	2	3	2	2	1	1	2	2	2
20 Kurucz Zoltán g. kath.	j	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Major György	j	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Marsa Imre	j	2	3	3	3	3	3	3	4	fm	2
Müller András	j	1	2	3	3	3	2	3	4	1	2
H. Nagy István	j	1	2	2	2	2	1	1	2	fm	2
25 R. Nagy József	j	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2
Novák Pál	p	1	3	3	3	3	1	2	1	2	1
Ort János	p	1	2	2	2	2	1	1	3	2	2
Pásztor István	j	1	3	3	3	3	1	3	3	3	3
Posch Ernő ism.	j	3	3	4	3	4	4	4	4	2	2
30 Simon Gyula ism.	j	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Szilágyi Mihály	j	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Tafferner Antal kr. pn.	p	1	2	1	1	1	1	1	2	fm	2
Téring Imre kr. pn.	p	1	2	2	2	1	1	1	2	fm	2
Uzony György	j	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Kimaradtak: Dudogh László ism., Kerekes János, Kovács István, Lazár Béla, Lesi Károly, Matuz Dezső, Pentz János, Piczura Mihály, Söröli Pál ism., Sösmáté András, Szakács András.											
Betegség miatt elbírálatlan maradt: Hegedüs Béla ism., Szabó István.											
Összesen: 47.											

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Róth József.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel								Renek. rajz	
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Meenyiségtan		Testgyakorlás
André János	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Andruk György g. kathr.	j	2	2	3	3	3	3	2	3	2	1
Antoni József	j	2	2	3	3	3	2	1	3	1	1
Bardocz Jenő	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
5 Berente Pál	j	1	2	3	3	3	2	1	2	1	1
Borka Ferenc	p	1	1	2	2	1	1	1	2	fm	
Feszler Lajos	j	2	1	1	1	1	1	1	1	2	
Gajtkó István kr. pn.	p	1	1	1	2	1	1	1	1	fm	
Gébel Béla	p	2	2	2	2	2	1	2	3	1	2
10 Gujás János	j	1	1	3	2	3	1	2	2	2	1
Hammerschmid József	p	1	1	2	2	1	2	1	3	3	
Harkay Pál	p	1	1	2	2	2	1	1	2	2	
Joszt Ferenc	sz	3	3	3	4	4	3	4	3	3	
Kertész Zoltán ism. . .	j	1	2	3	3	3	3	3	3	1	
15 Lázár Dezső	sz	3	3	3	4	4	4	3	2	2	1
Lett Béla	p	1	1	2	2	2	2	3	2	2	1
Lipóczy Sándor	j	1	2	3	3	3	2	3	3	2	
Müller Kálmán	j	2	3	3	3	3	3	4	3	2	
Nagy Lajos	j	2	3	3	2	3	4	3	3	2	
20 Nagy László	j	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2
Pásztor Lajos	p	1	1	2	1	1	1	1	1	2	
Schultz József kr. pn.	p	1	1	2	2	1	1	1	1	fm	
Soboltynszki Emil . . .	j	1	2	3	3	3	2	2	3	3	
Stadler Ferenc	j	1	3	3	3	1	1	1	2	fm	2
25 Stoffa János	j	2	3	3	3	3	1	2	3	3	
B. Varga Béla	p	1	2	2	2	1	3	1	2	2	1
Visy József kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
<i>Magántanuló:</i>											
Veroszta Gyula.		3	3	3	3 ¹	3	3	3	2		2 ²

¹Görögp. irod. ²Görögp. rajz.

Kimaradtak: Antalics József, Binnyi Gyula.

Összesen: 30.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : Schüssler Albert.

A tanuló neve	Magaviselet	E l ő m e n e t e l										Rendk. rajz
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Testgyakorlás	Egészség	
Bakkay László	j	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	
Berente Imre	j	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	1
Berkes József	j	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Fok László kr. pn.	p	1	2	2	1	1	1	2	2	fm	1	
5 Gerber László	p	2	2	3	3	3	2	2	3	1	1	
Hardi István kr. pn.	p	1	2	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Hoffmann Ferenc	j	3	3	3	3	3	3	3	3	fm	1	1
Horváth József kr. pn.	p	2	2	2	2	2	2	3	3	fm	1	
Jung Sebestyén kr. pn.	p	1	2	1	1	1	1	1	2	fm	1	
10 Knapp Vilmos kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Kovács Gyula kr. pn.	p	1	2	2	1	1	1	2	2	fm	1	
Kovács István kr. pn.	p	1	1	1	1	2	1	2	2	fm	1	
Kovács József ism.	j	1	3	3	3	3	3	3	3	fm	2	
Lékó Lajos	j	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	
15 Loszkot Ödön kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Magyar József	j	4	4	3	1	3	3	3	3	2		2 ²
Máté János	j	1	3	3	2	2	2	3	3	2	1	1
Papp László kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	2	2	fm	1	
Paulovits Ferenc kr. pn.	p	1	2	2	2	2	2	2	1	fm	1	
20 Pásztor János	j	3	3	3	3	3	4	3	3	2	1	
Pohola József kr. pn.	p	1	2	2	1	2	2	2	2	fm	1	
Puchy László	j	2	3	2	3	3	3	2	3	2	2	
Ritter Károly	j	2	2	2	2	3	3	2	3	1	2	
Rozsnyai Simon ism.	j	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1	1
25 Schifter Ferenc	j	2	3	3	3	3	4	3	3	2	1	1
Szakács István kr. pn.	p	1	1	1	1	2	1	2	2	fm	1	
Tasi János	j	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1	
Tihanyi Tibor kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Torma József kr. pn.	p	1	2	2	1	2	3	3	3	fm	1	
30 Virágh Jenő kr. pn.	p	1	2	2	2	2	1	2	2	fm	1	
Wittmann Ádám kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Zimay Károly	j	2	3	3	3	2	3	2	1	1	1	

¹Görög. irod. ²Görög. rajz.

Betegség miatt elbíráatlan maradt: Kertész László.

Kimaradtak: Daróczi Tibor, Faddi Zsigmond, Szakál János.

Összesen : 36.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Dr. Jakab János.

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel										
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Bölcs. előtan	Testgyakorlás	Szabadkézi rajz
Bardocz Árpád . . .	j	1	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1
Berente József . . .	j	1	3	3	3	2	2	1	1	2	1	1
Boskó József . . .	j	1	3	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Eröss József kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	
5 Fekete Antal kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	
Gal. Fekete Gyula . . .	j	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Gyalókay Aladár ref. . .	j	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2	
Harkay József . . .	j	1	1	2	2	2	2	2	3	1	2	
Hofer Máté kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	
10 Homoki János . . .	j	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	1
Klimes Péter kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm.	
Kövesi József kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	
Magyar Béla . . .	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	
Magyar István kr. pn. . .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm.	
15 Molnár Máté . . .	p	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1	
Oláh Imre kr. pn. . .	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	fm.	
Oláh Károly . . .	p	1	3	3	2	3	2	2	3	2	1	
Ongrádi József kr. pn. . .	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	fm.	
Rozsnyai József . . .	j	2	3	2	2	3	3	3	3	3	1	
20 Somogyi Ferenc . . .	j	2	3	2	2	3	2	3	3	3	1	
Iv. Szabó László . . .	j	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1
Tauber Zsigmond kr. pn. . .	p	1	1	2	2	2	1	1	2	1	fm.	
Vámos Kálmán . . .	j	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	1
Zsámboki László . . .	j	1	2	3	2	3	1	3	3	2	1	

Kimaradt: Dombai Károly.

Összesen: 25.

XII. Érettségi vizsgálatok.

A szóbeli érettségi vizsgálatot dr. Acsay István tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt június 1., 3. és 4-én tartottuk.

A május hó 16—17 és 18-án tartott írásbeli vizsgálat tételei:

a) Magyar nyelvből: Jókai népszerűségének okai. — Jelesen dolgozott: 8, jól. 9, elégségesen: 3, elégtelenül. 4. Összesen: 24.

b) Latin nyelvből: Horatius: Carm. III. 2. — Jelesen dolgozott: 7, jól. 8, elégségesen: 8, elégtelenül 1. Összesen: 24.

Latin nyelvből kiegészítő érettségi vizsgálat tétele: Sallustius: De coni. Catilinae 29—30. c. Egy tanuló dolgozott elégséges eredménnyel.

c) Mennyiségtanból: Algebra. Háromjegyű számot keresünk, a jegyek négyzetének összege 104, a középső jegy négyzete 4-el nagyobb a másik két jegy kétszeres szorzatánál. Ha a számból 594-et levonunk a fordított sorrendben írt számot kapjuk. Melyik ez a szám?

Geometria. Egy derékszögű háromszög egyik befogója 1 m.-rel nagyobb a másiknál, az átfogó hossza 5 m. Mekkora a befogók és a nagyobb befogó mint tengely körüli forgatásból kapott forgástest felülete és köbtartalma? — Jelesen dolgozott: 4, jól. 13, elégségesen 6, elégtelenül: 1. Összesen: 24.

Érettségi vizsgálat.

Jelesen érettek:

Eröss József	Klimes Péter
Fekete Antal	Kövesi József
Höfer Máté	Magyar István

Jól érettek:

Boskó József	Ongrádi József
Molnár Máté	Iv. Szabó László
Oláh Imre,	Tauber Zsigmond

Érettek:

Bardócz Árpád	Oláh Károly
Berente József	Somogyi Ferenc
Gal. Fekete Gyula	Vámos Kálmán
Harkay József	Zsámboki László
Homoki János	

**Az érettségi vizsgálat eredményének áttekintése
az 1928 – 29. iskolai évben.**

1929. június 1., 3., 4.

Jelentkezett első teljes érettségire 24 tanuló. Kiegészítő latinból 1, görögből 15.

Az írásbelin megfelelt 24 teljes, 1 latin kiegészítő.

Szóbelire bocsájtott 24 teljes, 1 latin kiegészítő és 14 görög kiegészítő.

Jelesen éret 6 teljes, 7 görög kiegészítő.

Jól éret 6 teljes, 6 görög kiegészítő.

Érett 9 teljes, 1 latin és 1 görög kiegészítő.

Javító vizsgálatra útasított 3.

Szerzetes-tanári *pályára készül* 10, papi 1, tanári 2, jogi 2, orvosi 3, mérnöki 1, erdészeti 2.

XIII. Statisztikai kimutatás.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y								
1. Felvételt:									
Nyilvános tanuló	53	51	46	31	47	29	36	25	318
Magántanuló	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	53	51	46	31	47	29	36	25	318
2. A nyilvános tanulók közül:									
Magántanuló lett	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Önként kimaradt	4	7	2	4	11	2	3	1	34
Meghalt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Az összefoglalásokról igazolatl. elm. Betegség miatt vizsgálatlan maradt	—	—	—	1	2	—	1	—	4
Bizonyítványt kapott	49	44	44	26	34	27	32	24	280
3. A nyilvános tanulók megbetegedé- sének száma :									
Könnyű	140	161	142	16	54	83	79	12	687
Súlyos	7	3	2	1	3	2	1	—	19
Fertőző	8	16	1	4	—	—	—	—	29
4. A nyilv. és magántanulók kora :									
1919-ben született	1	—	—	—	—	—	—	—	1
1918-ban "	19	—	—	—	—	—	—	—	19
1917-ben "	15	11	—	—	—	—	—	—	26
1916-ban "	8	12	16	—	—	—	—	—	36
1915-ben "	6	8	14	9	—	—	—	—	37
1914-ben "	—	8	7	10	12	—	—	—	37
1913-ban "	—	5	5	6	11	11	—	—	38
1912-ben "	—	—	1	1	7	6	5	—	20
1911-ben "	—	—	1	—	3	5	13	9	31
1910-ben "	—	—	—	—	1	4	7	6	18
1909-ben "	—	—	—	—	—	1	3	3	7
1908-ban "	—	—	—	—	—	—	2	3	5
1907-ben "	—	—	—	—	—	—	1	3	4
1906-ban "	—	—	—	—	—	—	1	—	1
1905-ben "	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1904-ben "	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	49	44	44	26	34	27	32	24	280
5. A nyilv. és magántanulók szüleinek állandó lakása :									
Magyar honos	49	44	43	26	34	27	32	24	279
Elszakított cseh területen honos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" oláh " "	—	—	1	—	—	—	—	—	1
" szerb " "	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" osztrák " "	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Külföldi honos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	49	44	44	26	34	27	32	24	280
6. A magyar honosok közül :									
a) Kecskeméliek	34	33	32	16	20	16	15	14	180
b) Pestmegyeiek	7	8	10	4	8	6	5	3	51

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztály								
Katonai allisz	—	2	1	1	—	—	—	—	4
Tökés	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyugdíjas tisztv.	1	—	5	—	3	1	—	1	11
Nyugdíjas altiszt	2	3	—	1	1	3	—	—	10
Magánzó	—	—	6	3	3	—	1	3	16
Házi eseléd	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Egyéb foglalkozású	—	—	2	1	—	—	—	—	3
Árvaházi	2	2	—	4	3	2	—	—	13
8. A nyilv. és magántanuló vallása :									
Róm. kat.	46	43	42	26	33	26	32	23	271
Gör. kat.	2	1	1	—	1	1	—	—	6
Ref.	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Ág. h. ev.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Unitárius	—	—	1	—	—	—	—	—	1
összesen	49	44	44	26	34	27	32	24	280
A nyilv. és magántanulók anyanyelve:									
Magyar	49	44	44	26	34	26	31	24	278
Nem magyar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Éspedig német	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Tót	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A magyar anyanyelvűek közül:									
Csak magyarul tudott	44	41	44	26	32	24	29	22	262
Más nyelven is tudott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Éspedig németül is	3	3	—	—	1	1	2	1	11
Franciaul is	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Angolul is	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Oláhul is	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tótul is	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Horvátul is	2	—	—	—	—	—	—	—	2
9. A nyilvános tanulók magaviselete:									
Példás	20	17	10	10	13	12	17	11	110
Jó	28	27	34	16	21	13	15	13	167
Szabályszerű	1	—	—	—	—	2	—	—	3
Kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
összesen	49	44	44	26	34	27	32	24	280
A nyilv. tanulók óramulasztása :									
Egy órát sem mulasztott	11	6	5	5	10	5	8	10	60
Csak igazoltan mulasztott	37	36	39	21	24	22	23	14	216
Igazolatlanul mulasztott	1	2	—	—	—	—	1	—	4
Az igazolt órák száma	1699	1732	1451	568	654	920	834	368	8226
Az igazolatlan órák száma	10	9	—	—	—	—	1	—	20
10. Rendkívüli tárgyakat tanultak :									
Német társalgást	—	21	14	5	—	—	—	—	40
Éneket	49	44	10	6	3	11	20	19	162
Gyorsírást	—	—	16	5	6	6	3	—	36
Rajzot	—	—	—	—	20	10	5	7	42
Céllövést	—	—	—	—	30	24	16	7	77
Vívást	—	—	—	—	2	4	3	2	11
Egészségtant	—	—	—	—	—	—	32	—	32

A nyilvános és magántanulók tanulmányi eredményének részletes áttekintése.

Tantárgyak	I.			II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.			Összesen														
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen											
Vallásstan	24	23	2	21	13	10	21	14	9	14	8	4	19	13	2	17	8	2	21	8	2	1	21	3	158	90	31	1											
Magyar nyelv	4	16	23	6	7	10	20	7	10	9	22	3	2	6	15	3	6	11	17	12	9	6	1	11	6	7	59	82	119	20									
Latin nyelv	3	12	21	13	4	8	24	8	6	4	25	9	7	14	5	4	5	20	5	5	8	14	9	12	11	6	10	8	37	66	137	40							
Görög nyelv																	6	6	22	5	10	10	2	13	8	10	7	13	4	31	37	46	2						
Görög p. irod. tanulm.																					1	1			1				1										
Görög p. rajz																													2										
Német nyelv					6	9	20	9	6	6	28	4	1	3	20	2	7	9	17	1	11	3	11	2	9	11	12	8	6	10	48	47	118	18					
Történelem									6	10	24	4	5	5	13	3	19	7	7	1	13	7	5	2	13	8	9	2	12	9	3	68	46	61	12				
Földrajz	4	9	32	4	10	9	20	5	15	12	16	1	5	7	14														34	37	82	10							
Természettan	17	23	9		12	21	11						7	1	16	2	14	8	11	1	14	5	6	2					64	58	53	5							
Természettan									8	17	18	1													5	16	11	10	8	6	23	41	35	1					
Mennyiségtan	4	14	27	4	11	5	21	7	5	10	25	4	7	18	1	7	10	13	4	7	8	12					7	10	16	5	9	10	46	73	141	20			
Rajz	5	15	28	1	4	25	13	2	8	21	15		9	12	5														26	73	61	3							
Rend. rajz.																	8	5						7	3			5				27	8						
Filozófia																													13	7	4	13	7	4					
Egészségtan																													27	5			27	5					
Testgyakorlás	9	10	23		13	13	16		9	15	18		8	12	5		7	11	9		6	12	4					4	10			8	7			64	90	75	
	fm. = 7			fm. = 2			fm. = 2			fm. = 1			fm. = 7			fm. = 5			fm. = 18			fm. = 9			fm. = 51														
Jelesrendű	3				3				4								4				6				5				6				31						
Jórendű	9				8				4				5				9				7				11				8				61						
Elégségesrendű	24				23				26				13				13				10				13				10				132						
1 tárgyból elégtelen	6				1				5				4				7				2				2								27						
2 tárgyból elégtelen	3				1				1				1												1								7						
Több tárgyból elégtelen	4				8				4				3				1				2												22						
Összesen	49				44				44				26				34				27				32				24				280						

Értesítés az 1929–30. iskolai évre.

A helybeli róm. kath. tanulók beíratása szept. 2. és 3., a vidékieké és a másvallásúaké szept. 4. napján lesz.

Elsősorban helybeli róm. kath., másodsorban vidéki róm. kath. tanulókat veszünk fel, másvallású tanulók csak azon esetben vehetők fel, ha a férőhelyek száma megengedi.

Kérem a t. szülőket, hogy a beíráskor gyermekeikkel együtt jelenjenek meg mind az igazgatónál, mind az osztályfőnöknél.

Az első osztályba iratkozó, vagy a más intézetből jövő tanulók hozzák magukkal születési bizonyítványukat, tanulmányi értesítőjüket és újraoltási bizonyítványukat; az intézet volt növendékei csak tanulmányi értesítőjüket.

Fizetendő díjak:

Felvételi díj	8— P
Vegyess díjak	10— P
Fenntartási járulék . .	8— P
Tandíj pótlék	4·36 P
Sportköri díj	2·40 P
Kötelező mozi díj . .	2·24 P
Összesen:	35— P

Ezen díjak fizetése alól senki sem menthető fel s a beíratkozásnál fizetendők.

Tandíj:

Helybeli róm. kath. tanulóknak évi	40 P
Vidéki „ „ „ „	60 P
Más ker. vallású „ „	60 P
Izraelita vallású „ „	80 P

Jóviseletű és előmenetelű tanulók tandíjmentességért folyamodhatnak. Az eljárás a következő: A bélyegmentes folyamodványt a kecskeméti róm. kath. Egyházközséghez kell címezni; csatolni kell hozzá a folyó polgári évről kiállított szegénységi bizonyítványt, az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 15-ig a gimnázium igazgatójának kell átadni. Javítóvizsgálatot tett tanulók nem kapnak tandíjmentességet.

A felmentés csak egy iskolai évre szól. De ha a felmentett tanuló az első félév végén csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy magaviselete szabályszerű, a tandíjmentességet elveszíti és a második félévi tandíjat meg kell fizetnie.

Azok a tanulók, kik a tanév végén egy tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, aug. 31-én javítóvizsgálatot tehetnek.

Akik két tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, 1.60 P bélyeggel ellátott és a „*Budapestvidéki tankerület kir. főigazgatóságához*“ címzett folyamodványaikat adják be legkésőbb jul. hó 5-ig a gimnázium igazgatójánál. A folyamodványhoz nem kell mellékelni a Tanulmányi Értesítőt, hanem csak az esetleges más okmányokat (pl. orvosi bizonyítványt).

A Középisk. Rendtartás 11. §-a értelmében: „*A 2 tantárgyból bukott tanuló csak rendkívüli esetben kaphat engedélyt a javítóvizsgálatra, ha t. i. a tanítás hosszabb szünetelése (járvány stb.), vagy a tanulónak 1 hónapnál hosszabb ideig tartó betegsége az engedélyt igazán megokolttá teszi.*“

A magán-, pótló- és tantervkülönbözeti vizsgálat írásbeli része aug. 30-án, szóbeli része 31-én 8 órakor kezdődik. A magánvizsgálatra az engedélyt legkésőbb július 5-ig kell kérni.

A szeptemberi pótló-, javító- és kiegészítő érettségi vizsgálatra a jelentkezés határnapja augusztus 15.

A kecskeméti róm. kath. Egyházközség tápintézetet tart fenn, ahol a tanulóknak havi mérsekelt díjért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret ad, de szállásról kiki maga gondoskodik. A tápintézet ügyeit a kecskeméti róm. kath. egyháztanács tápintézeti bizottsága gondozza. Felvételért legkésőbb aug. hó 15-ig a róm. kath. Egyházközség tanácsához kell fordulni. A felvételt kérő folyamodványhoz csatolni kell a községi eljáróság bizonyítványát arról, hogy a szülőknek mi a foglalkozása, milyenek a kereseti viszonyai, mekkora területű s művelési ágba tartozó birtokkal rendelkeznek és végül, hogy mekkora összegű adót fizetnek.

Kecskemét, 1929. június 29.

Csász László
igazgató.

**A fegyelmi szabályok általános intézkedései az intézet
növédekére a szünetidőben is kötelezők.**

**Tankönyvet az új tankönyvjegyzék megjelenése előtt senki se
vegyen, mert változás lesz, különösen a VI. osztálynál.**

Az 1928/29. iskolai évben használt tankönyvek jegyzéke.

I. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus.
Alszegehy—Sík: Magyar nyelvt. I—II.
Alszegehy—Sík: Magyar olvasó I.
Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin
nyelvtan.
Esztergomy—Nagy: Latin olvasó
I—II.
Karl—Varga: Földrajz I. (A mi
házánk.)
Karl—Méhes: Kis természetrajz I.
Suták—Vörös—Hatvani: Számítan
és geometria elemei I.
Sík—Schütz: Imádságos könyv.

II. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus.
Pokorny: Ó-szövetségi bibliai tört.
Alszegehy—Sík: Magyar nyelvt. I—II.
Alszegehy—Sík: Magyar olvasó II.
Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin
nyelvtan.
Esztergomy—Nagy: Latin olvasó
I—II.
Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv I.
Karl—Varga: Földrajz II.
Karl—Méhes: Kis természetrajz II.
Suták—Vörös—Hatvani: Számítan és
geometria elemei II.
Sík—Schütz: Imádságos könyv.

III. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus.
Pokorny: Új szöv. bibliai történetek.
Alszegehy—Sík: Rendszeres magyar
nyelvtan.
Alszegehy—Sík: Magyar olvasó III.
Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin
nyelvtan.
Esztergomy—Nagy: Latin olvasó III.
Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv II.
Jászai—Balanyi: Magyarország tört.
Karl—Varga: Földrajz III.

Nagy J.: Kis fizika.
Suták—Vörös—Hatvani: Számítan és
algebra III. oszt.
Sík—Schütz: Imádságos könyv.

IV. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus.
Pokorny: Kath. szertartástan.
Alszegehy—Sík: Stiliztika.
Lehr—Arany: Toldi.
Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin
nyelvtan.
Esztergomy—Nagy: Latin olv. IV. o.
Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv
III.
Miskolczy—Marcell—Szolomájer:
Egyet. tört. I.
Karl—Varga: Földrajz IV.
Toborffy Z: Ásványtan és kémia.
Suták—Hatvani—Lóky: Algebra és
geometria.
Sík—Schütz: Imádságos könyv.

V. OSZTÁLY.

Schütz; Kath. hittan.
Alszegehy—Sík: Retorika.
Pirchala—Esztergomy—Nagy: Latin
nyelvtan.
Vézner: Anthologia lyrica.
Friml: Livius XXI—XXII. könyve.
Bitter—Teveli: Rendszeres német
nyelvtan.
Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv
V. oszt.
Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.
Maywald—Vayer: Görög olvasó I.
és II. rész.
Miskolczy—Marcell—Szolomájer:
Egytetemes történelem II.
Karl—Méhes: Növénytan.
Suták—Hatvani—Lóky: Algebra—
geometria V.
Sík—Schütz: Imádságos könyv.

VI. OSZTÁLV.

Schütz: Kath. erkölcstan.
 Bartha—Prónai: Poetika.
 Pirchala—Esztergom—Nagy: Latin nyelv.
 Kalmár: Szemelvények Liviusból.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.
 Maywald—Vayer: Görög olvasó II.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelv-könyv III.
 Ujházy: Egyetemes történet. II.
 Szerényi: Ásványtan és kémia.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria I.
 Lutter: Log. táblák.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

VII. OSZTÁLV.

Schütz: Kath. Egyháztörténelem.
 Prónai—Sik: Magyar irodalomtört.
 Prónai—Sik: Magyar irod. olvasm.
 Szinnyi: A magyar nyelv.
 Pirchala: Latin nyelvtan.
 Hittrich; Sallustii Bell. Jug.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Láng—Szöke: Cicero in Verrem.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.
 Csengeri: Homeros Odyssea.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelv-könyv V.
 Heinrich—Schiller: Wilhelm Tell.
 Ujházy: Egyetemes történelem III.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria II.
 Lutter: Log. táblák.

Fodor—Gerlóczy: Egészségtan.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

VIII. OSZTÁLV.

Schütz: Apologetika.
 Prónai—Sik: Magyar irodalomtört.
 Prónay—Sik: Magyar irod. olvasm.
 Wirth; Szemelvények Horatiusból.
 Gyomlay: Tacitus.
 Csengeri: Homeros Ilias.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelv-könyv V.
 Weber—Goethe: Hermann és Dorothea.
 Jászay: Magyarország oknyomozó története.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria II.
 Lutter: Log. táblák.
 Kornis: Pszichológia és logika.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

SEGÉDKÖNYVEK.

V—III. Wagner—Horváth: Római régiségek.
 III—VIII. Schmidt: Magyar-latin és Latin-magyar szótár.
 III—VIII. Kelemen: Magyar-német és Német—magyar szótár.
 V—VIII. Lévay—Vida: Görög-szótár.
 VII—VIII. Elischer—Fröhlich: Szótár Homeroshoz.
 III. és VIII. Kogutovics: Atlasz a magyar és világtört. tanításához.
 I—IV. Kogutovics: Középk. földr. atlasz.

